

R E P O R T R E S U M E S

ED 019 643

48

AL 000 904

GRADED READINGS IN MODERN LITERARY TELUGU--PRELIMINARY EDITION.

BY- REDDY, G.N. MATSON, DAN M.

WISCONSIN UNIV., MADISON

REPORT NUMBER BR-5-1254

PUB DATE

64

CONTRACT OEC-4-14-043

EDRS PRICE MF-\$1.00 HC-\$8.88 220P.

DESCRIPTORS- *TELUGU, *READING MATERIALS, LITERATURE, LANGUAGE INSTRUCTION, COMPUTATIONAL LINGUISTICS

THE 16 CONTEMPORARY TELUGU SELECTIONS IN THIS READER WERE SELECTED TO ACQUAINT THE STUDENT WITH A VARIETY OF POPULAR LITERARY STYLES AND TECHNIQUES WHILE INSTRUCTING HIM EFFICIENTLY IN IMPORTANT READING SKILLS. ALL TELUGU MATERIAL IS WRITTEN IN DEVANAGARI SCRIPT. A BRIEF INTRODUCTION AND SHORT PARAGRAPHS CONCERNING EACH AUTHOR ARE WRITTEN IN ENGLISH. THE AUTHORS HAVE TRIED TO EXPOSE THE STUDENT EARLY AND REPEATEDLY TO THOSE FEATURES OF THE LANGUAGE WHICH OCCUR MOST FREQUENTLY. IN ORDER TO DETERMINE THE MOST FREQUENT FEATURES OF THESE SELECTIONS, THE ENTIRE TEXT WAS FED INTO A HIGH-SPEED ELECTRONIC COMPUTER AND ANALYZED FOR FREQUENCY. THE ABSOLUTE AND RELATIVE FREQUENCIES WERE DETERMINED FOR EACH LEXICAL WORD IN THE TEXT, AS WELL AS FOR SOME 90 INFLECTIONAL AFFIXES. A SPECIALLY DEVELOPED FORMULA WAS APPLIED TO ASSIGN TO EACH SELECTION A "SCORE" BASED ON THE LENGTH OF THE SELECTION, THE RELATIVE FREQUENCY OF THE WORDS AND AFFIXES IT CONTAINED, AND THE PROPORTION OF HIGH-FREQUENCY WORDS AND AFFIXES IT CONTAINED. ON THE BASIS OF THESE SCORES, THE SELECTIONS WERE ARRANGED IN THE ORDER IN WHICH THEY APPEAR IN THIS READER. IN THE EARLIER READINGS LOW-FREQUENCY WORDS WERE REPLACED WITH HIGH-FREQUENCY EQUIVALENTS AND THE INTRODUCTION OF CERTAIN DIFFICULT AND LESS FREQUENT GRAMMATICAL MATERIAL WAS POSTPONED UNTIL LATER IN THE TEXT. BY THE END OF THE EIGHTH STORY, MOST OF THE GRAMMAR USED IN THE TEXT HAS BEEN INTRODUCED, LEAVING THE SECOND HALF OF THE TEXT FOR REINFORCEMENT, ADDITIONAL VOCABULARY, AND IMPROVEMENT OF THE STUDENT'S READING EFFICIENCY. ADDITIONAL VOLUMES IN THIS SERIES INCLUDE A NEWSPAPER READER (AL 000 905) AND A GLOSSARY FOR BOTH READERS (AL 000 906). (JD)

**GRADED READINGS IN
MODERN LITERARY TELUGU:
PRELIMINARY EDITION**

II S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE

ED019643

0EC-4-14-043

BR-5-1254

PA 48

**GRADED READINGS IN
MODERN LITERARY TELUGU:
PRELIMINARY EDITION**

**U.S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
OFFICE OF EDUCATION**

**THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE
PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS
STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL OFFICE OF EDUCATION
POSITION OR POLICY.**

G. N. Reddy

Dan M. Matson

**"PERMISSION TO REPRODUCE THIS
COPYRIGHTED MATERIAL HAS BEEN GRANTED
BY UNIVERSITY OF
WISCONSIN
TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERATING
UNDER AGREEMENTS WITH THE U.S. OFFICE OF
EDUCATION. FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE
THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMISSION OF
THE COPYRIGHT OWNER."**

**THESE MATERIALS WERE PREPARED
FOR EXPERIMENTAL USE IN THE
CLASSROOM AND WILL BE REVISED.**

SUGGESTIONS WILL BE APPRECIATED.

**The University of Wisconsin
1964**

AL 000 904

The research reported herein was supported by a contract with the United States Office of Education, Department of Health, Education and Welfare.

Copyright: University of Wisconsin, 1964

P O R E W O R D

The sixteen selections in this reader were chosen from the works of contemporary Telugu writers; they were selected to acquaint the student with a variety of styles and techniques while instructing him efficiently in important reading-skills. They present material of carefully graded difficulty, on a variety of subjects.

In the preparation of this reader, our main premise was that the student will learn most efficiently if he is exposed early and repeatedly to those features of the language which occur most frequently. The reinforcement provided by repetition makes it easier for him to learn these features rapidly; later, when he meets words and patterns of lower frequency, the student will already know much of the other material, and will thus be able to concentrate on learning this less frequent material. The sooner this is accomplished, the sooner the student can devote his attention to absorbing the content of what he reads, and to increasing his reading-speed.

In order to determine which were the most frequent features of these selections, the entire text was fed into a high-speed electronic computer and analyzed for frequency. The absolute and relative frequencies were determined for each lexical word in the text, as well as for some ninety inflectional affixes.

A specially-developed formula was applied, to assign to each selection a "score" based on the length of the selection, the relative frequency of the words and affixes it contained,

and the proportion of high-frequency words and affixes it contained. On the basis of these scores, the selections were arranged in the order in which they appear in this reader.

This done, the next step was to control the introduction of new material: a student can hardly be expected to learn rapidly to read and comprehend rapidly if each page is filled with words and grammar which he has never seen before. Accordingly, we did our best to replace low-frequency items with higher-frequency equivalents, and to postpone the introduction of certain difficult and less frequent grammatical material until later in the text.

The result is a text which we hope will accomplish the aims stated in the first paragraph above. By the end of the eighth story, almost all of the grammar in the text has already been covered, leaving the second half of the text for reinforcement of the grammar, for enlarging the student's vocabulary, and for increasing his reading-efficiency.

In the preparation of the accompanying glossaries, in addition to providing the necessary semantic and grammatical information, we have tried to take most of the mechanical labor of dictionary-thumbing out of the hands of the student. The glosses and notes are arranged serially, in the order in which the student working through the text will need them. An alphabetical glossary is also provided, to enable the student to refresh his memory.

We wish you success and satisfaction as a user of this text. If you have any comments or suggestions, we would like to hear from you.

G. N. Reddy

Don M. Watson

1.నిరీక్షణ	శౌంలి పృష్ట మూర్తి	1
2.సోక్రటీస్	అడపా రామ పృష్టారావు	6
3.అస్తయోజకుని కోపం	కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు	14
4.రెండు నావికలు	పోతుకూచి సాంబశివరావు	22
5.రెండు సమస్యలు	మాలతీ చందూర్	33
6.ప్రేమ - పెళ్ళి	కొడవటి గంటి కుటుంబరావు	41
7.బాంధవ్యం	ఇసుకపల్లి లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి	54
8.శత్రుత్వము	గుడిపాటి వేంకటాచలం	65
9.ధర్మ వర్ణన	శ్రీపురనేని గోవిందం	73
10.ఫస్ట్ కేస్	మునిమాకాక్షం నరసింహారావు	88
11.వాత్యః ఆత్మ వాత్యః?	పోతుకూచి సాంబశివరావు	108
12.దాంపత్యం	నార్ల వేంకటేశ్వరరావు	117
13.దేశం నాకిచ్చిన సందేశం	బుచ్చి బాబు	130
14.మానవ సేవ	ధనికొండ వసుమంతరావు	162
15.ఏమి మనవాళ్ళు	పాకాల వేంకటరాజమన్నారు	176
16.పడవ ప్రయాణం	పాలగుమ్మి పద్మరాజు	195

Introduction

The long literary tradition of the Telugu language began with sixth-century inscriptions. Classical Telugu literature dates from the eleventh century.

Though the Telugu language is of Dravidian origin, its literature has been, throughout its development, strongly influenced by Sanskrit. Sanskrit was studied widely in the Telugu area. It was the language of education and scholarship among the Telugus from the earliest times, and continued to be so even after the commencement of literary writing in Telugu. Proficiency in Sanskrit was considered indispensable to a Telugu poet or a scholar. All the Telugu poets and writers were great lovers of Sanskrit language and literature.

Over the nine hundred years of development of Telugu literature, this has resulted in (1) the extensive borrowing of Sanskrit words and expressions into Telugu and (2) the translation and adaptation of many Sanskrit works of literary merit into Telugu. It does not, however, mean that Old Telugu literature is poor in original works. Rather, it shows that the Telugu people were never against linguistic or literary borrowing. Indeed, this has been a national trait of the Telugus which is greatly reflected in their history, culture and literature.

With the political conquest of India by the British in the 19th century, English came to occupy a higher and a more privileged position than any of the Indian languages. Further, an attitude that 'education' means 'education in English' came to prevail among the Indians by the end of the 19th century. The impact which English education and Western thought had on all aspects of Indian life was soon felt, and an age of renaissance set in all over India.

In Andhra, Kandukuri Veeresalingam (1848-1919) and Gurujada Appa Rao (1865-1915), who were great social reformers, pioneered the modern period in Telugu literature with their writings.

In Old Telugu literature all the epics and classics (translations from Sanskrit or originals), were written mainly in the form of 'campu', a poetic style with rhetorical prose interspersed occasionally. The language commonly used was a literary standard, highly Sanskritic and far from the spoken form. The content of the old literature was largely legends and mythology. Plays and prose works are notably absent from Old Telugu literature. Grammars, treatises on science, and even lexicons were written only in verse.

Modern Telugu literature is significantly different in every aspect from the old literature.

With their traditional liking for borrowing, the first Telugu writers who studied English began to translate many literary works from English into Telugu. During the first phase of modern Telugu literature (1880-1920) the plays of Shakespeare, much of the poetry of the Romantic poets, and a few novels were rendered into Telugu. Soon the English-educated writers organised their own associations, Sāhiti Samiti (1919) and Navyāndhra Sāhitya Parishad (1930), to experiment and to enrich Telugu literature with original writings. They popularized literary forms found in English literature, such as plays, novels, short stories, one-act plays, and essays. The press also contributed much to the development of non-scholarly prose in Telugu.

The early writers of this century used the literary Telugu of the old classics-- which was taught and studied in schools and colleges-- as the standard form in their writings. This was, of course, rather archaic and was much different from the spoken form. Opposing the use of the old classical

Telugu, Gidugu Ramamurti (1863-1940) and Gurujada Appa Rao (1865-1915) launched a country-wide movement advocating the use of modern spoken Telugu as the medium of all writing in Telugu. In spite of the conservative opinion of the pandits, the spoken form of Telugu ultimately came to be accepted for almost every form of writing. (Even today, however, in schools and colleges the old literary Telugu style is used in the textbooks and in writing examinations!)

This acceptance gave writers more freedom in the use of the Telugu language, although not all dialects of spoken Telugu find equal favor in literary use. The dialect of the upper and middle classes of coastal Andhra is commonly used by all writers, though other dialects are occasionally used.

The modern Telugu writer is well-educated in English, and is very much alive to the thought and literature of the West. He is generally influenced by the major and leading writers of the West. Every 'ism' or school of thought in the West finds its echo in his writings in one form or another. The Telugus have no puritanical attitude toward their language, and the writers use English loans rather freely; present-day Telugu contains many English loans, both assimilated and unassimilated.

Poetry is not as popular as prose in modern Telugu, either with the writers or with the reading public. Fiction in the form of short stories and novels is more popular than any other literary genre. In fiction and also in plays, the Telugu writer attempts 'to hold mirror' to the varied problems of the society he lives in. Love, marriage, and sex often figure in short stories. The writer's outlook tends more toward realism than idealism, though some writers do write with the zeal of reformers.

Though theatre is not very popular in Andhra, full-length plays, one-act plays, and radio-plays are the next most popular form of writing in Telugu.

Though the playwrights favor the use of simple, direct and idiomatic Telugu, they hardly attempt to reduce the use of sanskritisms in their style.

Since Independence, literary production in Telugu has grown much in quantity and variety. The spread of literacy among the masses, the popular growth of periodicals, the patronage of the government to arts and literature, and the increasing reading public are greatly responsible for the increasing number of amateur and professional writers in Telugu.

The sixteen selections in this anthology are fairly representative of today's major and minor popular writers in Telugu. They also represent the trends in the content, language, and technique found in the short-stories and plays of modern Telugu literature.

A brief sketch regarding the author's importance in contemporary writing is given before each selection. The cooperation of each author in kindly permitting his work to be included in this reader is deeply appreciated.

సంధి క్షణ

శ్రీ శంకర్ కృష్ణ మూర్తి.

Sonthi Krishnamurti, (1925 --) is a prolific writer of short-stories in Telugu. He usually bases his stories on lighter aspects of social problems. The impact of modern times has given rise to many problems of social adjustment among the Telugu people. Krishnamurti focuses his attention not on the problem of adjustment, but on the falterings of individuals in their adjustment to the changing times and tells a story with sympathy and a sense of humor. His stories are also significant from the point of view of the technique he adopts in his narration; they are very short and tend to be sketches of characters, with an element of suspense and surprise at the end.

The following is about the gullible nature of a country woman which finally shocks the sophisticated postmaster of the village.

నిరీక్షణ

“నాకేమయినా... ?”^A ఆమె^E వచ్చి^E అడిగింది.
ఆ అడగడంలో^D సంకోచం, బిడియం, నిరాశ, నిరీక్షణ
అన్నీ తోచాయి చంద్రకుమార్ కు.

“ఏమీ లేవు^F” అన్నాడు చంద్రకుమార్. ఆమె
నిరాశతో వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళిపోతుండీన^F ఆమెను
వితగా^G చూశాడు చంద్రకుమార్.

“దేనికోసం ఆమె నిరీక్షణ” అనుకొన్నాడు
చంద్రకుమార్. అతను ఆవూరికి పోస్టుమాస్టరుగా^H
వచ్చి రెండు నెల లయింది.^I ఆమె రోజూ వచ్చి
“నాకేమయినా... ?” అని అడగడం, నిరాశతో వెళ్ళి
పోవడం అతనికి చాలా వితగా తోచింది.

అది బ్రాంచి పోస్టాఫీసు. అందువల్ల పోస్టమెన్
వుండరు.^J ఉత్తరాలు పంపడం, సార్టింగు అంతా
అతనే చేస్తుంటాడు. డొళ్ళో వాళ్ళకు^K టైముకు వచ్చి
ఉత్తరాలు తీసుకొని వెళ్ళుతుంటాడు. అందువల్ల అతని
పని కొంత తగ్గుతుంది. మిగిలిన ఒకటి రెండు ఉత్తరాలు
వీలయినప్పుడు^L అతనే పంపుతాడు. డొళ్ళో వాళ్ళకు
ఉత్తరాలు పదివి చెప్పడం, జవాబులు వ్రాయడం కూడా
చంద్రకుమార్ చేస్తుంటాడు. డొళ్ళో అందరికీ సంకోచం
లేకుండా అతనికి తోచిన సహాయం చేస్తుంటాడు.^M

అందరికీ ఇష్టంగా మాట్లాడడం అతనికి బాగా తెలుసు.^N
సాయంత్రం వేళల్లో^O డొళ్ళో వాళ్ళకు వార్తాపత్రికలు
పదివి వార్తలు చెప్పడం కూడా అతను రోజూ చేసే^P పని.

అతను చాలా నెమ్మది మనిషి. అతని జీతం నెలకు పదిహేను రూపాయలే. పేరు పోస్టు మాస్టరు! పోస్టు రన్నరుకు నెల జీతం పోస్టు మాస్టరు కన్న ఎక్కువగా వుంటుంది. అయినా పోస్టు మాస్టర్ పని చంద్రకుమార్ కు యిష్టంగా వుంది.

ఆమె వెళ్ళి పోయిన తర్వాత ఆరోజు పోస్టులో వచ్చిన వార్తా పత్రిక చదవడానికి తీసుకొన్నాడు చంద్రకుమార్. అతని కళ్ళు పత్రిక మీద ఉన్నాయి. కాని మనసు ఆమె మీదికి వెళ్ళింది.

రోజూ వేళకు వచ్చి అడుగుతుంది "నాకేమయినా ... ? " అని. అతను " ఏమీ లేవు " అని జవాబు చెప్పుతుంటాడు. ఆ జవాబుతో ఆమె నిరాశతో వెళ్ళిపోతుంది. పాపం! ఏమిటి ఆ నిరీక్షణ? ఎందుకు ఆ నిరీక్షణ? చంద్రకుమార్ కు ఏమీ తోచలేదు. చాలా సార్లు అనుకొన్నాడు కారణం ఏమిటి అని. కాని ఆమెను అడగడానికి వీలు కాలేదు. ఆడవాళ్ళతో మాట్లాడడం అంటే చంద్రకుమార్ కు కొంత బిడియం, సంకోచం. భయం కూడా. భయం అంటే వాళ్ళు కొడతారని తిడతారని కాదు; అది కారణం లేని భయం.

ఆమె అతని కన్న కొంచెం పెద్దది. చూడడానికి కొంచెం అందమయినా మనిషి. ఆమెలో కొంత ఆకర్షణ కూడా వుంది. ఆ ఆకర్షణకన్న ఆమె నిరీక్షణ చంద్రకుమార్ కు ఎంతగా తోచింది. అతనికి ముందుండిన పోస్టు మాస్టర్ చార్జీ యిచ్చినప్పుడు చెప్పాడు : ఆమె ఈలాగ రెండు సంవత్సరాలనుంచి రోజూ వచ్చి అడుగుతున్నది.

కారణం అతను చెప్పలేదు.

పాపం. భర్త విదేశాలలో వున్నాడా?^W
మిలిటరీలో వున్నాడా? అతని ప్రేమలేఖలకోసం ఆమె
అడుగుతున్నాడా? అదో^X నిజంగా వుంటుందని మనసులో
అనుకొన్నాడు చంద్రకుమార్. నిజంగా ఆడవాళ్ళు
మంచివాళ్ళు. వాళ్ళ హృదయం మంచిది. వాళ్ళ వ్యధయింటా
ప్రేమ ఎక్కువగా వుంటుంది. ప్రేమకోసం వాళ్ళు ఏమయినా
చేస్తారు. మగవాళ్ళు చెడ్డవాళ్ళు. వాళ్ళకు హృదయం
వుండదు. ఆడవాళ్ళని తక్కువగా చూస్తారు.^Y వాళ్ళని
హింసిస్తారు?^Z ఆ భర్త ఆమెకు ఎందుకు ప్రేమలేఖలు
వ్రాయడం లేదు? ఆ భర్త చెడ్డవాడా? భార్యమీద
ప్రేమ లేనివాడా? రేపు ఆమెను అడుగుతాను. నిజం
తెలుసుకొంటాను. ఆమెకు వీలయిన సహాయం చేస్తాను
అని మనసులో అనుకొన్నాడు చంద్రకుమార్.

మరుసటి రోజు ఆమె వచ్చింది. వచ్చి "నాకేమయినా
..." అని అడిగింది.

"ఏమీ లేవు కాని ..." అన్నాడు చంద్రకుమార్.

ఆమె కళ్ళు పెద్దగా చేసి "చెప్పండి" అనేలా^{AA}
చూసింది.

"క్షమించండి ఒక ప్రశ్న క్షమిస్తారని
అడుగుతున్నాను. ఏమీ అనుకొనకండి.^{BB} మీరు రోజూ
వస్తున్నారు. దేశికోసం మీ నిరీక్షణ.... చెబుతారా?"
అని కొంత భయంతో, సంకోచంతో అడిగాడు.

ఆమె అనింది:^{CC} "ఏమీ లేదండి. రెండు
సంవత్సరాలకు ముందు ఎలక్షన్లో ఓటు వేశాను. వాళ్ళు

మనియూర్డు పంపుతామని చెప్పారు. అందువల్ల రోజూ
వస్తున్నాను. "

"ఆకాశం నుంచి పడుతున్నానా?" అనుకున్నాడు
చంద్రకుమార్.

సోక్రటీస్

శ్రీ అడపా రామకృష్ణారావు.

The following is an excerpt from a radio-play on Socrates by Dr. Adapa Ramakrishna Rao (1927 --). Dr. Rao is a university teacher in English and a promising writer in Telugu.

The subject-matter for a modern Telugu writer is not limited to his society or to his environments only. Some writers take to translating or adapting from English, and a few create a story or a character in a Western setting and narrate it in a way that would appeal to the Indian mind. Dr. Rao has interpreted great characters like Socrates and Christ in his radio-plays. He writes in an elevated style that tends to be literary and Sanskritic.

సోక్రటీస్

తరతరాలుగా వచ్చిన నమ్మకాలను సోక్రటీస్ స్వయంగా పరీక్షించి చూడకుండా^A నమ్మ లేదు. అందువల్ల అధికారులకు అతని మీద కోపం కలిగింది. ఒకరోజు సోక్రటీస్ తన శిష్యుడు^B ఫేడోతో విథెన్స్ బయట ఉన్న తోటలోకి వెళ్ళాడు.

ఫేడో: నేను చెప్పలేదా, ఇక్కడ ఈ తోటలో చాలా వాయిగా, ప్రశాంతంగా ఉంటుందని?

సోక్రటీస్: అవును. ఇక్కడ, ఈ చెట్లనీడలో^C ప్రశాంతంగా, వాయిగా వుంది.

ఫే: సంవత్సరం నుంచి చూస్తున్నాను. నువ్వెప్పుడూ^E మన ఊరు దాటి వెళ్ళ లేదు.

సో: నిజమే. చెట్లు చెట్ల మధ్య బ్రతకావి. మనిషి మనుషుల మధ్య^F బ్రతకావి.

ఫే: ఏమో - నేను చెట్టుగా పుట్టి ఉంటే^G మంచిది.

సో: అదేమిటి, అర్థం లేని మాట.

ఫే: ఏమో - మనుషులమీద నాకు నమ్మకం పోతున్నది. నువ్వు చెప్పు. రోజూ మనం చూసే^H మనుషులలో చాలామంది స్వార్థ పరులు, వృధాయం లేని వాళ్ళు, నీతి లేని వాళ్ళు. అవునా? ఎప్పుడయినా వాళ్ళ మధ్య ఒక మహాపురుషుడు పుడితే, అతనిని నాశనం చేసే^I వరకు వాళ్ళు నిద్ర పోరు.

సో: అంతే అంటావా? సోఫిస్ట్స్^J ఏమన్నాడో తెలుసా?

“ప్రపంచంలో చాలా వింతలున్నాయి. కాని మనిషి కన్నా

పెద్ద వింత ప్రపంచంలో మహాకవితే లేదు. " అని

చెప్పాడు. ఆ మాట నిజం కాదంటావా?

భే : ఏమో ! నాకు నిన్ను గురించి చాలా భయంగా
వుంది సోక్రటీస్ !

సో : నన్ను గురించి?

భే : ఆఁ. పొద్దున పార్థెనాన్ దగ్గర క్రీటా కనిపించాడు.
చాలా భయపడుతున్నాడు. ఆ దుర్ఘాత్తుడు మెవేటస్
నిన్ను గురించి ప్రజలలో చెడ్డగా ప్రచారం చేస్తున్నాడని
చెప్పాడు.

సో : ఇప్పుడేం^L, ఆ పని మెవేటస్ చాలా కాలం నుంచి
చేస్తున్నాడు.

భే : నిజమే. కాని ఇప్పటి స్థితి వేరు. ఈవేళో, రేపో^M
వాళ్ళు ఏదయినా నీకు చెడ్డ చేస్తారని చాలా
భయపడుతున్నాడు. సాయంత్రం వరకు మనమీ
తోటలో ఉంటామని, ఏదయినా వార్త తెలిస్తే,
ఇక్కడికి వచ్చి కలుసుకోవాలి^N అని క్రీటాతో చెప్పాను.

సో : ఆఁ, మెవేటస్ ఏం చేస్తాడు? నువ్వు అనవసరంగా
బాధ పడుకు.

భే : ఈ ప్రపంచంలో మంచితనానికి ఇంకా చోటుందని
నమ్మితే బాగుంటుంది కాని నాకు ఆ నమ్మకం పోయింది.
ఎటు చూసినా^O దుర్ఘాత్తులు. నిజంగా జీవితానికి ఏదైనా
అర్థమూ, ఆశయమూ^P ఉన్నాయంటావా? అయితే
ప్రపంచంలో మంచివాళ్ళు, స్వార్థం లేనివాళ్ళు నాశనం
కావడం ఏమిటి? దుర్ఘాత్తులు, స్వార్థపరులు బాగుపడడం
ఏమిటి?

సో: (నవ్వి) అదిగో - ఆ రంగురంగుల నీతాకోకచిలుకలను
చూశావా ?

ఫే: ఆఁ.

సో: వాటిలో ఒక నీతాకోకచిలుక చచ్చి నీ అరచేతిలో
వాళింది అనుకో. దానికి నిన్ను గురించి ఏం తెలుస్తుంది?
నువ్వు ఫేదోవని, నా నిప్పుడవని, గొప్ప ఆశయాలు
నీకున్నాయని దానికి తెలుస్తుందా? ఈ ప్రపంచంలో
ఉన్న స్వార్థానికి చాలా బాధపడుతున్నావని దానికి
తెలుస్తుందా? కవీసం నీవు ఒక మనిషిని అని కూడా
దానికి తోచదు. పువ్వులకన్న, ఆకులకన్న వేరుగా
ఉన్న ఏదో ఒక వస్తువు మీద వాళినట్టు తెలుసుకొంటుందేమో

ఫే: అయితే ?

సో: మనం కూడా నీతాకోకచిలుకల్లాగ ఉన్నామేమో!
మనం కూడా సృష్టికర్త అరచేతిమీద వాళిన సీతాకోక
చిలుకలంకాదా ?

ఫే: ఆఁ - అదిగో, క్రిటో వస్తున్నాడు. ఏదో చెడ్డవార్త
వుంటుంది. ఏం, క్రిటో! ఏదైనా వార్త...

క్రి: ఆఁ. చెడ్డవార్త.

సో: ఏం, ఆకాశం మనమీద పడుతుందా ?

క్రి: సోక్రటీస్! ఈరోజు మేవీపీస్ ఇంకా ముగ్గురు^Rకవీసి
న్వాయస్థానంలో నీమీద నేరం తెచ్చారు.

ఫే: ఏమని?

క్రి: ఇంకా నాకు వివరాలు తెలియలేదు. కాని తీవ్రమైన
నేరం తెచ్చారని వినాను. ఊళ్ళో వాళ్ళంతా దీనిని
గురించి చెప్పుకొంటున్నాడు.

భే : అయినా ఇదీ^T మనమంచికే కలిగింది. . . న్యాయస్థానంలో సోక్రటీస్ మీద వాళ్ళు తెచ్చిన నేరం నిజంగా తప్పని తెలుస్తుంది. న్యాయం జరుగుతుంది. సత్యం బయటపడుతుంది.

క్రీ : అయితే అంతకన్న^P మనకు ఏం కావాలి? కాని ఆ దుర్మార్గులు హోరుల మనసు పాడుచేశారు. మన సంఘాన్ని సోక్రటీస్ నాశనం చేస్తున్నాడని ప్రబూరం చేశారు. . . ఇప్పుడు సోక్రటీస్ ఏమి చెప్పినా వాళ్ళు ఎనేలాగ^V లేరు.

భే : అయితే ఇప్పుడేం చేద్దాం?

క్రీ : ఇప్పుడు న్యాయం జరుగుతుందని నాకు నమ్మకం లేదు. డబ్బుతో ఏమయినా చేయడానికి వీలవుతుందా అని చూడాలి. కాని సోక్రటీస్ కు ఇప్పుం అయితే ఇంతకన్న మంచి మార్గం మరొకటుంది.

సో : ఏమిటది?

క్రీ : నిన్ను రహస్యంగా ఈవూరునుంచి పంపివేస్తాం.

సో : ఏథెన్స్ నుంచి పంపివేస్తారా?

క్రీ : కాదు. ప్రజలలో, హోరులలో ఉద్వేగం తగ్గేవరకు...

సో : హోరులకు, ప్రజలకు భయపడి నేను పారిపోవాలి

అంటావా? పారిపోవలసి^X నేరం నేను చేయలేదు.

న్యాయస్థానంలో ఆ మాటే చెబుతాను.

క్రీ : అంతనా? అయితే మన కేక్కువ కాలంలేదు. వెంటనే

మన స్నేహితులతో మాట్లాడాలి. లేవండి వెళ్లదాం.

సో : క్రీతో! ముందు నువ్వు వెళ్ళు. నేనూ, ఫేడో కొంచెం సే

పుండి వస్తాం. మానవజీవితానికి సంబంధించిన ఒక గొప్ప

సమస్య మగురించి మాట్లాడుతున్నాం.

భే : ఏమిటి? ఇంకా ఇప్పుడు మన మిక్కడ కూర్చుని

మాట్లాడుదామా?

సో: ఏం, ఎందుకు మాట్లాడకూడదు? మరీ నువ్వు డిగ్రీ న
ప్రశ్నను గురించి మనం చర్చించాలి.

క్రీ: అయితే నేను వెళ్తాను. రాత్రి మీ ఇంటికి వచ్చి
కలుసుకొంటాను.

ఫే: ఏమి మనుషులు! ఏమి మనుషులు! ఎవరికి నువ్వు మంచి
కోరుతావో వాళ్ళే నిన్ను నాశనం చేయడానికి
పూనుకొంటారు.

సో: అనవసరంగా హెరుల నెందుకు తిడుతావో. ^{AA} ఫేడో!
ఆ క్రిటోను చూడు. వివిధంగా నైనా నన్ను రక్షించాలని
చాలా కష్టపడుతున్నాడు. అటువంటి స్నేహితుడు ఒక్కడు
చాలు నా జీవితం సార్థకం కావడానికి. అటువంటి
హెరు డొక్కడు చాలు విధేన్స్ బాగుపడడానికి.

ఫే: చివరికి ఏమవుతుందో అని నాకు చాలా భయంగా
వుంది.

సో: తీరికగా చర్చించడానికి ఇకమీదట మనకు
అవకాశం వుండదేమో. అందువల్ల నీ సందేహాన్ని
గురించి మళ్ళీ ఒకసారి ఆలోచించి చూద్దాం.

ఫే: ఏమో - నాకు నిన్ను గురించే భయంగా ఉంది.
ఇంకొకదాన్ని గురించి నేను ఆలోచించలేకుండా ^{BB}
ఉన్నాను.

సో: (నవ్వుతూ) సృష్టి కర్త అరచేతిమీద వాలిన
నీతాకోకచిలుకలు! ఒకటి చిన్ననీతాకోకచిలుక.
ఇంకొకటి పెద్ద నీతాకోకచిలుక. అంతే! ఫేడో,
సోక్రేటీస్ - ఇద్దరూ ఈ తోటలో ఈ చెట్టునడలో

కూర్చున్నారు. ఈ చెట్టు ఒక చిన్నకొండ మీద
ఉంది. ఈకొండ విథెన్స్ కు దగ్గరలో ఉంది.

విథెన్స్ గ్రీస్ దేశంలో ఒక మూల ఉంది. గ్రీస్ దేశం
ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఒక చిన్న చుక్క. ఈ ప్రపంచం
విశ్వంలో అంత తన్ను చిన్న చుక్క.

ఫే : (ఇదేమీ ఎనకుండా) న్యాయస్థానంలో ఏం
జరుగుతుందో ఏమో ?

సో : ఇక కాలం సంగతి చూద్దాం. అందుచే

కాలప్రవాహంలో మన జీవితకాలం ఎంత స్వల్పమో
అలోచించు. సృష్టిలో మొదట మానవులకు
జంతువులకు భేదం లేదు. తర్వాత క్రమంగా
మానవజాతిలో ఏలాంటి ఏకాసం కనిగిందో చూడు.
మానవజాతిలో ఎందరు కవులు, ఎందరు శిల్పిలు,
మహాపురుషులు జన్మించారు. ఈ కాలంలో
మానవజాతికి ఏకాసం కలగలేదంటావా ?

ఫే : నిజమే అనుకో.

సో : మరి ? మానవజాతి ఇంకా బాల్బు దశలోనే
ఉన్నది అనే విషయం తెలుసుకో. తరాలతో పాటు
మనుషులలో విజ్ఞానం క్రమంగా ఏకసించడంలేదా?
ఒకనాటికి మనుషులు తమలోపాలన్నిటినీ జయించి,
హింస, వంచన, స్వార్థం, అన్నీ ఎడిచి ప్రేమభావంతో
జీవిస్తారేమో ? ఈ మెవీటస్, ఈ సోక్రటీస్,
ఈ ఫేడో, క్రిటో వీళ్ళంతా చనిపోయినవరువాత
ఒకనాటికి ఏలాంటి కాలం వస్తుందేమో ?

ఫే : నిజంగా వస్తుందంటావా ? అటువంటి కాలం

చూడ గలిగితే వెంట బాగుంటుంది.

శా: విమో - పై థా గరస్ డో హ విజమే అయితే, ఇతరు పున
ర న్న డిం తో ఇంకొక జన్మలో ఆకాలం మనం చూడ
గలం.

భ: ఆ.

శా: అదిగో - సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నాడు. ఇక మనం
తిరిగి వెళ్ళాలి. ఈ లాంటి ప్రశాంతమైన
వాతావరణంలో ప్రార్థన చేసి వెళ్ళడం మంచిది.

[ప్రార్థన చేసిన తరువాత]

భ: వెళదాం, పద.

అ ప్రయోజకుని కోపం

శ్రీ కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు.

Kommuri Venugopala Rao (1938 --) is a novelist and also a short-story writer. It is hardly possible to categorize the novelists and short-story writers separately in Telugu, because most of the fiction writers do both. Venugopala Rao has written a few novels and a few good short-stories as well which reflect the domestic problems of the middle classes. His stories generally contain situations in which his characters helplessly endure inner conflicts. He develops the situation to a climax only to leave it, with an implicit suggestion that what cannot be cured must be endured.

The helplessness of a long-suffering Hindu wife and the false notions of a self-respecting husband are finely depicted in the following story.

అప్రయోజకుని కోపం

శారద చెప్పినమాట విని తెల్లబోయాడు కాంతారావు. అతనిలో అవమానం, హృదయం, కోపం ఎక్కువయింది.

“నాతో చెప్పకుండా ఈలాంటి పని ఎందుకు చేశావ్? నేను ఏలాంటి మనిషిలో తెలుసా? నాకు డబ్బు లేకపోతే నీవుట్టింటివారి డబ్బు తీసుకొంటాననుకున్నావా?” అని కోపంతో అరిచాడు.

భర్త ఈలాగ అంటాడని శారద అనుకోలేదు. తాను^A చేసిన పనికి తనభర్త సంతోషిస్తాడు అని అనుకొనింది. ఈ సహాయానికి భర్త మెచ్చుకొంటాడని కూడా అనుకొనింది. కాని యిదేమిటి? తాను అనుకొన్నట్లు భర్త సంతోషించలేదు, మెచ్చుకోలేదు.

“నేను చేసిన పనికి మీకింతకోపం వస్తుందని^B తెలీదు. ఇంటియజమాని అద్దెకోసం రోజూ వచ్చి అడగడంచూసి మానొన్నకు ఉత్తరం వ్రాసి యీ డబ్బు తప్పించాను” అనింది భయపడుతూ.

అయినా కాంతారావుకు కోపం తగ్గలేదు. ఇంటియజమాని అద్దెకోసం బాధపెడుతున్నాడు. అద్దె డబ్బు లకోసం చాలా అల్లరి చేస్తున్నాడు. నిజమే. కాని తనకు చెప్పకుండా వాళ్ళ మానొన్నకు వ్రాసి రెండు వందల రూపాయలు తప్పిస్తుందా? మామగారి సహాయంతో బ్రతుకుతున్నాడనే మాట వస్తే తనకెంత అవమానం? అద్దె విషయం తనకు తెలీదా? ఆ విషయం భార్య కెందుకు?

ఇలా ఆలోచించుకొని కాంతారావు, “ ఇదిగో శారదా ! - ఈలాంటి పనులు ఇంకెప్పుడూ చేయకు. నావిషయం నీకు తెవదా? ఈ డబ్బు ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో అక్కడికే పంపు. తెలిసిందా ? ” అన్నాడు శాంతంగానే, కోపాన్ని చూపకుండా.

శారదకు భర్త చెప్పినమాటలు స్వాయంగా తోచలేదు. ఏమి జరిగిందో అది జరిగిపోయింది^E. తనతండ్రి డబ్బుపంపాడు. ఆ డబ్బు ఇప్పుడు తిరిగి పంపితే ఏం బాగుంటుంది? తన తండ్రికి కూడా కోపం వస్తుంది. ఇంటి యజమాని గోజూ వచ్చి బాధపెడుతున్నాడు. అద్దె ఇవ్వకుంటే^F అతను ఎన్నాళ్ళు శూరుకొంటాడు? అయిదు నెలల అద్దె ఇవ్వాటి. ఈవేళో రేపో యివ్వకపోతో^G యిల్లు ఖాళీ చేయిస్తాడు. అప్పుడు యింట్లో వున్న సామానుకూడా వదలిపెట్టి వెళ్ళవలసి వస్తుంది^H. నలుగురిలో అవమానం అవుతుంది.

శారద భర్త వైపు చూసి, “ ఏమి జరిగిందో అది జరిగిపోయింది. మానాన్నకు యిది తిరిగి పంపితే ఏం బాగుంటుంది చెప్పండి. నా మాట విని యింటి యజమానికి అద్దె యిచ్చేసిరండి. ” అనింది.

ఈసారి కాంతారావు కోపం ఆపుకోలేకపోయాడు^I. అతని మొహం, కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి. చేతిలో వున్న రెండు పెద్దనోట్లు భార్య మొహంమీద పడేలాగ వేసి “ చేసిన తప్పును తెలుసుకోకుండా నాకు సలహా యిస్తున్నావా? ఈలాంటి పనులు ఇంకెప్పుడయినా చేశావంటే^J తంతాను. కొడతాను^K అని బెదిరించాడు. ఈలాగ బెదిరించి ఆమెను తిట్టి కోపంతో కాంతారావు బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

శారద తెల్ల బోయింది. ఏమీ తోచలేదు. భర్త భోజనం సంగతి కూడా మరచిపోయి, బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

కాంతారావు వీధులన్నీ తిరిగాడు. స్నేహితులు కొందరు అక్కడక్కడ కనబడి పిలిచినా మాట్లాడలేదు. అతని కోపం అలాంటిది. కోపం వచ్చినప్పుడు తాను ఏమి చేస్తున్నాడో, ఎక్కడికి పోతున్నాడో తెలియకుండా తిరుగుతాడు. శారద తనను ఎందుకు అంత అవమానం చేసింది? తన విషయం తెలిసికూడా ఆలాగ ఎందుకు చేసింది? అద్దే సంగతి ఆడదాని కేందుకు? అవసరమయితే తల తాకట్టు పెట్టి^k తేస్తాడు డబ్బు. మామగారి డబ్బు తెప్పించుకోవడం^L ఎంత అవమానం? అయినా యింటి యజమాని సుబ్బయ్య దుర్మార్గుడు; వెండి మనిషి. ఒక పదిరోజులు ఆగనంటాడు. అయిదు నెలలనుంచి వూరుకోలేదా? ఆలాగే యీ పదిరోజులూ అడగకుండా వూరుకుంటే అద్దే డబ్బులు వాడి వెయ్యవీస పడేస్తాడు. తన స్నేహితులు చాలామంది కొన్ని రోజుల్లో సహాయం చేస్తారు. అవసరానికి తాను ఎంతమంది స్నేహితులకు అప్పు యివ్వలేదు? వాళ్ళంతా తిరిగి యిచ్చారా? అప్పులు యిచ్చిన డబ్బులు వుంటే అద్దే సులభంగా సుబ్బయ్యకు యివ్వవచ్చు.^M పది రోజుల్లో ఇచ్చేలాగ స్నేహితులు మాట యిచ్చారు. తప్పక ఇస్తారు కూడా.

నడుస్తున్న కాంతారావు చటుక్కున ఆగాడు.^N రోడ్డుకు అటువైపు “నవజీవన్ విలాస్” బోర్డు కనిపించింది. భోజనం సంగతి జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. ఆకలి బాధపెట్టడం ప్రారంభించింది. ఇంటికి

వెళ్ళడానికి తనకోసం యింకా తగ్గలేదు. సాయంత్రం వరకు యింటిసంగతి ఆలోచించకూడదు అని అనుకొన్నాడు. జేబు చూసుకొన్నాడు. జేబులో ఒకరూపాయనోటూ, ఒకపావలా వున్నాయి. ప్రస్తుతం వోటల్లలో భోజనం చేయడానికి యాడబ్బులు చాలు. గబగబో వోటలుమెట్లు ఎక్కి లోపలికి వెళ్ళాడు.

అరగంట అయిన తర్వాత వోటల్ మెట్లు దిగి రోడ్డుమీదికి వచ్చాడు కాంతారావు. జేబులో నుంచి సిగరెట్ తీసి, ముట్టించి, మళ్ళీ నడవడం ప్రారంభించాడు. ఎంతసేపు యాలాగ తిరగడం? అతనికి ఏమీ తోచలేదు. స్నేహితులయింటికి పోతే బాగుంటుంది; చీట్ల పేకతో కాలక్షేపం అవుతుంది అని అనుకొన్నాడు. ఒకస్నేహితుని యింటికి వెళ్ళి కాలక్షేపం చేద్దామని వెనకకు తిరిగాడు. రోడ్డుమధ్య వున్న క్లాక్ టవర్ లో పన్నెండయిందీ. ఎండ మిటమిటలాడుతో చాలా వేడిగా వుంది. త్వరగా పోదామని గబగబ నడవసాగాడు కాంతారావు.

“ ఏయ్, పంతులూ! ఆగు. ”

వెనక నుంచి ఒక పెద్ద నొంతు అరిచింది. కాంతారావు గుండె గుబగుబలాడింది. వాడే మొండివాడు; ఇంటియజమాని సుబ్బయ్య. కాంతారావు రోడ్డుమీద ఆగిపోయాడు.

“ ఏం బాబూ! ఎక్కడికి? గబగబా వెళ్ళుతున్నావ్? ” ఎంత వెకిలిగా అంటే ఎదుటివాడి మనసు బాధపడుతుందో అంత వెకిలిగా అరిచాడు యింటియజమాని సుబ్బయ్య.

సుబ్బయ్య సంగతి కాంతారావుకు తెలుసు. అతను అవమానం చేయడానికి పూనుకొంటే రోడ్డుమధ్య ఆపి నలుగురూ వినేలాగ అరుస్తాడు. నన్నిరాత్రే బెదిరించి వెళ్ళాడు. మళ్ళీ యిప్పుడు రోడ్డుమీద ఆపి అరుస్తున్నాడు.

“మాట్లాడుకుంటా నిలబడ్డా వేమయ్యా ? అద్దె యివ్వకుంటా సిగరెట్టు తాగుతూ తిరుగుతున్నావ్ ? సిగ్గు లేదా నీకు ? ” అని అరిచాడు యింటియశమాని సుబ్బయ్య.

అతని మాటలు చాలా పెకీతిగా, అవమానంగా తోచాయి కాంతారావుకు.

“రోడ్డుమీద ఎందుకండీ అరుస్తారు ? పదిరోజుల్లో మీ కివ్వవలసిన అద్దె అంతా యిచ్చేస్తాను ” అన్నాడు కాంతారావు. సుబ్బయ్య గొంతు యిప్పుడు ఇంకా పెద్దది అయింది. “ ఏమి పదిరోజులయ్యా ? అయిదునెలలనుంచి అంటున్నావ్ పదిరోజులు పదిరోజులని. హారుషం ఉన్నవాడివి అయితే నాడుబ్బు నాకు యిచ్చేయి. లేకపోతే ఏమాటనినా కుక్కన పేనులాగ పడివుండు. ”

భా ! పెద్దవ. ఇష్టం వచ్చినట్టు వదురుతున్నాడు. వాడికి మంచి చెడ్డ తెలియదు. ఇప్పుడు ఏమిటి చేయడం? కాంతారావుకు ఏమీ తోచడంలేదు. ఈలోపల నలుగురూ ఏమిటేమిటి అంటూ గుంపు చేరారు. సుబ్బయ్య అడిగిన వాళ్ళ కందరికీ విషయమంతా చెప్పాడు. కాంతారావు తల యెత్త లేకపోయాడు. అక్కడ చేరిన గుంపులో గుసగుసలు ప్రారంభమయినాయి. ఎవరి అభిప్రాయాలు వారు చెబుతున్నారు. కాంతారావు అక్కడ వుండలేకపోయాడు. హారుషంతో “ ఈవేళలేపట్నో ”

మీ బాకీ తీర్చే స్తాను " అని చెప్పి గుంపునుంచి దాటుకొని బయటపడ్డాడు. అతను వెళ్ళిపోతుంటే సుబ్బయ్య "మీ యింటికి సాయంత్రం వస్తా!" మర్యాదగా అడ్డె అంతా యిచ్చేయి. లేకపోతే ఇల్లు భాళిచేయిస్తాను " అని గట్టిగా అరిచిచెప్పాడు. కాంతారావు గుంపునుంచి బయటికి దాటుకొని పోతుండీనా అతని మనస్సు మనస్సులో లేదు. ఇంతకు ముందే ఇంటిలో అవమానం అయింది. ఇప్పుడు రోడ్డుమీద నలుగురిలో గొప్ప అవమానం జరిగి పోయింది. తనకు తెలిసిన వాళ్ళు ఎవరైనా ఆ గుంపులో వుంటే సిగ్గు సిగ్గు!

ఈ సుబ్బయ్య చేసే అల్లరి కాంతారావుకు పెద్ద సమస్య అయింది. అతను సాయంత్రం యింటికి వచ్చి కూర్చుంటాడు. వందాడ బ్లె అయిదురూపాయలు సాయంత్రం లోపల కావాలి. పలాగ? లేకపోతే అతను తప్పకుండా ఇల్లు భాళిచేయిస్తాడు. నలుగురిలో అవమానం అవుతుంది. ఏమిటి చేయడం? శారద తండ్రికి వ్రాసి రెండువందల రూపాయలు తెప్పించింది. అందుకోసం ఆమెను తిట్టాడు. నానామాటలు అన్నాడు. ఆలోచిస్తే ఆమె తప్పేముంది యిందులో? అవసరానికి డబ్బు తెప్పించింది. కాంతారావు కోపం క్రమంగా చల్లారింది. "శారద దగ్గర వున్న డబ్బు తీసుకొని సుబ్బయ్యకు యిచ్చేస్తే..." అనుకొన్నాడు. ఇందాక భార్యను నానామాటలు అని ఇప్పుడు తీరిగి ఆమె సహాయాన్ని కోరడమా? భార్య సహాయంతో బ్రతికే అప్రయోజకుడా తాను? ఎంత సిగ్గు! కాని మరొకమార్గం లేదు. సాయంత్రం వాడు వచ్చి యముడులాగ.

కూర్చుంటాడు. ఆ అవమానాన్ని తప్పుకోవాలంటే భార్య సహాయం కోరక తప్పదు^x. భార్య దగ్గర వున్న డబ్బు తీసుకోవాలి. తప్పదు. అవసరం. ఈ అవసరం కోసం ఏలాంటి పనయినా చేయాలి. లెకపోతే అవమానం. కాంతారావు యిలా మనసులో అనుకుంటూ యిల్లుచేరాడు. మెల్లగా మెట్లు ఎక్కి తలుపుకొట్టాడు. శారద తలుపుతీసింది. శారద మొహంలో నవ్వు లేదు. ఆమె మాట్లాడలేదు. ఆమె మనసులోని బాధ మొహంమీద కనబడుతూవుంది.

కాంతారావు తనకోపానికి తనని తాను¹ తిట్టుకొన్నాడు². లోపలికి పోయిన తర్వాత ఆమెను దగ్గరకు తీసుకొని, “అనవసరంగా నిన్ను బాధ పెట్టాను. శారదా. నా తప్పు క్షమించవూ ?” అని మెల్లగా, చల్లగా అన్నాడు. ఆమె అతని వైపు చూస్తూ “అలా అనకండి. నామీద కోపంవల్ల మీరు భోజనమయినా చేయకుండా వెళ్ళిపోయారు. మీరు ఎప్పుడు వస్తారో అని ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాను” అని చెప్పింది.

కాంతారావు కొంచెంపైపు ఏమీ మాట్లాడలేదు. అయిదు నిమిషాల తర్వాత మెల్లగా “ఆ డబ్బు ... ఎక్కడ పెట్టావ్ ... ?” అని అడిగాడు.

ఆమె అతని మొహంపైపు చూడకుండా మాటల్లో తన అయిష్టాన్ని^{AA} చూపుతూ “పాడు డబ్బు. దానివల్లే^{BB} మీకు నామీద కోపంవచ్చింది. పక్కంటి అబ్బాయి ద్వారా ఆ డబ్బు మానాన్నకు తిరిగి పంపేశాను” అనింది చిరునవ్వుతో.

రెండు నా ల క లు.

శ్రీ పోతుకూచి సాంబశివరావు.

Potukuci Sambasiva Rao (1927 --) is an officer in the government at Hyderabad, but his official duties do not seem to conflict with his creative writing. He is not only a writer of recognition but also an organising force among the modern writers in Andhra. His prize-winning novel, 'Anvēṣaṇa' (The Search) is considered to be one of the best in Telugu produced in recent years. He has also written one-act plays, radio-plays and short-stories of high merit.

In Telugu society, where most of the marriages are arranged by the parents and relatives, the 'match-maker' or 'marriage-broker' becomes indispensable. To some it is a trade. In the following play the writer pictures the trade-tricks of a marriage broker rather realistically. The style is very lucid and direct, with interesting allusions to customs and superstitions of the Telugus.

రెండు నావికలు

పాత్రలు :

1. సూరిశాస్త్రి^A
2. బసవయ్య
3. కనకమ్మ

1 వ రంగం

బసవయ్య : శాస్త్రి గారూ! మా అమ్మాయి కేమన్నా మంచి సంబంధం చూడకూడదూ!^B

సూరిశాస్త్రి : చెబుదామనుకుంటూనే ఉన్నాను.^C పామెర్ల^D వెంకటరత్నం గారి అబ్బాయి ఒకడు ఈవూళ్ళోనే పనిచేస్తున్నాడు. అది నాకు తెలిసిన మంచి సంబంధాల్లో ఒకటి.

కనకమ్మ : పామెర్ల వెంకటరత్నం గారా! ఆయన మా వాటికి కొంచెం దూరపు బంధువు. మంచి కుటుంబం. మనం యీ సంబంధం కోసం ప్రయత్నం చేద్దామండి.

బ : అయితే అబ్బాయి గురించిన వివరా లేమిటండి?

సూ : ఎమ్. ఏ. పాస్ సయినా ఉండి. పాతికేళ్ళుంటాయి.^E

క : మన అమ్మాయికి పద్దెనిమిదేళ్ళే గా! ఈ సంబంధం బాలా బాగుంటుంది.

బ : అయితే ఉద్యోగ మెక్కడ ఆ అబ్బాయికి?

జీతం ఎంత ఇస్తారు?

సూ : ఏదో కాలేజీలో మేష్టరు పనట! మూడు

వందలు సంపాదిస్తున్నాడట.

క: యింకవేం! ఉద్యోగం చేస్తున్న పిల్లవాడు
దొరకడం బాలా అదృష్టమండే.

సూ: పిల్లవాడు మాత్రం^F బాలా బుద్ధి మంతుడు; మంచివాడు.
బాగా చదువుకొన్నవాడు కూడా.

బ: మనకి ముఖ్యంగా ఆలాంటి అబ్బాయి కావాలి.

సూ: ఆస్తి యేమీ లేదనుకుంటాను.

బ: ఆస్తి మనల్ని రక్షిస్తుందాండీ! పిల్లవాడు
బుద్ధి మంతుడూ, చదువు కొన్నవాడూ అయితే
చాలాదూ?

సూ: తండ్రి యీ మధ్యనే పోయాడు! పాపం!

క: అయ్యయ్యో! వెంకటరత్నంగారు చచ్చిపోయారా?
నేను ఆయన్ని ఎప్పుడూ చూడలేదు. కాని ఆయన
బాలా మంచిమనిషి అని తెలుతారు.

సూ: మామగారు లేరనే లోపం ఒకటే. కాని ఆయనభార్య
బాలా మంచిమనిషి.

బ: అత్తగారు మంచిదైతే చాలదాండీ! పదిమంది
మామగార్లకు సమానం.

సూ: ఆవునండి. మంచి అనుభవం మీద చెప్పారు.

క: మంచిరోజు చూసి ఆ అబ్బాయితో మాట్లాడి
రండి.

బ: అయితే ఆ అబ్బాయి అమ్మగారు యిక్కడే వున్నారా?
అతనిపెళ్ళి సంగతి మనం ముందు ఎవరితో మాట్లాడాలి?

సూ: వాళ్ళ అమ్మగారు ప్రస్తుతం అతని పెద్దతండ్రి గారింట్లో
వున్నారట. భర్త చచ్చిపోయిన తరువాత, సంవత్సరంమంచి
అక్కడే వుంటున్నారట. మరి ఈవిషయం ఆ అబ్బాయితో

మాట్లాడి చూద్దాం! అతను వయసు వచ్చిన
పెద్దమనిషే!

క: శాస్త్రీ అన్నయ్యగారూ! రేపు చాలా మంచి రోజుండి.
మీరు కష్టమని అనుకోకుండా రేపే పెంకటరత్నంగారి
అబ్బాయిని మాకు చూపించాలి.

సూ: అలాగే నమ్మా అన్నట్టు అతను మంచి కథలు కూడా
త్రాస్తాడట.

బ: ఇంకవేం! మన అమ్మాయికి బాగా కాలక్షేపం అవుతుంది.
కథలంటే మా అమ్మాయికి చాలా యిష్టం.

సూ: నాటకాలు కూడా వేస్తాడటండి.

క: మరీ బాగుంది! మా అమ్మాయికి కొంచెం సినిమాల
ఖర్చు తగ్గుతుంది. ఖర్చు లేకుండా నాటకాలు చూడవచ్చు.
నాటకాలూ, సినిమాలూ అంటే మా పిల్లకి చాలా యిష్టం.

బ: అయితే మా పిల్ల నచ్చుతుందంటారా అబ్బాయికి?

సూ: మీ అమ్మాయికేమండీ! రత్నంలాంటిది. చదువుకొన్న
పిల్ల. అండానికి అందం వుంది. చదువుకు చదువు
వుంది^H. ఇంతకన్నా విమికావాలి చెప్పండి.

క: ఈడూ బోడు కూడా బాగుంటుంది.

సూ: అవునండీ. పిల్ల వాడు కూడా రత్నంలాంటివాడు.

బుద్ధి మంతుడు. బాగా చదువుకొన్నవాడు.

బ: కట్నం ఏమాత్రం ఉంటుందంటారు?

క: తన సంబంధం మీకు యిష్టమైతే ఆ తర్వాత

కట్నం సంగతి మాట్లాడవచ్చు.

సూ: ఇటువంటి సంబంధం వదలిపెట్టకూడదండీ. వాళ్ళది

మంచి కుటుంబం. అబ్బాయిని గురించి, వాళ్ళ కుటుంబాన్ని

గురించి నేను ఎక్కువగా చెప్పడం అనవసరమండి.

క : “శుభస్స శీఘ్రం” అన్నారు. రేపు తప్పకుండా పిల్లవాడిని చూసి అమ్మాయిని చూపించే ఏర్పాటు చేయించండి.

సూ : తప్పకుండా. నేను వెళ్ళివస్తానండి బసవయ్య గారూ.

బ : మంచిది. “శుభస్స శీఘ్రం.” వెళ్ళి రండి.

2 వ రంగం

(పెళ్ళి చూపుల తర్వాత)

క : ఏమండీ ! పెళ్ళి కొడుకుని చూశారుకదా ! మీ అభిప్రాయం ఏమిటి ?

బ : పెళ్ళి కొడుకుకేం. నిమ్మపండులా ఉన్నాడు. నిజంగా రత్నంలాంటి అబ్బాయి.

క : ఆ అబ్బాయి కన్ను ముక్కు మొహం ఎంత చక్కగా ఉండంటారు ! మన అమ్మాయికి సరైన పెళ్ళికొడుకు.

బ : వెంకటరత్నం గారిది చాలా మంచి కుటుంబమట. నేను వాకబు చేశానుకూడా.

క : అవునండి. గొప్పకుటుంబం అని నేనూ విన్నాను.

ఇటువంటి సంబంధం దొరకడం మన అదృష్టమండి.

అమ్మాయికి కూడా నచ్చాడట.

బ : యింకనో ! యింక పిల్లవాడు పెళ్ళుకోవడమే మిగిలింది.

క : పిల్లవాడికి కూడా మన అమ్మాయి నచ్చి నట్టు

కనిపించాడండి ! పిల్లవాడు ‘డో’ అంటే కట్నం

ఎంతైనా ఇచ్చేవాడమండి.

బ : తప్పకుండా ! శాస్త్రి గారు రావాతి ఈవేళ. ఏంవాళ్ల
తెస్తారో!²

(సూరి శాస్త్రి ప్రవేశం)

బ : రండి శాస్త్రి గారూ ! మీ సంగతే అనుకుంటున్నాం.

నూరేళ్ళ మీకు.^k

సూ : మానాన్నని ఈలాగే ఎంతోమంది దీవించారండి!

కాని ఆయన నలభై ఏళ్ళకే రవీమని చచ్చిపోయాడు.

బ : (నవ్వి) అయితే పండా ? కాయా ?^L

సూ : ఏమిటోనండీ ! నాకు యిటువంటి వన్నీ చూస్తుంటే

ప్రపంచం మీద, మనుషులమీద నమ్మకం పోతున్నదండీ.

క : అదేమిటండీ ! ఏం జరిగిందేమిటి ?^M చెప్పండి.

సూ : ఏం చెప్పాలంటారు ? నేను ఏమిటో అనుకున్నాను.

బ : పిల్లవాడు ఏమైనా చెడ్డగా మాట్లాడాడా ?

సూ : చెడ్డగా మాట్లాడడం కాదండీ. ఈమాత్రానికే

పిల్లని చూడటం ఎందుకంటాను ?

బ : ఏమిచేమిటి ? పిల్ల నచ్చలేదన్నాడండీ ?

సూ : ఇంకేమంటాడు ! కారణం ఏమిటి అనికూడా

అడిగాను.

బ : ఊహ.

సూ : నచ్చలేదంటాడే గాని, కారణం చెప్పడు.

క : చూశారా^N ! పిల్లని చూసేటప్పుడు నచ్చనట్టు

నటించాడు. అంత నటించవలసిన అవసరం ఎందుకు

వచ్చింది ? అతని వాలకం చూసి పిల్ల నచ్చిందనుకున్నాను

నేను.

బ : నాటకాల్లో నటించే మనిషి ఆమాత్రం నటించడూ?

సూ : బాలా బాగా అన్నారు.

బ : మరి నచ్చకపోవడానికి కారణం చెప్పాండి?

సూ : మొదట చెప్పలేదనుకోండి. కానీ ఏదో కారణం

చెప్పకపోతే ఏం బాగుంటుంది? ఏదో ఒకటి

చెప్పితేరాని అని అడిగాను. చివరికి అన్నాడు

“పిల్లకి కొంచెం పిల్లికళ్ళు” అని. నాకు ఓళ్ళు మండింది.

క : మా అమ్మాయికి పిల్లికళ్ళా! వాడి మొహం బాగున్నట్టు!

కోతి మొహం. వాడు

బ : నేను మొదటే అనుకొన్నాను : కొంగలాగ పొడుగ్గా

ఉన్నాడు వేడు, మన అమ్మాయికి ఈడూ బోడూ

సరిగా వుంటుందా అని.

సూ : ఈ సంబంధం తప్పి నందుకు మీరు ఏమీ బాధపడకండి.

మామగారు లేని కుటుంబం.

బ : అన్నట్టు వెంకటరత్నంగారి భార్య, మొగుడు పోయినా

ఇంకా జుట్టు వుంచుకొని వుండటం.^P

క : రామ! రామ! ఆమెకు నలభై ఏళ్ళుంటాయనుకుంటాను.

ఇంకా నాజుకులెందుకండి సంవత్సరం నుంచి

బావగారి యింట్లోనే వుంటుందన్నారు, కొడుకు సంగతి

ఏమీ చూసుకోకుండా.

బ : ఆలాంటి కుటుంబం కాబట్టే, యీ అబ్బాయి

వేర్రిమొర్రి కథలూ, కవిత్వమూ వ్రాస్తూ, రోడిలాడే

నాటకాలు వ్రాస్తూ తిరుగుతున్నాడు.

సూ : అంతే నండి. నేను ఏమిటో అనుకొన్నాను. ఇది

అంతగాప్ప సంబంధం కాదండి! నా చేతిలో ఇంకా

అక్ష సంబంధా లు నా న్న యి .

బ : ఆ పిల్ల వా డి కి పా తి కేళ్ళ మన అమ్మాయికి పద్దెనిమిదేళ్ళు!
పెళ్ళి కొడుకు , పెళ్ళి కూతురు మధ్య ఏదేళ్ళ తేడా ?
వుండకూడదండి .

క : ఆ అబ్బాయికి ఇరవై అయిదేళ్ళ వరకు పెళ్ళి కాలేదంటే
ఏదో కారణం ఉండి ఉంటుంది ఆ కుటుంబంలో యింకా
మనకు తెలియని లోపాలు ఎన్ని వున్నాయో ? మనం
నిజం తెలుసుకోకుండా , బాగా ఆలోచించుకోకుండా
అమ్మాయిని ఆ అబ్బాయికి చూపించాం . రత్నంలాంటి
మన అమ్మాయికి పిల్లి కళ్ళంటాడా ?

బ : వచ్చిన సంబంధాలన్నీ యిలా పోతూవుంటే ఆ పిల్లవాడికి
వాడి జీవితంలో పెళ్ళి బరగదు .

క : పాతికేళ్ళ వరకు పెళ్ళి లేని వాళ్ళు మంచి వాళ్ళని నమ్మడం
కష్టమండి .

సూ : కనకమ్మ గారి ఊహ నిజం . రాత్రి పన్నెండు ఒంటిగంట
వరకు ఆ అబ్బాయి యింటికి రాడట ! వచ్చినా నిద్రపోడట .

బ : ఆ పిల్లాడికి ఆస్తి కూడా సున్న . ఈ సంబంధం తప్పినందుకు
మనం ఏమీ బాధపడనక్కరలేదు .^T

క : ఈ చదువులు , వుద్యోగాలు ఎంత కాలం రక్తి స్తాయండి.
జీతం ఎంత సంపాదించినా చాలదు యీ కాలంలో .
ఈసారి మన అమ్మాయికి ఆస్తి వున్న^U సంబంధమే
చూడండి . అన్నట్లు వెంకటరత్నం గారి ఆస్తి అంతా
ఏమైంది ?

సూ : అతను ఆస్తి అంతా పేకా పట్లలో నాశనం చేశాడట .

బ : తండ్రికి పేకాట ! కొడుకుకి తెర్రి మెర్రి కవిత్వం !

నాటకాలు ! వహ్వా ! బాగానేవుంది . ఇటువంటి పాడుసంబంధం తప్పినందుకు మనం సంతోషించాలి.
సూ: ఇతను చాలా మొండివాడటండి .

క : వాడు మొండిమనిషి, బుద్ధి లేనివాడు, కోతిమొహంవాడు అని ముందు తెలిసివుంటే, వాడి మొహం చూసేవాళ్ళమా?

బ : పోకీలేండి! అంతా మనమేలుకే రుచిగింది! ఈసంబంధం పాడుసంబంధం అని తెలిసే దేవుడు దీన్ని తప్పించాడు.

క : ఈసంబంధం విషయంలో నాకొక అనుమానం ఉంది. అమ్మాయిని చూడడానికి వచ్చేటప్పుడు, శాస్త్రీగారు, ఆ అమ్మాయి, అతని స్నేహితుడు ముగ్గురు వచ్చారు. ముగ్గురు కలిసి చేసిన పని ముక్కవై పోతుందని^v మొదటినుంచి నాకు అనుమానమే.

సూ: నేను ఆ అమ్మాయికన్న ముందు వచ్చేశానండి . ఆ అమ్మాయి, అతని స్నేహితుడూ కలిసి ఇంట్లోకి వచ్చారు . అందువల్ల ముగ్గురు కలిసివచ్చారు అనేవిషయం నిజంకాదండి . నాకు ఆ అనుమానం లేదు .

బ : (భార్యతో) వచ్చినవాళ్ళకు ఫలవారాలు పెట్టడం మంచిదికాదని చెప్పాను . కాని నువ్వే ఫలవారాలన్నీ చేసిపెట్టావు . మన కుటుంబంలో పెళ్ళిచూపులకు ఫలవారాలు పెట్టే ఆచారం లేదని తెలియదా? కనుకతే అతకదని సామెత నిజం కాదా?

క : వాడు ఫలవారాలన్నీ తినేశాడండి . పిల్ల నచ్చనివాడికి ఫలవారాలు బాగా నచ్చనట్లుంది. అదిగి వేయించుకొని తిన్నాడండీ !

బ : ఇటువంటి తిండిపోతు భార్యకు ఏంపెడతాడు?

సంపాదించే జీత మంతా వాడి తిండికి చాలదు.

సూ: బాగా చెప్పారు. కాని నాకు కొంచెం అనుమానంగా ఉందండి. ఈ సంబంధం కోసం మీదగ్గర తీసుకొన్న నూట పదహారు రూపాయలు* ఖర్చయిపోయాయి అని నాకు బాధగా వుందంటే నమ్మండి!

బ: డబ్బు కలకాలం వుంటుందాండి? మాట, మంచి నేనూ మనసు ముఖ్యం. ఈ పాడు సంబంధం తప్పినందుకు, మీకు నూట పదహారు రూపాయలు బహుమానంగా యిచ్చామనుకొండి.

క: ఇంత కన్న మంచి సంబంధం లేమైనా చెప్పండి శాస్త్రి అన్నయ్య గారూ!

సూ: అలాగే నమ్మా.... వాకబు చేసి చెబుతాను. వెళ్ళి వస్తానండి బసవయ్య గారూ!

బ: మంచిది. వెళ్ళి రండి.

....

(సూరయ్య శాస్త్రి వారిలో)

సూ: (తనలో) ఈ నూట పదహారు రూపాయలలో

పదహారు రూపాయలు, పిల్లను చూపించడానికి తీసుకొని వచ్చిన అబ్బాయి విద్దరికి, వెంకటరత్నంగారి కుటుంబం పురిచిది చెప్పినవాడికి వోటెక్ ఖర్చులకేంద్రం పంచేస్తే మనకు మారు రూపాయలు లాభం!

ఈరోజు మంచిరోజు. ఏముందీ? నాలుగుసార్లు ఏకుటుంబంలోకైనా వెళ్ళి వస్తే వాళ్ళ సంగతులు, సమస్యలు బాగా తెలుస్తాయి. పామెర్ల వెంకటరత్నంగారని ఆ దంపతులనుకొంటూ వుంటే వినిన మాటే. ఆయనవరో

మనకేం తెలుసు! ఈ రోజు నా కష్టానికి తగిన
లాభం సంపాదించాను. అంతా దేవుని మహిమ!

రెండు సమస్యలు

శ్రీమతి మాలతి చందూర్.

The name of Mrs. Malati Chendur (1929 --) is well known in most Telugu homes. One may compare her to Ann Landers or Abby in the States. She writes a regular feature article in the weekly 'Andhra Prabha', which has a wide circulation. She answers readers' questions and writes on women's problems, domestic and personal. Her style in Telugu has a charm of its own and evokes a feeling of intimacy in the readers. An excerpt from one of her feature articles published in the Andhra Prabha is given here. It narrates the problems of a working girl and also of a housewife. Mrs. Malati Chendur has written many short-stories, and also popular books on cooking, sewing, fashions, etc.

రెండు సమస్యలు

ప్రతివారం కొన్ని వందల ఉత్తరాలు చదువుతూవుంటాను. ఆ వ్రాసేవారిలో కొందరు తమాషాకు రాస్తూవుంటారు; మరికొందరు నిజంగా తెలుసుకోవాలని వ్రాస్తూవుంటారు. నా సలహాలు తమకు ఉపయోగంగా వుంటాయని కొందరి నమ్మకం. ఏమయితేనేం? ప్రతివారం చాలామంది తమకున్న వివిధమైన సమస్యలు, కష్టాలు పైకి చెప్పుకుంటే మనస్సుకు కొంచెం శాంతి కలుగుతుంది అనే ఆశతో, నమ్మకంతో వ్రాస్తారు. అటువంటి సమస్యలుగల రెండు ఉత్తరాలలోని ముఖ్యమైన భాగాలు చెబుతాను.

“నేను బాంబాయి చేరుకొని అయిదేళ్ళు అయింది. బి. ఎ. పాసయ్యాను. టైపు, షార్టు హాండ్లుతెలుసు. అందువల్ల యిక్కడికి వచ్చిన నాలుగోరోజున ఒక పెద్ద కంపెనీలో స్టెనోగా చేరాను. రాజమండ్రి నుంచి బయలుదేరినప్పుడు వసంత, వాళ్ళ అన్నగారికి ఒక ఉత్తరం రాసి యిచ్చింది. ఆయన నన్ను స్టేషన్ కు వచ్చి రిజిస్ట్రేషన్ చేసుకుని, వాళ్ళ ఇంట్లో ఒక వారం రోజులు ఉంచుకుని, ఆ తర్వాత వర్కింగ్ గరల్స్ హాస్టల్లో అడ్మిట్ చేయించారు. ఆయనకు అయిదేళ్ళ అబ్బాయి, మూడేళ్ళ అమ్మాయి వున్నారు. ఆయన భార్య చాలా మంచి మనిషి. నా కథంతా తెలిసికూడా వాళ్ళు నన్ను ఒక ప్రశ్న అయినా అడగలేదు.

“నాకు ఈ బాంబాయి నగరంలో ఉద్యోగం, వసంత అన్నగారు పూనుకోవడంవల్లనే దారికింది.

వసంత నా చేతికి ఉత్తరం ఇవ్వడమే కాకుండా వేరే ఉత్తరం ఆయనకు స్వయంగా రాసి, టెలిగ్రాఫ్ కూడా ఇచ్చిందట. నా పెళ్ళి ముహూర్తానికి నాలుగు రోజులకు ముందు యిల్లు వదలిపెట్టి ఎవరికీ చెప్పకుండా వచ్చేశాను. బంధువులందరికీ అవమానం కలిగించి వచ్చిన నన్ను, వసంత అన్నగారు దేవుడులాగ కాపాడారు. ఆయన ఋణం తీర్చుకోలేను.

“నేను అయిదేళ్ళకు ముందు ఎందుకు తల్లిదండ్రుల్ని, బంధువుల్ని, యింటిని వదలిపెట్టి వచ్చేశానో యిప్పుడు అలా చిస్తే నాకే ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. నా కిష్టంలేని సంబంధం మావాళ్ళ కుదిర్చారు. అతనంటే నాకు ఏమీ యిష్టంలేదు. చివరికి సాహసించి మా అమ్మతో చెప్పేశాను యిష్టంలేదని. “పెళ్ళయిన తర్వాత యిష్టం కలుగుతుంది” అనింది మా అమ్మ. నా మనస్సులోని బాధ ఆమెకు అర్థంకాలేదు. మీరూ పత్రికలో రాస్తూవుంటారు అప్పుడప్పుడు - పెళ్ళి చేసుకున్న తర్వాత ప్రేమించవచ్చని! ఎందుకో నాకు ఆ పెళ్ళి కొడుకు మీద అప్పటికే చెడ్డ అభిప్రాయం కలిగింది. కాలేజీలో చదువుకుని డిగ్రీ సంపాదించుకున్న నేను, ఈ బానిస బంధంలో పడకూడదని నిశ్చయించుకున్నాను. ఆ వివాహానికి ఒప్పుకోవద్దు అని నా ఆత్మ చాలాసార్లు చెప్పింది.

“బాంబాయి వచ్చిన మొదటి రెండు సంవత్సరాలలో ప్రతి ఆదివారం వసంత అన్నగారింటికి వెళ్ళేవాన్ని. వాళ్ళ యింట్లో ప్రశాంతమయిన వాతావరణంలో ఆదివారాలు హాయిగా వుండేది. ఆయనకు అమామ్యదాబాదు

ట్రాన్స్ ఫర్ కావడంతో నా ఆదివారాలు సమస్యవారాలు అయినాయి. పని ఉన్న రోజులలో బాధవుండదు. కాని ఆదివారాల్లో సెలవురోజుల్లో మనస్సుకు శాంతివుండదు. వసంత అన్నగారు ఇక్కడ ఉన్నప్పుడు నాలుగైదు కుటుంబాలతో పరిచయం కలిగింది. కాని, ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న ఒంటరి పిల్లలమీద పెళ్ళి చేసుకున్న ఆడవాళ్ళకు మంచి అభిప్రాయం వుండదు. అసూయతో మాలో లేనివి మాకు వున్నట్లు అనుకుంటారు.

రాజమండ్రి నుంచి వసంత ఉత్తరం రాసిన తర్వాత ఒకసారి నేను రాజమండ్రి వెళ్ళాను. ఉద్యోగం చేస్తూ డబ్బు సంపాదించడం వల్ల మావాళ్ళు నన్ను చాలా ప్రేమతో చూశారు. “ ఆ అబ్బాయికి పెళ్ళి అయిపోయింది. నీకు యిష్టం లేకపోతే నాతో చెప్ప లేకపోయావా తల్లీ ? ” అనింది మా అమ్మ. కన్నతల్లి మనస్సు బాధపెట్టడం ఎందుకని నేను ఆ విషయాలు ఏమీ మాట్లాడలేదు. అక్కయ్య పిల్లలు ‘ పిన్నీ , పిన్నీ ’ అంటూ నాదగ్గర చేరారు. ఇరవై రోజులు సెలవు తీసుకుని వెళ్ళాను. కాని వారం రోజులకే, నాకు అక్కడ వుండడం కష్టమైంది. ఇంట్లో వాళ్ళు నన్ను బంధువులాగ గౌరవంతో మర్నాడగా చూశారు, నేను వాళ్ళ మనిషిని కాదనేలాగ. ‘ పిన్నీ , పిన్నీ ’ అంటూ ఆ పిల్లల అల్లరి. వసంత ఆ డొడ్డో లేకపోతే నేను ఆ పది పన్నెండు రోజులు అక్కడ వుండలేకపోయేదాన్ని. మళ్ళీ బాంబాయి చేరుకున్నాను.

“ ఇప్పుడు నా వయస్సు ఇరవై యేడు. నెలకు

మూడు వందలు సంపాదించుకుంటున్నాను. దేన్ని బాధ
 లేకుండా జీవితం జరుగుతున్నది. కాని, ఈ బ్రతుకుకు,
 జీవితానికి అర్థం, ఆనందం కనపడటంలేదు. అంతా
 నిరాశగా వుంది. యువకులవలలో పడతాననే భయం
 వాకు లేదు. కాని ఆదివారాలలో, నిద్రరాని అర్థరాత్రి
 వేళలలో చెప్పలేని బాధ, భయం కలుగుతుంది. నా
 సమస్యలనుండి బయటపడలేనా? నా జీవితానికి
 దారిలేదా? ఈ బాధలు, సమస్యలు ఉద్యోగంచేస్తున్న
 ఆడపిల్లలందరికీ ఉంటాయా? లేక నాకేనా?"

జాంబాయి సోదరి (మాటవరుసకు సుగుణ
 అందాం) ఆవిధంగా రాసింది. సుగుణ సమస్య
 పరిశీలించడానికి ముందు, ఆంధ్రరాజధాని హైదరాబాదు
 నుంచి కమలాదేవి (ఇది కూడా నిజంపేరు కాదు)
 వ్రాసిన లేఖలోని విషయాలు చెబుతాను.

“ నేను బి. ఇడి. పాసయి మూడేళ్లు ఉద్యోగం
 చేసిన తర్వాత మా అన్నయ్య ఈ సంబంధం తెచ్చాడు.
 ఆ ఇంజనీరు గారు పెళ్ళి చూపులకు వచ్చి నవ్వుడు, నువ్వు
 వర్క్లోనియమ్ వాయిస్తావా? నీకు ఇంగ్లీషువు స్తకం
 చదవడం వచ్చా? ” అని అడగ లేదు. కాని మిగతా అన్నీ
 మా అమ్మ గారి కాలంలోలాగ జరిగింది. ఆ కాలంలో,
 ఆమె తివాచీ మీద కూర్చుని ఉంటుంది; ఈ కాలంలో
 నేను సోఫాలో కూర్చున్నాను. ఆమె కొంత సిగ్గుతో
 చూసి ఉంటుంది; నేను కొంచెం నాజూకుగా చూసి ఉంటాను.

“ ఈ సంబంధం కుదర్చడానికి ముందు నేను
 మా అన్నయ్యతో గట్టిగా చెప్పాను. ‘ ఆయన నాని జీవం

నాలుగు వందల యాభై కావచ్చు, పద్మాలుగు వందల యాభై కావచ్చు. పెళ్ళి తర్వాత కూడా నా ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ఉండడానికి నాకు స్వాతంత్ర్యం కావాలి. ఉద్యోగం నా వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యానికి ముఖ్యం. ఇది ఆయనకు ఇష్టమవునో, కాదో కనుకొక్క అన్నాను. అన్నయ్య కనుకొక్కానికంటే. ఆయన సరే అన్నారట. పెళ్ళి అయిన తర్వాత బెంగళూరు, ఊటీ వెళ్ళి జూన్ మూడవ వారానికి హైదరాబాదు చేరుకున్నాం.

“కొత్త సంసారం కదా! ఈ సంవత్సరం యింట్లో ఉండి వచ్చే సంవత్సరం ఉద్యోగంలో చేరకూడదూ?” అన్నారు మావారు. సూర్యుల తిరిచోట నేను హాజరవుతానని హెడ్ మిస్ట్రీస్ కు చెప్పానని, పెళ్ళి కపోతే బాగుండదని ఆయనకు జెప్పి వెళ్ళాను. నెలరోజుల తర్వాత ఆయన పెద్దన్న కూతురు పెళ్ళి వార్త వచ్చింది. “ఈ పెళ్ళికి వారంరోజులు ముందు నీవు పెళ్ళి కపోతే బాగుండదు” అన్నారు. “ఎవరికి బాగుండదు? నాకు బాగానే ఉంటుంది. మువ్వలార్తంరోజు వెళ్ళాం. నేను ముందు వెళ్ళి వలసిన అవసరం లేదు. హెడ్ మిస్ట్రీస్ ఎక్కువరోజులు నాకు సెలవు ఇవ్వరు” అన్నాను. “మన యింట్లో పెళ్ళి కన్న ఈ పంతులమ్మ ఉద్యోగం ముఖ్యమా?” అని ఆయన అడడంతో నాకు కోపం వచ్చింది. “ఈ పంతులమ్మను ఎందుకు పెళ్ళి చేసుకున్నారు?” అన్నాను. ఇది మా మొదటి దెబ్బలాట. ఆరోజు ఆయన స్వభావం నాకు బాగా తెలిసింది. పైకి పెద్దగా మాటలు చెబుతారు గాని

లోపల, స్త్రీ ఉద్యోగం చేయడం, మగవాళ్ళకు నచ్చదు.
భార్య ఉద్యోగం భర్తకు అగౌరవం అనుకుంటారు.
భార్య జీతంతో భర్త బ్రతుకుతున్నాడని లోకం
అనుకుంటుందట. చివరికి నేను ఉద్యోగం వదలిపెట్టాను.

" సంసారమంటే ఆడవాళ్ళకు వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం,
ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం వుండవని తెలుసుకున్నాను. మాకు
పెళ్ళయి ఏడేళ్ళయింది. వివాహమైన రెండవసంవత్సరం
చివర మా అబ్బాయి పుట్టాడు. వాడు పుట్టడంతో
నాకు మేజర్ ఆపరేషన్ జరిగింది. ఇక పిల్లలు కలగరని
డాక్టర్లు చెప్పారు. మా అబ్బాయి చల్లగా ఉంటే
మాకు అదే పదివేలు. మా అబ్బాయిని కాన్వెంటులో
చేర్చి ఆరు నెలలయింది. పొద్దున తొమ్మిది గంటలకు
కాన్వెంట్ బస్సులో వెళతాడు. మళ్ళీ సాయంత్రం
అయిదు గంటలకు ఇంటికి వస్తాడు. మావారు నెలకు
పదిహేను, ఇరవై రోజులు కాంపులో ఉంటారు.
ఊళ్ళో ఉన్నా, పొద్దున తొమ్మిది గంటలకు వెళ్ళితే
సాయంత్రం ఆరున్నరకు ఇంటికి వస్తారు. రోజంతా
గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ యింట్లో కూర్చోవడం నాకు ఎంత
బాధగా ఉంటుందో ఇలా చించి చాడి. కుటుంబంలో
శాంతి కోసం ఉద్యోగం వదలిపెట్టాను. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యాన్ని
మరచిపోయాను. మావారి మనసు మార్చడం వలపుతుందా?
నాకు ఈ అర్థంలేని జీవితం ఎందువల్ల కలిగింది?
చదువుకొనిన ఆడవాళ్ళు సంసారానికి తప్ప ఉద్యోగాలు
చేయకూడదా? మీరు నా సమస్యను, నా బాధను
అర్థం చేసుకుంటారనుకుంటాను. మీకు చెప్పుకోవడంవల్ల

నాకు కొంత శాంతి కలుగుతుందని యీ వృత్తరం
వ్రాశాను. క్షమించండి. ”

ప్రేమ : పెళ్ళి

శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

Kodavatiganti Kutumba Rao (1909 --) is one of the foremost short-story writers in Telugu. He is one of the earliest of the writers who popularised the short-story in Telugu. His writings in fiction run to more than 12 volumes. Some of his novels have been translated into other Indian languages. He is a model to most of the beginners in story writing.

In his writings, whether they are stories, novels or plays, Kutumba Rao reflects the changing social conditions of the Telugus. He explodes conventional attitudes which are irrational, and extols what is rational and practical. The present selection shows the author's attitude toward love, marriage and morals.

ప్రేమ - పెళ్ళి

“ ఏం రామారావు పెళ్ళి ప్లూడు చేసుకుంటావ్ ”
అని అడిగాను .

నన్ను ఇంప్రెస్ చేయడానికి ప్రయత్నిస్తూ
రామారావు “ ఈ 1954 లో అంతో ఇంతో సంస్కారంగా
నేను - ప్రేమించిన పిల్లను తప్ప - ఎవరో పరిచయంచేసిన
పిల్లను , ఎవరో శిఖార్సు చేసిన పిల్లను , పెళ్ళి చేసుకొను ”
అన్నాడు .

రామారావు నా స్నేహితుడి కుమారుడు .
ఇరవై నాలుగేళ్ళ వాడు . నాలో సగం వయసు . నేనంటే
తండ్రికి చూపించదగిన వినయం , విధేయత చూపుతూ,
తండ్రిదగ్గర తీసుకోవటానికి వీలులేని స్వాతంత్ర్యంకూడా
నా దగ్గర తీసుకునేవాడు . చాలాసార్లు వాళ్ళ నాన్న
వాణ్ణి కురించి నన్నడిగి తెలుసుకోవటంకూడా జరిగింది.
మైత్రులు చదువు విషయంలో , కాలేజీ చదువు విషయంలో
రామారావు నా సలహా తీసుకున్నాడు . గురువు , శిష్యుడు
అనే సంబంధం కలకాలం వుండదని నాకు తెలుసు . అందుచేత
అది స్నేహంగా మారటానికి నేనే చనువు ఇచ్చాను .
రామారావు చదువు పూర్తిచేసి ఉద్యోగంలో
ప్రవేశించిన తర్వాత కూడా అయినా నా నెలల కొకసారి
ఉత్తరం రాసేవాడు . పెలవుల్లో వాళ్ళ డోరు వస్తే నన్ను
చూడకుండా తిరిగి వెళ్ళేవాడు కాదు .

కొంతకాలంగా రామారావు పెళ్ళి విషయమై
వాళ్ళ నాన్న ఆలోచన చేస్తున్నట్టూ , మంచికట్టుతో

వచ్చిన సంబంధాలు ఒకటి రెంటిని రామారావు వద్దన్నట్లు
 విన్నాను. అందుచేత తండ్రి కొడుకుల మధ్య అభిప్రాయభేదం
 కలిగినట్లు నాకు తెలిసింది. రామారావు తండ్రి నా స్నేహితుడే
 కాని అతడు కొడుకుకి కొన్ని విషయాలలో ఇవ్వదగిన
 స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వలేదని నా అనుమానం. ఇద్దరి మధ్య
 అభిప్రాయ భేదం కలిగితే రామారావు వైపు వాదించడానికి కూడా
 నేను నిశ్చయించుకున్నాను. అయితే ఇప్పుడు రామారావు
 అన్న మాటలను వింటూంటే తప్పు వాడి తండ్రిని కాదేమో
 అని తోస్తుంది.

“ఒక పిల్లని ప్రేమించి పెళ్ళాడే అవకాశం ఏలా
 వస్తుందో నా కర్థంగా కుండా ఉంది, రామారావ్!”
 అన్నాను.

రామారావు ఆలోచించాడు. అతను కనుబామల
 మధ్య ముడి చూస్తే నాకు నవ్వు వచ్చింది.

“పిల్లని చూసి, కాస్సేపు మాట్లాడితే పిల్ల స్వభావం
 తెలుస్తుంది. ప్రేమించగలదా, లేదా తెలుస్తుంది.” అన్నాడు
 రామారావు అమాయకంగా.

“నువ్వు నాతో మాట్లాడే దానికి మీ అమ్మదగ్గర
 మాట్లాడే దానికి తేడా వుందంటావా?” అన్నాను.

“అవును, సహజంగా ఉంటుంది,” అన్నాడు
 రామారావు.

“ఒక ఆడ పిల్ల, పెళ్ళి చూపులకు వచ్చిన వాడితో
 మాట్లాడే దానికి, పెళ్ళియినాక మొగుడితో మాట్లాడే దానికి
 తేడా ఉంటుందా?” అని అడిగాను.

“ఉండొచ్చు,” అన్నాడు రామారావు అమాయకంగా.

“నువ్వు కాపురం చేయవలసింది, ఆరెండో మనిషి తో. ప్రేమించవలసింది కూడా ఆమెనే - ఈ పెళ్ళి చూపులప్పుడు చూసే పిల్లను కాదు. అవునా?”

“పిల్ల పెళ్ళి తో మారిపోతుందంటారు? అంతేనా?”

“సహజంగా!” అన్నాను. అతని మాటే అతనికి చెప్పాను. రామారావు ఒక క్షణం ఆలోచించి,
“అమెరికా లాగ ట్రయల్ మారేజెస్ ఉండాలి అని మీ అభిప్రాయమా?” అన్నాడు.

“నా అభిప్రాయం అది కాదు. ప్రేమించి పెళ్ళాడాలంటే నీకు ఆ పిల్లను గురించి చాలా తెలిసి ఉండాలి. ప్రేమించదగినంత పరిచయం ఆ పిల్ల తో వుండాలి గదా. మన సంఘంలో అది వీలవుతుందా?” అని ప్రశ్నించాను.

“మాట వరసకు అడుగుతున్నాను - నవ్వకండి! ఒక థనవంతుడు బేద పిల్లను పెళ్ళాడాడనుకొండి. వాళ్ళ ద్విమధ్య నిజమైన ప్రేమ వుండటానికి అవకాశం లేదా?” అన్నాడు రామారావు.

“నీ అభిప్రాయం, బేద పిల్ల పెళ్ళాడిన థనవంతునికి జీవితమంతా కృతజ్ఞతగా ఉంటుందనా?”

“అవును. అది కూడా ఉండవచ్చు.”

“ఎందుకుండాలో నా కర్థం కాలేదు. పెళ్ళాడిన తరువాత ఆ పిల్ల బేద వాళ్ళ పిల్ల కాదు, థనవంతుని భార్య అవుతుంది. దానికి తగినట్టు మారుతుంది. తాను ఒకప్పుడు తిండి లేని బేద పిల్ల అనే సంగతి ప్రతిరోజు భోజనం దగ్గర జ్ఞాపకానికి తెచ్చుకుంటుంది అని అనుకుంటున్నావా?”

రామారావు కొంచెం ఆలోచించి, “ మీరు మనుషులను గురించి దారుణంగా మాట్లాడుతున్నారు ” అన్నాడు.

“ నిజమే. నీకు నా మాటలు దారుణంగా కనిపించవచ్చు. ఒక విషయం చెప్పు. నీకు మా అందరి బాగ వివాహం చేసుకోవటానికి అభ్యంతరం ఏమిటి? ” అన్నాడు.

“ జీవితంలో చాలా అనుభవం వున్న మీరే ఆలా అంటే నేను ఏం చెప్పడం? ప్రేమించకుండా పెళ్ళాడిన దంపతులు ఒకరినొకరు అర్థంచేసుకుంటారా? ఒకరినొకరు ఒకరికి సహజంగా ప్రేమ, సానుభూతి, సౌరవం వుంటుందా? ప్రేమ లేకుంటే ఒకే బోనులో పెట్టిన రెండు పులుల్లాగా అవుతారు. నిజం కాదంటారా? ప్రేమించుకొని పెళ్ళాడిన వాళ్ళు ఆలా వుంటారా, చెప్పండి. ”

“ బహుశా వుండరు. కాని నువ్వనుకునే ప్రేమ ఎట్లా పుడుతుంది? అది నీకే స్పష్టంగా తెలియదని నా అభిప్రాయం. ”

“ పోనీ మీరు చెప్పండి, ” అన్నాడు రామారావు.

“ ప్రేమించడం మగవాడికి తెలిసినట్టు ఆడదానికి తెలియదని ఏమైనా వినావా? ”

“ కొంత వినాను - ఆడవాళ్ళు ప్రేమ విషయాలలో కూడా ప్రాక్టికల్ గా ఉంటారని. ”

“ అంటే ప్రేమ తమకు తిండి గుడ్డ, చీరెలు నగలూ పెడుతుందా లేదా అని ఆలోచిస్తారని? ఎందుకో తెలుసా? ”

“తేవీదు.”

“మరేమీ లేదు. వాళ్ళకి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లేదు కాబట్టి మగవాడికి పెళ్ళాంకావడం కన్న ఆడదానికి మరొక వృత్తి లేదు. తమకా వృత్తి ఇచ్చినవాడు దేవుడులాగ కనపడతాడు - నువ్వు యిప్పుడు చెప్పిన డాహారణలో తిండిలేని బేదపిల్లకు ధనవంతుడు కనబడినట్టు. పెళ్ళి విషయంలో భార్యలు బేదపిల్లలు, భర్తలు ధనవంతులు అనుకో. ఎందుకంటే ప్రతిభార్య భర్తనుంచి కూడూ గుడ్డా కోరుతుంది. నిన్ను వదలిపెట్టే అవకాశం ఉండికూడా నువ్వే కావాటి అనికోరే భార్య మాత్రమే నిన్ను ప్రేమించిన మనిషి, రామారావు. మగవాడైనా అంతే. స్వాతంత్ర్యం లేనిదే ప్రేమలేదు.”

రామారావు కొంచెం ఆలోచించి “మీరన్నది న్యాయంగానే వుంది” అన్నాడు.

“ప్రేమించి పెళ్ళాడిన ఒక దంపతుల్ని నేనెరుగుదును. ఆవిడ తాను పెళ్ళాడబోయేవాడు గొప్పవాడైపోతాడనుకుంది. తనమీద ఆమెకు గల శ్రద్ధను చూసి ప్రేమ అనుకున్నాడు ఆ అమాయకుడు. ఇద్దరూ పెళ్ళాడారు. ఆవిడ కలలు నిజంకాలేదు. ఆవిడ తనను ప్రేమించలేదని క్రమంగా ఆయన తెలుసుకున్నాడు. ఇద్దరూ నువ్వు చెప్పినట్టు బోనులో పులులయ్యారు. ఆమె ధనవంతురాలు. కాబట్టి వదలిపెట్టగలదు. వదలిపెట్టిందికూడా. ఎందుకంటే ఆమె ప్రేమించింది గొప్పవాడు అవుతాడు అనుకొన్న ఒక వ్యక్తిని. అతడు మాత్రం తాను ప్రేమించిన భార్యను మరవలేక బాధపడ్డాడు.

అతని జీవితం జిలా నాశనం అయింది " అన్నాను.

" మీరు చెప్పినదాన్ని వింటే నాకు మర్యాదసందేహం తోస్తుంది. వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించి పెళ్ళాడారు గదా. అటువంటి వివాహాలు వంద జరిగితే యూజ్ అయినా బాగుండవా? " అన్నాడు రామారావు.

" అది ప్రేమ వివాహమని నువ్వు వివిధంగా అనుకుంటున్నావు? అది మొదటి నుంచి నిర్బంధ వివాహమే. నిర్బంధం పైనుంచి రాలేదు. ఆవిడ తలలోనే వుండిపోయింది. అందుచేత పైకి కనిపించలేదు. "

రామారావు మళ్ళీ ఆలోచించాడు.

" సరే, మీరు ఎంతోమంది సంసారాలు చూసివుంటారు. ప్రేమ వివాహాలు చేసుకొన్నవాళ్ళల్లో సుఖంగా ప్రేమగా బ్రతుకుతున్నవారు లేరా? " అన్నాడు రామారావు.

" ఉన్నారు. పెళ్ళాం కుక్రినపేనులాగ పడివుండి తన వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకుంటే భర్త ఆవిడతో వాయిగా ప్రేమగా వుండడం చూశాను. భర్త భార్యకాళ్ళకి మొక్కుతుంటే సంసారం ప్రశాంతంగా జరిగిపోవటంకూడా చూశాను. భర్త జీవితాన్ని భార్య, భార్య జీవితాన్ని భర్త పంచుకుంటూ, ఇద్దరూ కలిసి ప్రేమగా, వాయిగా వుండటం నేను చూడలేదు. అటువంటి వాళ్ళెక్కడా లేరని చెప్పలేను. " అన్నాను.

" మీరు చెప్పేది దారుణంగా వుంది " అన్నాడు రామారావు.

" జీవితమే దారుణంగా ఉంది. ఏం చేస్తామి? "

అన్నాను.

“ నేను నమ్మును. మీకు ప్రేమలోనే నమ్మకం లేదేమో అనుకుంటాను ” అన్నాడు అమాయకుడు రామారావు.

“ కాదు, ఎందువల్లంటే, నేను ఒక్కసారిమాత్రం ప్రేమంటే పిలావుంటుందో చూశాను. ”

ఈమాటతో రామారావుకు నామీద కఠిన దురభిప్రాయమంతా క్షణంలో పోయినట్లు అయింది. అతను ఉత్సాహంతో, “ మీకు ప్రేమవిషయంలో అనుభవం వుందా? ” అన్నాడు. నాతరంవాడి ప్రేమగాథ వినాలని రామారావుకు ఉత్సాహం కలగడంలో ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు.

“ ఆప్రేమ నా అనుభవం కాదు. అది నాస్నేహితుడి అనుభవం. అతను అంత నీతిపరుడుకాదు. స్త్రీ వ్యసనం వున్నవాడు. కానీ కొన్ని మంచిగుణాలు అతనిలో వున్నాయి. అందుచేత నేనతని స్త్రీ వ్యసనాన్ని క్షమించగలిగాను. పైగా అతను ఇతరుల భార్యలపై పు చూసేవాడు కాదు. అతనికి తగిన వాళ్ళతోనే అతని సంబంధాలు. వాడి ప్రేమగాథ చెబుతాను. విను. ”

“ ఇది 1934 నాటి మాట. ఆసంవత్సరం కరువులో చాలామంది దివాలా తీశారు. మూలాంటి వాళ్ళ దగ్గర డబ్బు లేదు. అతనికి వ్యాపారంలో నష్టం కలిగింది. అప్పులు ఎక్కువ అయినాయి. నాకతను మంచిస్నేహితుడు. నాదగ్గర డబ్బు ఉంటే అతనికి తప్పక సహాయంచేసేవాడిని. గుంటూరులో నాకు తెలిసినమనిషి ఒకాయన ఉన్నాడు.

అయిన డబ్బు వడ్డీల కీళ్ళు పొలాలూ, ఇళ్ళూ, డబ్బూ
బాగా సంపాదించాడు. అయిన విమోచనా సవరణం
చేస్తాడేమో అని నేను, నా స్నేహితుడూ గుంటూరు చేరాం.

“నా స్నేహితుడికి అప్పటికి మూడురోజులుగా
జ్వరం. ఆవిషయం నాతో ప్రయాణానికి ముందు
చెప్పివుంటే ప్రయాణం ఆపేవాణ్ణి. రాత్రి తొమ్మిదిన్నరకు^E
మేం గుంటూరు స్టేషనులో దిగాం. అతనికి జ్వరం
చాలా ఎక్కువయింది. అందుచేత అతను వోటలుకు
రానన్నాడు. రైలుపేటలోనే తనకు తేలిసిన వాళ్ళున్నారని
అక్కడికి పోదామని అన్నాడు. అతన్ని అక్కడ
వదిలిపెట్టి నేను వోటలుకు పోదామనుకున్నాను.
గుర్తబ్బండి కుదుర్చుకొని అతను చెప్పిన యింటికి వెళ్ళాం.
మా గుర్తబ్బండి ఆగిన ఇంటిముందే మరొక గుర్తబ్బండి
ఆగివుంది. నా స్నేహితుణ్ణి బండి నుంచి లోపలికి
నడిపించాను. అతని జ్వరం క్షణక్షణానికి ఎక్కువ
అవుతున్నది.

“ఆ ఇల్లు బీదవాళ్ళ ఇల్లులాగ ఉంది. డాబాఇల్లు.
బయట బండి నిలబడి ఉన్నదిగాని ఇంట్లో కొత్తవాళ్ళవరూ
ఉన్నట్టు లేదు. ఒక స్త్రీ, తెల్లని చీర కట్టుకుని, మొహానికి
హాడరొసుకుని, తల్లో మల్లెపూలు పెట్టుకుని మాకు
ఎదురాల్చింది. ఆమె వాలకమూ, కాళ్ళ చెప్పులూ
చూసి ఎక్కడికో బయలుదేరబోతున్నదని నేనర్థం
చేసుకున్నాను.

“ఆమె నా స్నేహితుణ్ణి చూసి ముందు
సంతోషించినట్టు కనబడింది. తరువాత కంగారు పడింది.

అతన్ని తాను కూడా పట్టుకుని పక్కగా వున్న మంచంమీద కూర్చో బెట్టింది. అతనికి జ్వరం అని తెలుసుకొంది. వెంటనే బయటికి వెళ్ళి రెండు నిమిషాల్లో తిరిగి వచ్చి చెప్పులు ఒక మూల వదలిపెట్టి మంచంమీద నాన్నే హితుడి పక్కనే కూర్చోని మాట్లాడు సాగింది.

“ ఆమె ఒక రకం స్త్రీ అని అనుమానించాను. అంటే ఆమె వృత్తి ఏలాంటిదో ఊహించాను. నాన్నే హితుడికి అటువంటి స్నేహితురాళ్ళు న్నారని నాకు తెలుసు. అయితే నాకు వాళ్ళల్లో విశ్వాసం లేదు. ఈమనిషి పైకి ఈమాత్రమైనా నాన్నే హితుడిమీద అభిమానమున్నట్టు నటిస్తున్నందుకు నేను కొంత సంతోషించాను.

“ మాబండివాడికి నేను డబ్బు వ్వటం మరిచానని జ్ఞాపకం వచ్చి బయటికి వెళ్ళాను. బయట బండి లేదు. అంతకు ముందున్న బండికూడా లేదు. మాబండికి తాను డబ్బు విచ్చాననీ, డాక్టరు కోసం కబురు చేశాననీ ఆవిడ - సరస్వతి - చెప్పింది.

“ ఎక్కడికో ప్రయాణ మయినట్లున్నావు. వెళ్ళిరా ” అన్నాడు నాన్నే హితుడు.

“ ఏం ఫరవా లేదు ” అన్నది సరస్వతి, మెల్లగా తల్లొళ్ళూరు తీసి మంచంమీద పడుకున్న నాన్నే హితుడి దిండు పక్కగా పెడుతూ. నేనాక కుర్చీలో దూరంగా కూర్చున్నాను. మా భోజన విషయం సరస్వతి అడిగింది. భోంచేసే బయలుదేరామని చెప్పాను.

“ కాస్సేపు తర్వాత బయట గుర్రబృందం ఆగింది. డాక్టరు లోపలికి వచ్చాడు. నాన్నే హితుణ్ణి పరీక్షించి

“ఇప్పుడే చెప్పలేను. టైఫాయిడ్ కావచ్చు” అన్నాడు.

“నాకేమీ తోచలేదు. నాస్నేహితుడికి టైఫాయిడ్ జ్వరమే అయితే అతన్ని త్వర సరస్వతి ఇంట్లో ఎట్లా ఉంచటం? ఇంకే కదా డిక్టే నా తీసుకుపోదామనుకున్నాను. కాని నాదగ్గర డబ్బులేదు. నాస్నేహితుడి దగ్గరకూడా లేదు. అతని సంగతి ఆలా వుండనీ. నా సంగతేమిటి? శరీరం అమ్మకాని జీవించే ఆమనిషి ఇంట్లో నేనెంతకాలం ఉంటాను? అతన్ని నిడిచి ఎట్లా పోవటం? మా గుర్తబ్బండికి ఆమె డబ్బులివ్వటమే నాకు అవమానంగా తోచింది. డాక్టర్లు కూడా ఆమె పిలిచింది.

“ఆమె బయటకు వెళ్ళిపోతే ఈవిషయాలన్నీ నాస్నేహితుడితో మాట్లాడదామనుకున్నాను. కాని ఆమె ప్రయాణం మానేసింది. పైగా రోగి దగ్గరనుంచి ఇవతలికి రాదు! ... ఆమె ఆరాత్రి ఎంత సంసారన పోనాట్టుకుందో నాకు తెలివేదు.

“డాక్టర్లు వివో మందులు రాసి ఇచ్చి వెళ్ళాడు. అప్పటికి పదకొండు దాటింది. ఆరాత్రి అక్కడే పడుకున్నాను. కళ్ళు మూసుకున్నాను. కాని నిద్రరాలేదు. నేను కళ్ళు తెరిచి చూచినప్పుడల్లా ఆ సరస్వతి అతని పక్కనే కూర్చొనివుంది. పొద్దున నిద్రలేచి చూస్తే ఆమంచంచెవర అడ్డంగా పడుకొని నిద్రపోతూవుంది. నాస్నేహితుడిపట్ల సరస్వతి చూపించిన శ్రద్ధ విలాంటిదో చెప్పలేను. ఆమె విడిచిందనీ, కంగారుపడిందనీ నువ్వు అనుకోకు. మొదట్లో నాకామెను చూస్తే కోపంకలిగింది. పెళ్ళాడిన భార్యలుకూడా చూపించని శ్రద్ధ

ఈ నీతి లేని మనిషి కేమిటి అనుకొన్నాను.

“ మర్నాడు ఉదయం సరస్వతి ఇంటి పనుల్లో
వున్నప్పుడు నాస్నేహితుడితో కొంత చర్చించాను.

“ నీకు అర్జుంటు పని లేకపోతే ఇక్కడే వుండు.
ఏం ఫరవా లేదు. కాని ఎరిగిన వాళ్ళుంటే వెళ్ళి కొంత డబ్బు
తీసుకరా! దానిదగ్గర ఎక్కువ డబ్బుండదు. ఎంత
సంపాదించినా అంతా ఖర్చు చేస్తుంది. పైగా మొండిమనిషి!
నేనిక్కడ మంచంలా వుంటే బయటికి వెళ్ళి డబ్బు
తీసుకురాడు ” అన్నాడు నాస్నేహితుడు.

“ నేను వెళ్ళి ఇరవై రూపాయలు మాత్రమే
తేగవిగాను. అయితే అదృష్టవశాత్తు నాస్నేహితుడి డబ్బు
టైఫాయిడ్ కాదు. వారంరోజుల్లో అతని జ్వరం పూర్తిగా
పోయింది. కాని ఆ వారంరోజులలో నేను అనుభవించిన
బాధ నాస్నేహితుడి డబ్బు కన్న ఎక్కువ అంటే నమ్ము.
నా కాయంలో ప్రతిక్షణం ముళ్ళ మీద వున్నట్టే
తోచింది. ఆ సరస్వతిని గౌరవంగా చూద్దామని
ఎంత ప్రయత్నించినా నావల్ల కాలేదు. కాని ఆ మనిషి
నాస్నేహితుడి మీద చూపిన శ్రద్ధ నామీద నాజన్మలో
ఎవరూ చూపలేదు. ఇంతకన్న నీచమైన మనిషి
నామీద అటువంటి శ్రద్ధ, ఆదరం చూపినా నేనెంతో
సంతోషించి వుండేవాణ్ణి. నాస్నేహితుడు తరవాత
నాతో చెప్పినట్టు నేను పదిరూపాయలు పారేస్తే
ఆమె నాదగ్గరికి వస్తుంది. కాని తనకు తానే నన్నుగురించి
ఒక్క క్షణంకూడా ఆలోచించలేదు. ఈ సంగతి
నేనెరుగుదును. నీతి విషయంలో నాస్నేహితుని కన్న

నే నెంతో మంచివాణ్ణి. కాని ఏంలాభం ? న నెన్నడూ
విస్త్రీ కూడా నిజంగా - నాన్నే హితుణ్ణి ఆ సరస్వతి
ప్రేమించినట్లు - ప్రేమించలేదు.

“ ఆ వారం రోజుల్లో సరస్వతి కొన్ని వస్తువులకూడా
అమ్మింది. నాకు కాఫీ చేసి ఇచ్చింది. భోజనం పెట్టింది.
సిగరెట్లు కొనిపెట్టింది. పరాయివాణ్ణి భావం పోయినాక
నాయెదుటే సిగరెట్లు కూడా కాల్చింది. ఆమె డబ్బు తినడం
అన్యాయమని నాకు తెలుసు. అది నీచమనికూడా
నామనస్సుకు తోచింది. కాని ఈ భావాలన్నీ అటుపెట్టి
ఎవరైనా నన్ను అలా ప్రేమిస్తే బాగుండునని అనుకొన్నాను.
ఎవరో అనటం ఎందుకు ? ఆమె నన్ను ప్రేమించరాదా
అనిపించింది. ఈ భావం కలిగినప్పుడు నేను నాన్నే హితుడికో
అన్యాయం చేస్తున్నాననికూడా అనిపించింది.

“ దురదృష్టవశాత్తు ఇది ఒక్కటే నేనెరిగిన
నిజమైన ప్రేమ. ”

అంతా విని రామారావు, “ దారుణం ! ప్రేమను
యెంత నీచంగా చిత్రించారండీ. ఇంకా ఉదాత్తమైన
ప్రేమను గురించి చెబుతారనుకున్నాను ” అన్నాడు.

“ నేను నీకన్న ఒక తరం ముందు పుట్టినవాణ్ణి.
నేను స్వయంగా ఎరిగిన ఉదాత్తమైన ప్రేమ ఇదే.
మితరంవాళ్ళు ముందడుగువేయండి. ఇంకా
ఉదాత్తమైన ప్రేమను సృష్టించండి ! ” అన్నాను.

బాంధవ్యం

శ్రీ ఇసుకపల్లి లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రి.

Isukapalli Lakshminarasimha Sastry is a lawyer who has taken seriously to creative writing. Many of his stories and plays deal with the attitudes of the middle classes toward sex and morals. The dialogues in his plays lack the quality of naturalness, though he shows good technique in constructing a story. He is also a promising novelist.

The following play, though melodramatic in its treatment, makes an interesting reading.

బాంధవ్యం

పాత్రలు :

మూర్తి

నర్సు

లేడీ డాక్టరు

[మూర్తి గదిలో కుర్చీలో కూర్చుని చాలా
ఆయాసపడుతూ ఉంటాడు. క్షణంలో గభాలున లేచి,
గది నాలుగు మూలలూ పిచ్చివానిలాగ తిరుగుతూ
ఉంటాడు. చప్పున వాకిలి దగ్గరకు వెళ్ళి, కళ్ళు
పెద్దగా చేసి ఆశ్చర్యంగా నిలబడిపోతూవుంటాడు.
చాలా అలసటతో విరామంలేకుండా, కాలుకాతిన
పిల్లిలాగ ఆగదిలో తిరుగుతూవుంటాడు.]

మూర్తి: (తనలో) అబ్బ ! ఇంకా రాలేదే. (రిస్టువాచి
చూసుకుంటూ) చాలా టైమయింది. (చప్పున ఆగి)
ఏమీ ప్రమాదం లేదుకదా. ఇంకేం ప్రమాదం
అవుతుంది. అవాలసింది^A అయిపోయింది. (తల
దోపుతూ) స్పృహ వచ్చి నన్ను అడుగుతుందో,
ఏమిగాభరా పడుతోందో ! (మెల్లగా) నేనే
వెళితే ! అమ్మా, నేను వెళ్ళి ఏం చేస్తాను. ఏమీ
చెయ్యలేను ! నేను కనిపించకుండా ఉండటమే
మంచిది. (ఎడమచేతి చూపుడు వ్రేలుతో తలమీద
కొట్టుకుంటూ) పాడు బుర్ర ! ఏమీ తోచనేదు^{తి} !

ఇలాంటి సమయంలో కూడా ఏమీ ఆలోచనలు

కలగవు (చప్పున గంతేసి) అదీనో వచ్చింది !...

నర్సు: (పక్క గదిలోకి గబగబ వెళ్ళుతూ) ఏమండీ !...

మూ: స్పృహ వచ్చిందా ! అబ్బ ! ఆలస్యం చేశారేమండీ !...

న : స్పృహ యింకా రాలేదు !

మూ: ఆఁ ! ప్రమాదం ఏమీ లేదు కదా !

న : అది తప్పిపోయింది తేండి ! ఇంకో అరగంటలో స్పృహ కూడా వచ్చేస్తుంది . మేము చెయ్యవలసినదంతా చేశాం ! కానీ

మూ: మీరు మాత్రం ఏం చెయ్యగలుగుతారు . దేవుళ్ళా

ప్రాణం యివ్వటానికి . ఇంతకీ మాకు అదృష్టంలేదు .

నేను ఎందుకూ బాధపడటంలేదు : జయకు

స్పృహ వచ్చిన తర్వాత నేను చెప్పవలసిన సమాధానం

ఏమిటో అని ఆలోచిస్తున్నా . అంతే !

న : (పళ్ళు బైటపెడుతూ) : ఇంత మాత్రానికేనా ! ఇంకా

నయం . ఆమె అదృష్టవంతురాలు !

మూ: ఆ అదృష్టం నాది . (గంభీరంగా చూస్తూ) ఆ అదృష్టం

నాది ! ...

న : ఇలాంటి సమయాల్లో ఏ ప్రమాదమైనా జరగవచ్చు .

అలాంటిది తప్పిపోయింది . మీరు చాలా

అదృష్టవంతులు .

మూ: మీతో ఒక్క మాట : మీరెట్లాగైనా జయను

బ్రతికించాలి .

న : ప్రమాదం లేదని చెబుతున్నాను కదాండీ ! ఇంకెందుకు

కంగారుపడతారు ! ఇంకో అరగంటలో స్పృహకూడా

వస్తుంది. మీరు వెళ్ళి మాట్లాడవచ్చు. రెండు రోజుల్లో
యింటికి కూడా తీసుకునిపోవచ్చు.

మూ: అవు ననుకోండి! కాని, మీకు తెవీదు. జయసంగతి
మీకు తెవీదు. అందరి ఆడవాళ్ళలాంటిది కాదు!...

న: ప్రతిమగవాడు తనభార్యనుగురించి యిట్లాగే
అంటాడు తెండి! (కొంచెం నవ్వుతూ మూర్తి కళ్ళల్లోకి
చూస్తుంది.)

మూ: (గంభీరంగా మొహంపెట్టి) మీరంత తేలికగా
మాట్లాడటం న్యాయంకాదు. జయ అందరిలాంటి
మనిషి కాదు, నేను తమాషాకు చెప్పటం లేదు.
పిల్లలకోసం ఎంత ఆనపడిందో, ఎంత ఆవేదనపడిందో,
నాకు తెలుసు. మీకు ఆవిషయం ఎట్లా చెప్పాలో
నాకు తెలియటం లేదు. ఆమెబాధ, ఆవేదన, ఆన
మీకు అర్థమయ్యేటట్లు చెప్పాలంటే నాకు చేతకాదు.
నేను ఒప్పుకుంటాను! కాని నన్ను మీరు
అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించండి!...

న: ఆడవాళ్ళు పిల్లలుకోరటం అతిసహజం. దాన్ని
మీరు గోరంతలు కొండంతలుచేసి చెప్తున్నారు.
అంతకంటే, ఏమీ లేదు. రోజూ ఇలాంటి కేసులు
ఎన్నో చూస్తున్నాం, ఇదొక్కటే మీరు చూసింది.
అలాంటి తల్లులందరూ మళ్ళీ క్షేమంగా ఇళ్ళకు
వెళ్ళటం లేదా, మళ్ళీ మాదగ్గరకు రావటంలేదా!
ఇది లోకంలో సహజమండి! ... నే వస్తా! నాకు...

మూ: మీకు నామనస్సు అర్థంగాలేదు. నావృథాయంతోని
ఆవేదన మీరు అర్థం చేసుకోవటానికి ప్రయత్నించటం

లేదు . జయ పిల్లలకోసం కలవరిస్తూ వుండేది .
 పెళ్ళయినప్పటినుంచి ఆమెకు పిల్లలకోరిక తప్ప
 ఇంకొకటి లేదు . నాకు పిల్లలంటే చిరాకని చెప్పితే
 మీరు ఆశ్చర్యపడతారు ! ఇంత వివరంగా
 చెప్పుతున్నందుకు మీరు ఏమీ అనుకోకండి
 నా ఆవేదన మీతో చెపుతున్నాను . అంతే !
 న : అది సరే తెండి . (కొంచెంగా నవ్వుతూ) : ఇప్పుడు
 నేనేం చేయా లంటారు .

మూ : జయమనస్సు మీకు అర్థంకాదు . స్పృహ రాగానే
 తరవిషయం తెలిస్తే ఎంత బాధపడుతుందో అని
 భయంగా వుంది .

న : మీమగవాళ్ళు చాలా పిరికివాళ్ళు ; ఆడదానికున్న
 ధైర్యం , నిబ్బరం , నిండుతనం మీకు అర్థంకాదు .
 మీకు అర్థమయ్యేటట్లు ఎట్లా చెప్పాలో నాకు
 తెలియకుండా వుంది . ఇంతమాత్రానికే జయ ఏదో
 అవుతూందంటే , నేను నమ్మలేకుండా వున్నా ! ఇదంతా
 మీ ఊహగాని అంతకంటే ఏమీలేదు . మేం వున్నాంగా .
 ఆమెకు చెయ్యవలసినది ఏమిటో చెప్తాం . ఆమెగారికి
 ధైర్యం వచ్చే మాటలు చెపుతాం . ఇది మాకు
 అలవాటేగా ! మీరు ధైర్యంగా వుండండి . ఆమె
 భయపడిపోతుందని , ఇప్పుడు మీరు భయపడితే
 ఏలాగ ? ముందు , మీకు ధైర్యంచెప్పటం ఎట్లాగా
 అని చూస్తున్నా !

మూ : మీకేం , మీరు ఏమైనా అంటారు . నేనేమీ
 అనుకోను తెండి . మీరేమన్నా తమాషాకు కాదుగదా !

ఇంతకీ మీరు మమ్మల్ని అర్థంచేసుకోలేదు అనుకుంటాను.

అంతే! ఏమయినా కానీ, మీరు జయను బతికించావో!

న: అయితే నేనేం చేయాలంటారు? బిడ్డ పోయింది.

మూ: (ఉచికిరి పడుతూ) అవును. అవును.

న: ఆమెను మీరు చిదార్చడానికి బదులు, మీరే

నీరే పోతున్నారేమిటండి? నే వస్తాను. మీరు ఒకసారి రండి అటు.

మూ: (చకచక వెళ్ళి పోతున్న నర్సును తెల్ల బోయి చూస్తూ)

(తనలో) జయ, ధైర్యం, నిబ్బరం లేనిది. పిరికిది.

బిడ్డ పోయిందని తెలిస్తే, ఏమవుతుందో మరి!...

అవును. ఈ వయస్సులో పిల్ల లేమిటి? అయిదేళ్ళవరకు

పిల్లలు ఉండగూడదని అన్నప్పుడు చాలా బాధపడింది.

ఎవరి పిల్ల కనిపించినా, తన చేతుల్లోకి తీసుకుని

మురిసిపోయేది. తన పిల్లను చూసుకుని సంతోషించే

యోగ్యత లేకపోయింది. (పెద్దగా నిట్టూర్పు విడుస్తూ

కుర్చీలో కూర్చుంటాడు.)

డాక్టర్: ఏమండీ, ఎప్పుడొచ్చారు.

మూ: ఎట్లా వుండండి....

లే: (పెద్దగా నవ్వుతూ) ఎట్లా వుంటుంది, క్రమంగా కోలుకుంటుంది.

మూ: స్పృహ వచ్చిందా?

లే: ఆ. వచ్చినట్టే!...

మూ: (ఆశ్చర్యంగా) ఆ!

లే: మీరెందుకు భయపడతారు? ఇలాంటి తల్లుల్ని

ఎట్లా చూసుకోవాలో మాకు తెలీదా? మా బాధ్యత

మాకు తెలుసు. మీరు మాత్రం ధైర్యంగా వుండండి.
అంతే. ఆమెను చూడగానే మీరు కన్నీళ్ళు కారిస్తే
ఆమె స్థితి మళ్ళీ మెదటికి వస్తుంది. ఆమెకు మీరుకూడా
ధైర్యం చెప్పాల్సి. కూర్చోండి. నిలచి ఉద్ధారే? నేను
పిలుస్తాను. అప్పుడు రండి లోపలికి.

మా: డాక్టరు గారూ! మీలో ఒక మాట. మీరేమీ
అనుకోవద్దు. నన్ను మీరేమన్నా యిష్టమే. కాని
ఒక్క రహస్యం. జయకు ఈ విషయం తెలిస్తే
జీవిస్తుందనే నమ్మకం నాకు లేదు. మీరు ఏమైనా
అనండి. జయను బతికించవలసిన బాధ్యత మీది.
ఇంతకంటే నేనేమీ చెప్పలేను.

లే: (గంభీరంగా మూర్తి మోహం లోకి క్షణం చూసి)
ఏమిటీ యింత యిదిగా చెప్తున్నారా.

మా: (కంగారుగా) నేను యింత యిదవుతున్నానంటే,
నేను భయపడి కాదు. జయ ఏమైతే అది నా
ఆవేదన. నాకు చాలా ధైర్యంగానే వుంది. మీరు
నా స్థితి అర్థం చేసుకున్నా రనుకుంటాను.

లే: (ఆలోచిస్తూ నిలబడి మూర్తి వైపు చూస్తూ) జయ
బాగుంది. జయ జీవిస్తుంది. ఏ భయమూ లేదు.
మీకు నిజం చెప్తున్నాను.

(లేడీ డాక్టరు లోపలికి వెళ్ళి పోతుంది.)

మా: (సంతోషంగా మోహం వెడల్పు చేసుకుని,
అదుర్దాగా ఆగి వైపుకే చూస్తూ, తనలో) జయకు
ప్రమాదం లేదు.

(లేడీ డాక్టరు లోపలనుంచి ఎప్పుడు వస్తుందా అని

ఆడుర్దాగా ఎదురుచూస్తూ అటూ ఇటూ
తీరుగుతూ వుంటాడు . గోడ గడియారం పీక్కుటిక్కు
మంటూ వుంటే ఎంతగా అటువైపుకో చూస్తూ
క్షణక్షణానికి తన రిస్టువాచీ చూసుకుంటాడు.
ఆడుర్దాగా గది తలుపుదగ్గరికి వెళ్ళి మళ్ళీ వేనకకి
వస్తాడు. లేడీడాక్టరు వస్తున్నట్లు అతనికి
తోస్తుంది. హృదయంలో ఆవేదన, ఆడుర్దా
ఎక్కువ అవుతుంది. ఆమె అతనిదగ్గరకు వచ్చి,
సైగ చేస్తుంది. ఇద్దరూ ఒకమూలకు వెళ్ళి
కుర్చీలలో కూర్చుంటారు.)

లే : ప్రమాణం చెయ్యండి. ఎవ్వరికో చెప్పనని.

మూ: (ఆడుర్దాగా) ప్ర ... మా ... ని ... మా ! దేనికి ?

లే : చెప్తాను. ముందు ప్రమాణం చెయ్యండి.

మూ: (తెల్లబోతూ) స్పృహ వచ్చిందా ? జయ

కళ్ళు తెరిచిందా ? చెప్పండి.

లే : ఆఁ ! నేనన్నమాటకు సమ్మాధానం చెప్పరా?

మూ: ఏమి చెప్పాలంటారు. అసలువిషయం చెప్పండి.

లే : ఒక గొప్పంటి వాళ్ళ మ్యూజి కాలుజూరింది. డాక్టర్

తెలిసిపోతుందని, చదువుకోసం అని బయలుదేరి

అక్కడ యిక్కడ కాలక్షేపంచేస్తూ, చివరికి

నా దగ్గరకు వచ్చింది. నన్ను సహాయం కోరింది.

నా దగ్గర ప్రమాణం తీసుకుని ఇక్కడ ఆసుపత్రిలో

చేరింది. ఆమెగూడా ఆడపిల్లనే కనింది. ఆపిల్లను

గురించి తీసుకోవలసిన శ్రద్ధ నామీద వుంది !...

మూ: (ఆశ్చర్యంగా, సంతోషంగా) ఆఁ ! ...

లే: అవును. ఈ రహస్యం నాకూ ఆ అమ్మాయికీ తప్ప
యిక్క డేవరికీ తెలీదు.... మిగిలిన వివరాలు మీకు
చెప్పడం అనవసరమనుకుంటాను.

(సమాధానంకోసం మూర్తి కళ్ళల్లోకి చూస్తుంది)
మూ: (పెద్ద నిట్టూర్పు విడుస్తూ) ఆ అమ్మాయి ఎవరో
మూకోసమే యిక్కడకు వచ్చినట్లుంది.

లే: ఈ విషయం ఎవ్వరికీ తెలియకూడదు. మీ ఆవేదన
చూసి, నేను ఒక సాహసం చేశాను. జయను
బ్రతికించడానికి చేశాను. మీరు ఆదుర్దా
పడవలసిన అవసరం లేదు.... జయకు స్పృహవచ్చి
కళ్ళు తెరిచినప్పుడు పక్కలో బిడ్డ వుంటుంది. మీకు
కావలసింది అదేగదా.

మూ: నాకు కావలసింది కాదు. జయకు కావలసింది.

లే: పోనీ. మీకిద్దరికీ కావలసింది. సరేనా? (నవ్వుతూ)
(మెల్లగా) నిజం చెప్పాలంటే, మీ సమస్య కన్న
నా సమస్య పెద్దది. ఈ పిల్లను ఏమి చేయాలో అని
బాధ పడ్డాను. ఇప్పుడు నా సమస్య కూడా పోయింది.
మేనీ థాంక్సు!

మూ: నామీద మీరు చూపించిన అభిమానానికి
జయను బ్రతికించినదానికి చాలా కృతజ్ఞుణ్ణి. మీరు
ఒక పిల్లను మాకివ్వటం కాదు. ఇద్దరి ప్రాణాన్ని
కాపాడారు. ముఖ్యంగా మా జయ ప్రాణాన్ని
రక్షించారు. మీ ఋణాన్ని మరచిపోలేను.

లే: ఇప్పుడు చూడండి జయ ఎట్లా వుంటుందో.
మేము ఎన్ని మందులిచ్చినా ఆమె త్వరగా కోలుకొని

వుండదు. ఇప్పుడు తల్లి ప్రేమ ఆమెకు బలం, ఆరోగ్యం, ఉత్సాహం యిస్తుంది. మీరు ఆమెను గురించి ఏమీ దిగులు పడవలసిన అవసరం లేదు. సంతోషంగా ఆమెను పిల్లకు యింటికి తీసుకునిపోవచ్చు.

(ఆమె లేచి వెళ్ళి బోతుంది.)

మూ: జయ దగ్గరకు వెళుతున్నారా ?

లే: ఏం ! ఏమన్నా చెప్పమంటారా ? మీకు

చూడాలని వుందా ?

మూ: (నవ్వుతూ) ఎవరిని ?

లే: ఏమో. మీకు ఎవరిని చూడాలని వుందో !

కొంత ఆగండి. ఆమెను పంపివస్తాను....

మూ: ఎవరిని ?

లే: ఆమెనే, మనకు పిల్ల నిచ్చిన తల్లిని.

మూ: మరి నేను జయ దగ్గరకు వెళ్ళొచ్చా ?

లే: ఇప్పుడే వద్దు. కాసేపు ఆగండి.

(మూర్తి గదిలో నెమ్మదిగా కూర్చొని అటూఇటూ కళ్ళు తిప్పుతూ ఆలోచనల్లో వుంటాడు. అటువైపు గది దగ్గర చప్పుడు అవుతుంది. చప్పుడైన వైపు చూస్తాడు. లేడీ డాక్టరు మెల్లగా ఒక పడుచు అమ్మాయి తో మాట్లాడుతుంది. ఆ అమ్మాయి సంకోచంతో అడుగులో అడుగులు వేస్తూ, మెల్లి మెల్లిగా వెళ్ళి పోతుంది. వెళ్ళి పోతున్న ఆ అమ్మాయిని వింతగా చూస్తాడు మూర్తి.)

మూ: (గభాలున లేచి, తలుపు దగ్గరికి వెళ్ళి వెళుతున్న

ఆ అమ్మాయిని చూస్తూ ' సునీత, సునీత ' అని

తనలో రెండుసార్లు అనుకొంటాడు. కట్టెలాగ
నిలబడుతాడు. కొన్ని క్షణాల తరవాత
లేడీ డాక్టర్లు చకచక వస్తుంది.)

లే: ఏమండీ! ... ఏమిటి? ఆలా వున్నారు?

మూ: ఏమీ లేదు!

లే: ఏమిటి అట్లా వున్నారు? మొహమంతా
ఎర్రబడిపోయింది. ఏమయిందేమిటి?

మూ: (గజగజ వణకుతూ) పంపించేశారా ఆ అమ్మాయిని?

లే: ఆ! ఇప్పుడే పంపించాను. మిమ్మల్ని చూపిద్దా
మనుకున్నాను. కాని ఆమె యిష్టపడలేదు. ఆమె
మొహం యెవ్వరూ చూడకూడదన్నది. తన
రహస్యం ఎవరికీ తెలియకూడదనింది.

మూ: మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే, నేనాక ప్రశ్న
అడుగుతాను. సమాధానం చెప్పతారా?

లే: అడగండి. అనుమానం ఎందుకు?

మూ: ఏమీ లేదు! ఆమె పేరేమిటి?

లే: ఆమె పేరా? సునీత.

మూ: (మొహాన్ని రెండు చేతులూ మూసుకుని వణకుతున్న
గొంతుతో) నా బిడ్డ చచ్చిపోలేదు. నా కూతురు
బతికే వుంది. నా కూతురు నిజంగా బతికే వుంది.

('జయూ! జయూ!' అంటూ జయవున్న
గది వైపుకు పరుగెత్తి పోతాడు. లేడీ డాక్టర్లు
తెల్ల బోయి చూస్తూ నిలబడిపోతుంది. తేర
పడుతుంది.)

శ్రీ పద్మ

శ్రీ గుడిపాటి వేంకటాచలం.

Gudipati Venkatachalam (1894 --), popularly known as 'Chalam', has been a great force in the modern period of Telugu literature. He was a teacher in a high school, and as a free-thinker he created great commotion in the conservative public. He fought relentlessly through his writings for the emancipation of women and for uninhibited attitudes toward sex and love. His writings, which run into several volumes, are widely read by the youth of the country. Whether one agrees or not with his views, he is universally recognized as a great stylist in Telugu prose. He freely uses English words and expressions, which lend a force and naturalness to his ideas. In his active life he lived as a free-thinker, a writer and a reformer and he has now retired to an Ashram to lead a life of meditation.

The character Seshamma, in the following sketch, represents a typical widow seen in many Brahmin families till recently.

శేషమ్మ

శేషమ్మకి యీలాళకంలా అందమూ ఆనందమూ కనపడడం మానేసి ముప్పై యేళ్ళయింది. ఇతరులు నవ్వుతున్నా, తింటున్నా, పాడుతున్నా, ఆమెకి దుఃఖమో లేక ద్వేషమో కలుగుతుంది. పిట్టల పాటలు, పిల్లల నవ్వులు కూడా ఆమెని 'ఇరి బేట్' చేస్తాయి.

"పాడు పిట్టలు - పనిలేదు^A వీటికి. చావు కూడా రాదు వీటికి" అంటుంది.

ఆమెకి ఈ ప్రపంచంలో దుఃఖం, పాపం, బాధ, ద్వేషం యివితప్ప మరేమీ కనపడటంలేదు. ఈ పాడు ప్రపంచాన్ని విడిచిపోవాలని అందరూ వినేలాగ "ఆదేవునికి యెప్పుడు దయ కలుగుతుందో, యెప్పుడు పిలిచించుకుంటాడో భూలాళకంలా నుంచి నన్ను!" అని చావును కోరుకుంటుంది.

ఆదేవుడు తన తండ్రిలాగ తనని భూలాళకమనే అత్తవారింటికి పంపినట్టు మాట్లాడుతుంది. నాలుగేళ్ళ క్రిందట బుబ్బుచేసినపుడు "ఒరే, చస్తానురా, చస్తానురా, డాక్టర్మనాడు? ఆస్పత్రి పెద్ద డాక్టర్ని పిలుచుకుని రాండి. మా అమ్మ ఎనభై యేళ్ళ బతికిందిరా. ఇంత చిన్నదాన్ని నాకప్పుడే యేం చావు? అవునులే. నేను చస్తే ఎవరికేం? అందరికీ వోయిగా వుంటుంది" అంది మళ్ళీ.

ఆమె మొహాన నవ్వు చూసినవాళ్ళెవరూ లేరు. చిన్న పిల్లలు ఆడుకుంటూ గంతులేస్తే, "ఈ గంతు లేన్నాళ్ళు,

మీ కాళ్ళు విరగ ! మీ కేం చచ్చే కాలంరా, నెమ్మదిగా
 కూర్చో లేదూ ? " అన్నట్లు చూస్తుంది. ఈ ప్రపంచమీద,
 జీవితంమీద విసుగు చూపుతూ, అందం, ఆనందం వీటిని
 ద్వేషిస్తూ బ్రతకడం దేవునికి యిష్టమైనట్లు ఆమె వుద్దేశం.
 ఈ లోకంలో తనవంటి మంచివాళ్ళకు కష్టాలుతప్ప యింకేమీ
 లేవు కనక సుఖపడేవాళ్ళంతా దుర్మార్గులే అని ఆమె
 వుద్దేశం. తాను కష్టాలకోసమే పుట్టినట్లు శేషమ్మ
 అనుకొంటుంది.

" అదేమిటో ఆ కామాక్ష్మి అట్లా పాడుతూవుంటుంది
 యెప్పుడూ ! ఎన్నాళ్ళ పాడుతుంది ? మొగుడి వుద్దేశం
 వూడితే తెలుస్తుంది ఆమెగారి ఆనందం " అంటుంది.

శేషమ్మని " ఎట్లా వున్నారమ్మా ? " అని అడిగితే
 " బాగానే వున్నా " నని యెప్పుడూ అనలేదు.

ఈ దేశంలో ఆమాట అనేవాళ్ళే తక్కువ.
 బాగా వున్నా కూడా బాగా వున్నామని తెలుసుకున్నవాళ్ళు
 చాలా తక్కువ. తెలుసుకున్నా 'బాగా వున్నా' మని
 అంటే తమ అదృష్టం పోతుందని ఆమాట అనరు.
 అంతేకాక బాగా వుండడం పాపమనీ, పాపాత్ములమాత్రమే
 బాగావుంటారనీ, బుద్ధిలేనివాళ్ళ మాత్రమే బాగావున్నా
 మనుకుంటారనీ వాళ్ళ నమ్మకం.

" ఏం బాగుండడమమ్మా ! కుర్రాడికి నిన్నటినుంచి
 జబ్బు ! ఇంతవరకు కన్ను తెరవలేదు. ఆవు పాచివ్వడం
 మానేసింది. మొన్ననే మాతాతగారి సవతితల్లి మేనమామ
 పోయినాడు. ఆయన మనమడు మూడోక్లాసు తప్పాడు.
 ఇట్లా వుంది మా అదృష్టం. ఏమోనమ్మా ! యీకాలంలో

అంతా మాయ మాయలూకం, మాయమనుషులూ! అవునులే, ఏది శాశ్వతం? ఈ దేహమూ అంతేకదా! " అంటుంది.

"దుగ్గిరాలవారింట్లో పెళ్ళయిందా? వాళ్ళకేం? పెళ్ళిళ్ళూ చేస్తారు. వడుగులూ చేస్తారు. వాళ్ళ తాతలు మూటలు సంపాదించి వదలిపెట్టి పోయినాడుగా! ఒక నీతా, న్యాయమా? ఏముంది, పరాయివాళ్ళని దోచుకుంటాడు! పెళ్ళిళ్ళుచేస్తారు!"

ఉబ్బు వుండంటే అది అన్యాయంగా వచ్చిందనే ఆమె వుద్దేశం.

ఎవరన్నా - "ఆ రత్తమ్మ! మొన్నరాత్రీ పారిపోయిందటమ్మా! " అంటే, శేషమ్మ "భీ! భీ! అట్లాంటి మాటలు నాతో చెప్పకు. నాకేందుకు పరాయివాళ్ళ సంగతులు. ఎవడితో? "

"అక్క యింటికి? "

"ఇంతేనా? పారిపోయిందంటావేం? "

"ఏమో వాళ్ళంటే నేనన్నాను. "

కొంచెం ఆగుతుంది శేషమ్మ, యింకా యేమన్నా చెప్తుతారేమోనని. చెప్పకపోతే -

"నాకేందుకమ్మా! కాని అక్క యింటికి యెవరు తీసికెళ్ళారు? ఎవడో మగవాడు తీసుకెళ్ళి వుంటాడు. బాగా చూడమను. నాకేందుకులే. వద్దన్నా నాకేందుకు చెప్తుతావు! అక్క యింటికెళ్ళిందా? ఆ అక్క సంగతి తెలుసుగా! దాని జోకులూ, నా జూకులూ - నాకేందుకమ్మా! బండెడు చాకిరితో చస్తున్నాను. "

"మీ కోడలు పనిచెయ్యదా? "

"అయ్యో, దాని చేతులు పువ్వులు. "

“ మీ కూతురో ? ”

“ మా కూతురికి గంపెడు రోగమమ్మా ! అదేం చేస్తుంది . దాని మోహం ! ”

“ ఆలాగామ్మా ! బాగానే తిరుగుతూవుంటుందే ! ”

“ మీ కంట్టికి అట్లానే కనపడుతుంది . దాని ఆరోగ్యం బాగుండు డ్రలేదమ్మా ”

“ మరి యెప్పుడూ అట్లా చిరుతిళ్ళు తింటే - ”

“ అయ్యో , ఏం తింటుంది ? అన్నం అసలే తినదు. చిరుతిళ్ళు కూడా లేకపోతే ఎట్లా ? ”

“ మా కూతురమ్మా , మా సుబ్బులక్ష్మి . దానికి ఒక్కరోజు కూడా జబ్బు చేయలేదు . ”

“ ఎందుకు చేయదమ్మా ? అట్లా తిరిగేవాళ్ళకు గభాలున జబ్బు చేస్తుంది. మా మామ మనమడికి ఆలాగే అయింది . ”

శేషమ్మ ప్రపంచం పనీ, ఆచారమూ. పొద్దున నావరింటికి లేచి, రాత్రి పదికొండొంటి వరకు పనిచేయడం. ముప్పైయేళ్ళ నుంచి రోజూ ఆవిధంగా పనిచేస్తూ వుంది. ఆమె పనిచేసినంతసేపూ ఆమె నోరు కూడా పనిచేస్తూ వుంటుంది - మాటలతో, తిట్లతో. రాత్రి అల్లరిచేసిన పిల్లలకీ, యెరికలకీ పొద్దున తిట్లు; తరువాత పదింటివాకా పనిమనిషికి తిట్లు; అల్లరిచేసే పిల్లలకీ, పిట్టలకీ తిట్లు; కాయగూరలదానికీ, గొల్లదానికీ తిట్లు. ఆమె వృద్ధేశంలో ముప్పైయేళ్ళ లానూ ఒక్కరోజు కూడా చిక్కనిపాలు పొయ్యలేదు గొల్లది; మంచి కాయగూర వివ్వలేదు కాయ గూరలవాడు . ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళనీ, కోడలనీ,

కొడుకునీ, దేవుణ్ణీ, పిట్టున్నీ, దారిలో పోయేవాళ్ళనికూడా
 తిడుతుంది. ఎవరూ లేకపోతే రాత్రి పదింటికి తనని
 తాను తిట్టుకోవడం ప్రారంభిస్తుంది. శేషమ్మ పనిచేయకుండా
 తిట్టుకుండా వుండదు. ఆమె శరీరం పనిచేసే మెషీన్
 అయిపోయింది. ఆమెకు 'ఇన్ టెలిజెన్స్' ఎప్పుడో పోయింది.
 'రాటీస్' తప్ప యింకేమీ ఆమె చేతకాదు. ప్రోగ్రామ్
 కొంచెం తప్పితే, ఆరోజు యిల్లు పడుతుంది. అంట్లుతోమడం,
 యిల్లు కడగడం, వంట చేయడం, మైలమైల అని అరవడం -
 యిదే ఆమె బతుకు! ఒక కొత్త పని, ఒక కొత్త ఆలోచన
 రెండూ ఆమె చేతకాదు. అందువల్లనే మార్పు అంటే భయం.
 కర్త లేకుండా పాఠం చెప్పమంటే స్కూలుమాస్టరుకి
 యెట్లా వుంటుందో, యింగువ లేకుండా వంట చేయమంటే
 ఆమె కట్లా వుంటుంది. కలం కాగితం లేకుండా పనిచేయమంటే
 గుమాస్తాకి యెట్లా వుంటుందో, మడికట్టుకోకుండా
 వండమంటే ఆమె కట్లా వుంటుంది. ప్రపంచం ముక్కులుగా
 నాశనమైనా ఆమెకి ఆశ్చర్యం కలగదు. ఆమె చేసే పని
 యెవరికి లాభమంటే, యేమీ కనపడదు. అందరూ ఆమెని
 చూచి విసుగుచూపేవాళ్ళే గాని దయచూపేవాళ్ళు లేరు.
 నలుగురికి భోజనం పెడుతుంది, తాను తింటుంది. ఇంటిని
 మురికి చేస్తుంది. ఎందుకు? కడగడానికి? కడగడమెందుకు?
 మళ్ళీ మురికి చేయడానికి. అంతకాలం వంటచేస్తే
 మూడువందలమందికి భోజనం పెట్టవచ్చు వొకమనిషి.
 స్వర్గంలో అంట్లుతోమడమూ, బట్టలు ఎండవేయడమూ,
 ఇల్లు కడగడమూ లేకపోతే ఏం చేస్తుందో శేషమ్మ.
 పాపం, ఆశనీ, ఆనందానీ, కోరికన్నీ వదలిపెట్టి,

ఆవంటిల్లే తన ప్రపంచంగా, తన బాధే ఆనందంగా,
బతుకుతూవుంది శేషమ్మ. దేశాలు పడిపోనీ, ప్రపంచం
నాశనం కానీ, ఆమె కేమీ సంబంధం లేదు - తన యింటికి
వంద అడుగులు దాటి ఆమె మనసు పనిచేయదు.

కాపురం, పిల్లలు, ప్రేమ, ఏమీ లేక సొంతంగా
తనది అనే ఆస్తి గాని, ఇల్లు గాని లేక, క్రమంగా మనసు
మోడ్చేపోయి నిలిచింది ఆమె. పురాణాలలో విన్న
కొన్ని మాటల్ని తన జీవితానికి ఆధారంచేసుకొని,
కన్నంలో యెరికవలె బతుకుతూంది. ఎవరికైనా
ప్రేమించడంకన్నా ద్వేషించడం సులభం. ప్రేమ మనిషిని
తన సొంతంగా చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంది. ఈ
పేద వితంతువుకు సొంతం కావడానికి ఎవరు ఒప్పుకొంటారు?
తన కోడలికి బిడ్డలు పుడుతూవుంటే తన సొంతం
చేసుకోవాలని చూసింది. ఆ కోడలు ప్రతినమిషమూ
చూపుచేతనే ఆ పిల్ల తనదని జూపకం చేస్తుంది.
ఆ పిల్లలు మూడేళ్ళు రాగానే కర్రలు తీసుకుని కాట్టేవారు
ఈ పేద వితంతువుని. ప్రేమ లేక, సంతోషం లేక, జీవితంలో
యింటరెస్టు లేక, తను ఏ బాధ పడినా దయచూపేవారు
లేక, ఇంటి చాకిరిలో తన జీవితాన్ని, ద్వేషంలో
తన ప్రేమనీ, తిట్లలో తన ఆనందాన్నీ సార్థకం
చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంది. ఇట్లా ఎందరు
యీ దేశంలో మోడ్చేపోయిన ఆత్మలలో తమ
జీవితాన్ని యితరుల జీవితాన్ని బాధ పెట్టి చివరికి
చూపులో తప్పించుకొనే స్త్రీలు! కాని చూపులోనైనా
తప్పించుకుంటారా? వాళ్ళ జన్మలో వుందా ఈ లోపం,

లేక వాళ్ళ నిట్లా చేసిన సంఘంలా వుందా? వాళ్ళ
సంఘాన్నిట్లా బాధ పెడుతున్నారా, లేక సంఘమే
వాళ్ళని యిలా చేస్తుందా?

ధర్మ వడ్డీ.

శ్రీ త్రిపురనేని గోపీచంద్.

Tripuraneni Gopichand (1910-1963) was a leading writer of fiction in Telugu. His was a restless mind deeply agitated by the political, social and economic problems of the society he lived in. As a writer he felt he had something to say on these problems. His stories reveal the affinity he had for the rural folks and his sympathy for their problems. The usage of native idiom found in the speech of the rural middle classes of Guntur district adds charm to his style. His stories are collected and published in two large volumes. One of his novels was awarded a posthumous prize by the Indian Academy of Letters at Delhi.

The following story depicts one aspect of village life in Andhra.

ధర్మ వడ్డీ

నే నా వూరు ఎందుకు వెళ్ళానో, నాకిప్పుడు
జ్ఞాపకం లేదు. కాని ఆ వూరు నేను వెళ్ళటం, చిన్నప్పటి
స్నేహితుడు కనపడటం, తన ఇంటికి నన్ను తీసుకుని వెళ్ళటం
జరిగింది. కలవక కలవక కలుసుకోవటం వల్ల^A చిన్నప్పటి
విషయాలు తలుచుకుని నవ్వుకుంటూ వున్న సమయంలో
అతడొచ్చాడు.

ముందు నెమ్మదిగా తలుపు తెరిచాడు. కుడికాలు
కడపలో పెట్టి అటూ ఇటూ దొంగ చూపులు చూశాడు.
చంకలో వున్న మూటని మెల్లగా రెండో చేతితో
పట్టుకుని, తల చీరగా పెట్టి అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ,
నా స్నేహితుని దగ్గరకు వచ్చి చంకలో మూట అందిస్తూ,
“ ఇది గోనోయ్, డబ్బూ ” అన్నాడు.

అసలు అతన్ని చూడగానే నా స్నేహితుడు
కొంత తేల్లబోయాడు. నా స్నేహితుని ముహూర్తంలో అంతకు
ముందున్న సంతోషం మాయమై పోయింది. నెమ్మదిగా
మూట తీసుకుంటూ “ మనిషంటే నువ్వే మనిషివి
సూరయ్య, మూట తప్పని మనిషివి ” అన్నాడు
నా స్నేహితుడు.

ఈ మూటకు సూరయ్య సంతోషం పైకి
కనబడని వ్యక్తుండా, “ మూటలకేంటే! డబ్బు తీసుకోవడం
కాదు. నెలరోజుల్లో అసలూ వడ్డీ చెర్చి ఇచ్చివెయ్యాలి.
వడ్డీ నీకు తెలిసిందేగా - ధర్మ వడ్డీ - నెలకు నూటికి
రూపాయన్నర. ” అన్నాడు.

“ అలాగే సూరయ్యా, నెల దాటక ముందే
వడ్డీ తో సహా ఇస్తాను ” అన్నాడు నాన్నేహితుడు.

“ ఇస్తానంటే కాదు. మాట తప్ప కూడదు. మా
అమ్మాయి పెళ్ళి నెలరోజుల్లో వుంటుంది. అప్పుడు డబ్బు
కావాల్సి వుంటుంది. డబ్బులు వ్వకుండా కోర్టు గీర్టు^B
అంటే ... ”

“ అదేమిటి సూరయ్యా, నీ దగ్గర ఎన్ని సార్లు
డబ్బు తీసుకోలేదు? ఎన్ని సార్లు తిరిగి ఇవ్వలేదు? -
ఎప్పుడైనా మాట తప్పానా? ”

“ సరేలే. డబ్బు లెక్క పెట్టుకో. అన్నీ రూపాయలే.
చిల్లర కొద్దిగా వుంది. మళ్ళీ నాకు రూపాయలే
ఇవ్వా విసుమా! నోట్లు గీట్లు అంటే నేను తీసుకోను.”

“ ముప్పు చెప్పాలా, సూరయ్యా ” అంటూ నా
న్నేహితుడు మూట విప్పాడు. చూసేటప్పటికీ నా తల
తిరిగిపోయింది. ఆ మూటలో వున్న వన్నీ రాళ్ళే!
చిన్న చిన్న రాళ్ళూ, పెద్ద పెద్ద రాళ్ళూ - నా కళ్ళని నేను
నమ్మలేక నాన్నేహితుని మొహం పరీక్షగా చూశాను.
అతడు మాత్రం నెమ్మదిగా, జాగ్రత్తగా ఆ రాళ్ళని
తీసి ఒక్కొక్కటే లెక్క పెడుతూ కూర్చున్నాడు.

నాకేమీ తొచక సూరయ్యను ఆపాదమస్తకం
చూశాను. అతనింకా తల దిరగానే పెట్టి లెక్క పెట్టుబడుతూ
వున్న రాళ్ళను రెప్ప వెయ్యకుండా పరీక్షిస్తున్నాడు.
ఇంతలో నాన్నేహితుడు లెక్క పూర్తి చేసి, “ సరిగా
వుంది, సూరయ్యా ” అన్నాడు.

“ ఇవ్వాళ సరిగా వుంది అంటే కాదోయి.

ఇవ్వాళ తారీఖు ఇరవై మళ్ళీ ఇరవై తారీఖు
సోమవారంనాటికి నా డబ్బంతా వడ్డీతో సహా
ఇచ్చే యానా " అని గట్టిగా చెప్పి, నాస్నేహితుడితో
మూడుసార్లు 'ఇస్తాను' అనిపించుకొని వెళ్ళిపోయాడు
సూరయ్య.

అతడు ఎప్పుడు వెళ్తాడా, అసలు సంగతి ఏమిటో
తెలుసుకోవాలని కూర్చున్న నేను నాస్నేహితునివైపుకు
చూశాను. అతడు చేత్తో సైగచేసి వాకిలివైపుకు
చూపాడు. నేను అటు చూడటం, సూరయ్య గభాలున
తలుపుతోసుకుని లోపలకు రావటం ఒకేసారి జరిగింది.

అతడు ఇదివరకులాగ లేడు. ఆపాదమస్తకం
వణికిపోతున్నాడు. కళ్ళు యెర్రగా వున్నాయి. డిపిరి
తేగ పీలుస్తున్నాడు. తలమాత్రం చీరగానే వుంది.

ఒక్క క్షణం వాకిట్లో ఆరి రంయిన నా
స్నేహితుడి మీదకు వచ్చి ఇలా కేకలువేశాడు :
" ఏదీ నా డబ్బు ? ఎన్నాళ్ళయింది ? ఇదిగో అదిగో
అంటూ కుక్కని తిప్పుకున్నట్టు నీయింటిచుట్టూ
తిప్పుకుంటావా ? నీకు పరువు మర్వాద న్యాయం
వుందా ? కడుపుకి అన్నం తింటున్నావా, గడ్డి
తింటున్నావా ? "

నిజం చెప్పాలంటే ఈమాటలకు నా ఒళ్ళు
వణికిపోయింది. నాకు తేగ కోపం వచ్చింది. కాని ఏమి
చెయ్యటం ? నాస్నేహితునివైపు చూస్తూ కూర్చున్నాను.

నాస్నేహితుడు భయంగా, అతివినయంగా
" ఇదిగో సూరయ్య, నీ డబ్బు ! నాలుగురోజులు

అలస్యమయింది. ఆ మాత్రానకే నీలాంటి పెద్దమనిషి ఇట్లా నోరు పారేసుకోవటం ఏం మర్యాద? " అని తన దగ్గరే వున్న ఆ రాళ్ళ మూటని ఇచ్చాడు.

"మరి వడ్డీ డబ్బులు? డబ్బు నాకు చేద్దే ఇచ్చా ననుకున్నావా? నీ తాతకి అప్పుండి ఇచ్చాననుకున్నావా? పూర్తిగా ఇస్తే గాని నిన్ను వదలను " అని నాస్పేహితుణ్ణి పట్టుకొన్నాడు సూరయ్య.

"ఇస్తాను సూరయ్యా, మరి వాడులు " అన్నాడు నాస్పేహితుడు.

"తీసుకురా " అని ఒక్క తోపు తోశాడు సూరయ్య.

నాస్పేహితుడు పడబోయాడు. మెల్లగా గోడ పక్కకు వెళ్ళి, పదిరాళ్ళు తేచ్చ సూరయ్య చేతుల్లో పెట్టాడు. సూరయ్య వాటిని లెక్క పెట్టుకొని, నాస్పేహితునితో ఒక్క మాటైనా అనకుండా గిరుగున వాకిలివైపుకు తిరిగి తల చీరగానే వుంచుకుని గబగబా నడిచి వెళ్ళి పోయాడు.

నాస్పేహితుడు ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి నేను అడగవలసిన అవసరం లేకుండా తానే ఇలా చెప్పాడు - "పాపం ఏం చెప్పడం? ఒకప్పుడు ఈ పూజ్యోకల్లా పావుకారు ఈ సూరయ్య. ఇప్పుడు పిచ్చెక్కి ఈవిధంగా అయ్యాడు " అన్నాడు.

"ఇతనికి పిచ్చా? పిచ్చి ఎందు కెక్కింది? పిచ్చిలో ఇదేమిటి? " అని అడిగాను.

నాస్పేహితుడు సూరయ్య కథ ఈవిధంగా చెప్పాడు.

“ సూరయ్య ఈ స్థితికి రావటానికి అతని తండ్రి కారణం. అతని తండ్రి చాలా మంచివాడు, మేత్తని హృదయం కలవాడు. అటువంటి తండ్రి కొడుకు నాశనం కావడానికి కారణం అయ్యాడు.

“ అంత మంచివాడు ”

“ చెప్తాను విను. అంత మంచివాడు కావటం వల్లే దానాలు చేసే, అడిగినవాళ్ళకు డబ్బులిచ్చే తన ఆస్తి అంతా పాడుచేశాడు. ఆస్తి అంతా పోయిన తర్వాత కుక్క చావు చచ్చాడు. ఇది కన్నులారా చూచిన సూరయ్యకు సంఘం మీద కసి ఏర్పడటంలా ఆశ్చర్యం లేదు. పూర్తిగా తన స్వభావాన్నే మార్చుకొని, వయసు వచ్చినప్పటినుంచీ అన్నివిధాలా డబ్బు సంపాదించటం మొదలుపెట్టాడు.

మనుష్యుల్లో వున్న సంబంధాలన్నీ క్రూరంగా వదిలిపెట్టాడు. తనకే మిగిలిన మనుష్యులకే ఒక్కటే సంబంధం - వడ్డీ వ్యాపారం. తాను వడ్డీకి డబ్బు ఇవ్వటానికి పుట్టాడు. మిగిలిన జనం డబ్బు పుచ్చుకొని వడ్డీ తనకు ఇవ్వడానికి పుట్టింది.

ఇట్లా తయారై, మిగిలిన రైతుల్ని నానా బాధలు పెట్టి కొద్ది సంవత్సరాలలోనే గ్రామంలో కల్లా షావలకారయ్యాడు. ఎంత షావలకారైనా డబ్బు సంపాదించటం అలవాటైన తర్వాత పద్ధతులు ఎలా మారుతాయి? దానధర్మాలు చేయడు. బాకీదార్లని ఎన్ని కష్టాలు పెట్టాలో అన్న పెట్టి దయాధాక్కిణ్ణాలు చూపకుండా తన డబ్బు పిండుకునేవాడు.

ఈ పిండుకో వటుంబా కూడా న్నాయం, భర్తం చూపలేదు. కాపురాలు, కుటుంబాలు నాశనమైనా అతని హృదయం కరిగేది కాదు.

అందుకని అతని డబ్బు తోపాటు, అతని మీద పూజ్యో వాళ్ళకు అసూయా అసహ్యం కూడా పెరుగుతూవచ్చి న్నై. అతన్ని చూస్తే భయమేతప్ప ఇష్టం గ్రామంలో ఎవరికీ లేకుండాపోయింది. సూరయ్య ఇది కూడా మంచిదే అనుకున్నాడు. "నాక్కా వలసింది డబ్బు - వీళ్ళ ఇష్టం ఎవరిక్కా వావి?" అంటూవుండేవాడు. పరిస్థితులు ఇట్లావుండగా ఒక సంఘటన జరిగింది.

ఈ పూజ్యోనే అవతలి వేధిలో చంద్రయ్య అనే రైతు పున్నాడు. చంద్రయ్య ఈ సూరయ్య దగ్గర రెండు వందల రూపాయలు అప్పు తీసుకున్నాడు. చంద్రయ్య చిన్నరైతే బానిస, బానిస సంబంధం పున్నవాడవటంవల్ల డబ్బున్నా, కోర్టున్నా లెక్క లేకుండా వుండేవాడు. డబ్బున్నవాళ్ళంటే అతనికి అసహ్యమేగాని, భయం లేదు. సూరయ్య అంటే చంద్రయ్యకి లెక్క లేదు. సూరయ్య పొచ్చు వడ్డీ వస్తుందని అతనికి అప్పు యిచ్చాడు. కాని అప్పు యిచ్చినప్పటినుంచి తన డబ్బు రాదేమో అనే భయంతో చంద్రయ్య ఇంటి చుట్టూ తిరగడం మొదలుపెట్టాడు. ఒక రోజు చంద్రయ్య యింటికి వెళ్ళి వెంటనే డబ్బుమ్మని అడిగాడు. నానామాటలు అన్నాడు. అప్పుడు చంద్రయ్య కోపంతో "నేను సైసా ఇవ్వను. నీ తాతతో చెప్పుకో! ముందు కడపలో నుంచి అవతలకు వెళ్ళు" అని కేకలు వేశాడు.

పాపం, సూరయ్యకు ఇట్లాంటి అనుభవం
ఇదివరకెప్పుడూ కలగలేదేమో, చంద్రయ్యమాటలకు
తెల్లబోయి ఒక్కనిమిషం మాట్లాడలేకపోయాడు.

“వెళ్ళు వూ?” అని బెదిరించాడు చంద్రయ్య.

“చంద్రయ్యా, ఇది నీకు మంచిదికాదు;
కోర్టుకు లాగి నీసంగతి తెలుసుకుంటాను” అని
సూరయ్యకూడా బెదిరించాడు.

“కోర్టుకు లాగుతావా మాదచ్చోడ్” అని
నానాబూతులూ మాట్లాడి మెడపట్టి సూరయ్యను
బయటకు గెంటాడు చంద్రయ్య.

ఇక చూడు సూరయ్య సంగతి. సూరయ్యకు
వళ్ళమండింది. కోపంతో, కసితో కనపడ్డవాడికల్లా
“ధర్మవడ్డి - ధర్మవడ్డికూడా ఇవ్వడట. అసలే
ఇవ్వడట! ఇదెక్కడన్నా వుందా? రాములవారి
కాలంనుంచీ ఈవడ్డి వుండిగదా!” అని చెప్పుకొన్నాడు.

ఊరంతా తిరిగి తిరిగి ఇంటికి వెళ్ళి గబగబా
నాలుగుమెతుకులు నోట్లో వేసుకొని, గొడుగు చంకన
పెట్టుకొని టౌన్ కి బయల్దేరాడు. వెళ్ళుతూ చంద్రయ్య
వాకిలిముందు నాలుగైదుసార్లు అటూఇటూ పచాదు
చేశాడు; వీధిలో పోతున్నవారిని పిలిచి, “కొంచెం
కోర్టులో పనివుండి టౌన్ కి వెళ్తున్నాను” అని
ఇంట్లో వున్న చంద్రయ్యకు వినబడేట్లు చెప్పాడు.
చంద్రయ్య “కోర్టుక్కాదు, నిన్ను పుట్టించిన
బ్రహ్మదేవుడి దగ్గరకు వెళ్ళు. ఈవూరునీళ్ళు నీకు
ప్రాప్తంలేదు” అని ఇంట్లో నుంచే కేకవేశాడు.

ఇంకేం చేస్తాడు ? చంద్రయ్య మాటలకు మనస్సులో
 కొంచెం భయపడినా డబ్బు ఎలా వదులుకోవటం ?
 తన్ను తాను తిట్టుకుంటూ తొనకి వెళ్ళి ప్లేడరుతో
 మాట్లాడి చంద్రయ్యకు రిజిస్ట్రేషన్ నోటీసు ఇప్పించాడు.
 నోటీసు ఇప్పించాడే కాని మనస్సులో సూరయ్యకు
 బాధ, దిగులు పొచ్చింది. దిగులుతో ఏమీ తోచక
 తొనులో అటూ ఇటూ తిరిగి ఇంటికి బయల్దేరాడు.
 తొననుంచి మామూలు రావాలంటే రోడ్డు దిగి
 డొంకలో మైలు నడవాలని నీకు తెలుసు. సూరయ్య
 డొంక దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి బాగా చీకటిపడ్డది.
 రోడ్డు దిగేటప్పటికి అతనికి భయంవేసింది. ఆ డొంక
 మా ఒక్క పూరికే వచ్చేదే అవటంవల్ల మనుష్యసంహారం
 తక్కువగా వుంటుంది. పైగా రెండు పక్కలా చీకట్లో
 దేయ్యాలలాగ గుబురుగా ఎత్తుగా పెరిగిన చెట్లు.
 ఒంట్లో కొంత వణుకు వుట్టింది. అయినా సూరయ్య
 భైర్యంతో ఆంజనేయ దండకం చెప్పుతూ డొంకలో
 పదిగజాలు నడిచాడు. ఆ పెద్ద మర్రిచెట్టు చూశావుగా,
 అక్కడకు వచ్చాడు. అకస్మాత్తుగా పక్క పొదల్లో
 శబ్దం వినిపిస్తే ఆరిపోయాడు. గొంతులో దండకం
 గొంతులోనే ఆరిపోయింది. వెంటనే అతనికోసం
 పొదల్లో కాచుకొనివున్న చంద్రయ్య అతనిముతావాళ్ళు
 పదిమంది సూరయ్యను చుట్టుకున్నారు. మీదకు
 దూకారు. చావనొట్టారు. పాపం! కిందపడేసి
 యెముకలు విరిగేలాగ తన్నారు. చంద్రయ్యమీద పడి
 అతని జేబులోవున్న ఇరవై రూపాయలూ లాక్కొని,

“దావా దాఖలే శావుగా! ఖచ్చే వడు పెట్టుకుంటాడు? నీతాత యిస్తాడా?” అని చావదన్ని మిగిలినవాళ్ళని తీసుకొని, సూరయ్యని అక్కడే వాదివి వెళ్ళిపోయాడు.

ఒక క్షణంలో ఈవార్త పూరంతా తెలిసింది. “సూరయ్యని కొట్టారంటే సూరయ్యని కొట్టా” రని పూరంతా చెప్పుకుంది. కాని ఒక్కడుకూడా జూతిపడలేదు. “పాపం” అన్న పాపాన పోయినవాడే లేదు.

సూరయ్య భార్య, కూతురూ మాత్రం భోరున ఏడ్చారు. సూరయ్య భార్య మహాలిల్లలు. కూతురుకూడా చాలామంచిది. కాని సూరయ్య మనస్సుని ఎలా మార్చగలరు? బయట జరిగే సంఘటనల్ని వాళ్ళేలా ఆపగలరు?

సూరయ్యకు ఆరాత్రంతా నిద్రలేదు. ఏదో ఆలోచించుకుంటూ కూర్చున్నాడు. భార్య కూతురూ నోటికి మూత లేకుండా ఏడుస్తున్నా, వాళ్ళ వైపు చూడలేదు. అన్ని దెబ్బలు తిన్నా ఒక్క మూలకనూ మూలకటం లేదు.

తెల్లవారిన తర్వాత పూళ్ళో షావలకార్లు సూరయ్యను చూడటానికి వచ్చారు. వచ్చి “సూరయ్య, ఇక పూరుకుంటే లాభం లేదు. క్రిమినల్ దావా దాఖలే సీ వాళ్ళ అంతు కనుక్కోవలసిందే!” అన్నారు.

సూరయ్య ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఏదో ఆలోచించుకుంటూ పడుకున్నాడు. అతని మెనానిని షావలకార్లు అపార్థం చేసుకుని, “కాదు సూరయ్య!”

మనం తప్పక గెలుస్తాం . అనుమానం లేదు ... " అన్నారు.

సూరయ్య కొంచెం లేచి , వాళ్ళని చూచి ,
" ఇంకేం , అందరం చందాలు వేసుకుని దావా
దాఖలేద్దాం " అన్నాడు.

చందాలు అనేటప్పటికీ వచ్చిన షావలకార్లు
ఒకరిమెవరోలు ఒకరు చూసుకున్నారు.^F " అదేమిటి
సూరయ్య ! నిన్ను కొట్టు ఉమేమిటి ? మేం చందాలు
వేసుకోవటమేమిటి ? " అన్నారు.

ఈ మాటలకు సూరయ్యకు కోపం వచ్చింది.
అంత బాధలో వున్నా లేచి కూర్చొని , " వాళ్ళు నన్ను
కాదు కొట్టింది . నాదగ్గర వున్న డబ్బుని కొట్టారు.
అంటే ఈ వూళ్ళో వున్న షావలకార్లందరినీ కొట్టారు.
వడ్డీకోసం అప్పుపెట్టే ప్రతివాణ్ణి కొట్టారు . నన్ను
కొట్టుటమైతే ఒక్క చంద్రయ్యే కొట్టేవాడు . మిగిలిన
వాళ్ళంతా ఎందుకు నన్ను కొట్టారంటారు ? వాళ్ళు
కొట్టుగలరు కనక అంతా కలిసికొట్టారు . మనం
చందాలు వేసుకోగలం కనక అంతా కలిసి చందాలు
వేసుకుందాం " అన్నాడు.

షావలకార్లకు ఇదేమీ అర్థం కాలేదు .
దెబ్బల్లో సూరయ్యకు మతిపోయింది అనుకున్నారు.
నెమ్మదిగా ఒకరితర్వాత ఒకరు లేచి జూరుకున్నారు.

ఎంతమంది చెప్పినా ఎంత చెప్పినా సూరయ్య
విసలేదు . కేసు పెట్టనంటే పెట్టనన్నాడు.^G " నా
సొంత డబ్బు తగలేసుకుని , ఈ డబ్బున్నవాళ్ళ కోసం
కోర్టుకేకకడమా ? నే చెయ్యను " అనేవాడు.

కాని చంద్రయ్య ఏమువారు రాన చెయ్యచేసుకున్నాడో గాని, ఆ క్షణం నుంచీ సూరయ్యకు దురదృష్టం వట్టింది. దేబ్బలు తిని కేసు పెట్టకపోయేటప్పటికీ వూళ్ళోవాళ్ళకి చులకన అయిపోయాడు. తాము ఏడుబ్బుని చూచి భయపడుతున్నారో అడబ్బు సమయానికి సూరయ్యని రక్షించలేక పోయేటప్పటికీ ఇంకేముంది? పెద్దలు మొదలు కుర్రాళ్ళ వరకూ సూరయ్యని చులకనగా హేళన చేయడం మొదలుపెట్టారు. వీధుల్లో కుర్రాళ్ళు అతన్ని చూస్తే “సూరయ్య వడ్డీ చంద్రయ్య లాతీ” అని చప్పట్లు కొట్టుకుంటూ వెంటపడేవారు. రావలసిన డబ్బు అడిగితే బాకీదార్లు “ఏం తన్నులు కావాలా?” అనేవారు. కొందరు ‘అదిగో అసలు, ఇదిగో వడ్డీ’ అని తలమీద మొట్టికాయలు వేసేవారు కూడాను.

చివరకు సూరయ్యకు పైపొగవ్వ కూడా వసూలు కాకుండా పోయింది. ఎట్లా వచ్చిన డబ్బు అట్లాగే పోయింది. సూరయ్య తర్వాత తనకు వస్తుందనుకున్న ఆస్తి రాకుండా పోయిందని అల్లుడు కూతుర్ని ఇంట్లోనుంచి వెళ్ళ గొట్టాడు.

సూరయ్య భార్య మొహం, కూతురు మొహం చూడలేక వీలైనంత వరకు ఇంట్లో వుండకుండా తిరుగుతూ కాలం గడిపేవాడు. ఇంట్లో నాలుగు మెతుకులు తిని చెరువు దగ్గర మర్రిచెట్టుక్రింద పెంపురిగా కూర్చునేవాడు. ఇన్ని రాళ్ళు తెచ్చుకొని ఒక్కొక్కటే చెరువులో వేస్తూ, కూర్చునేవాడు.

కాని వూళ్ళో జనం అక్కడ అతన్ని సుఖంగా
వుండనివ్వలేదు; అతన్ని చులకన చేసి బాధించటం
మొదలుపెట్టింది. జనానికి అతనిమీద కలిగిన కనీ,
కోపమూ అతనితోనే ఆగకుండా అతని కుటుంబంమీదకు
తీరింది.

ఒకరోజు సూర్యుడు కూతురు దాడ్లతో గేదెలకు
గట్టివేస్తుంటే అకస్మాత్తుగా నలుగురు చచ్చి పట్టుకొని
బలాతాగరంగా చేరిచారు. వాళ్ళు విడిచిపెట్టి
వెళ్ళింతర్వాత ఆపిల్ల లేచి, నడవలేక నడవలేక^H
వెళ్ళి, బావిలో పడి చచ్చింది. ఈసంగతి తెలిసి
సూర్యుని భార్య కిరసనాయిలు పోసుకొని కాల్చుకొని
మరణించింది. అదే సమయంలో విరోధులు సూర్యుడు
ఇవ్వవలసిన బాకీలు తమపేర ట్రాన్స్ ఫర్ చేయించుకొని
ఇల్లు వేలంవేయించారు....

ఇంతవరకు దివికతో విని ఇక ఆపుకొలేక
నేను ఈ ప్రశ్న వేశాను - “ఈ ఘోరాన్ని వూళ్ళో
జరకుండా ఎవ్వరూ ఆపలేదా?”

“తప్పనివాళ్ళే లేరు. చేసుకున్నది
అనుభవిస్తున్నాడని కొందరూ, ఈ ఉద్రేకంలో
అడ్డుచెసితే తమకుటుంబాలు విమోతాయై అనే
భయంతో కొందరూ - మొత్తానికి జనం అంతా
చూసే చూడనట్లు^I పూరుకొన్నాడు.”

“ఊహ! తరువాత ఏం జరిగింది?” అని
అడిగాను.

“ఇంకేముంది? ఉబ్బంతా పోయింది.

కూతురూ, భార్యా ఆలా చచ్చారు. సూరయ్యకు మతిపోయినట్లు యింది. ఎవరూ జూరి, దయ చూపలేదు. డాక్టర్ అందరికీ చులకన అయ్యాడు. డాక్టర్ కుర్తాళ్ళ మొట్టికాయలతో కొన్నాళ్ళకు పిచ్చై కిక్కింది. ఇప్పుడెవరన్నా జూరిచూపి ఇన్ని మెతుకులు పెడితే తింటాడు. ఆ చెఱువు దగ్గర మర్రి చెట్టు కిందే వుంటాడు. ఎండలో అక్కడే ఉంటాడు. ఎప్పుడూ కూతురు సంగతి గానీ, భార్య సంగతి గానీ మాట్లాడడు. ఎవల్ని పలకరించడు. ఎవరైనా పలకరించినా తాను పలకడు. రోజు కొక్కసారి వెళ్ళి తన పాత ఇంటిని దూరానుంచి చూచి కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ వుంటాడనీ, రాత్రిళ్ళు తన కూతురు పడి చచ్చిన బావి దగ్గరకు వెళ్ళి బావి చుట్టూ తిరిగి వస్తూ వుంటాడనీ వూళ్ళో చెప్పుకుంటూ వుంటారు. ఇదీ సూరయ్య కథ... విషాద గాథ."

నేను కథంతా చివికగా వినాను. సూరయ్య కథ చెప్పమన్నప్పుడు ఇటువంటి విషాద గాథ వింటానికి సిద్ధ పడలేదు గనక చాలా బాధ పడ్డాను. "మరి ఈ రాళ్ళు విషయమేమిటి?" అని అడిగాను.

"అలవాటు" అన్నాడు నా స్నేహితుడు. "పాత అలవాటు ప్రకారం ఇలా చేస్తూ వుంటాడు. మేం కూడా జూరిపడి పిచ్చి వాని మనస్సుని కప్ప పెట్టడం ఎందుకని తగిన విధంగా ప్రవర్తిస్తూ వుంటాం. ఈ సూరయ్య...."

నా స్నేహితుడు చెబుతూ వుండగానే వీధిలో పెద్ద గోల వినిపించింది. "సూరయ్య వడ్డి, చంద్రయ్యలాటి"

అని కేకలు, బయటనుంచే సూరయ్య 'చే' అని
అరిచాడు. ఆ అరుపు విని మేమిద్దరం బయటకు
పరుగెత్తాం.

బయట, వీధిలో సూరయ్య గబగబా నడుస్తూ
వెళ్ళు న్నాడు. అతని చంకలో నాస్నేహితుడిచ్చిన మూట
జుగ్గత్తగా వుంది. అతని వెనక పదిమంది పిల్లలు గుంపుగా
గోలచేసుకుంటూ సూరయ్య మీదకు రాళ్ళు వేస్తున్నారు.

నడుస్తూ వున్న సూరయ్య అకస్మాత్తుగా పరుగెత్తుటం
మొదలుపెట్టాడు. రంయిన పరుగెత్తి ఒక ఇంటిముందు
ఆగి, ఒక్క నిమిషం ఆయింటిని చూచి, అక్కడనుంచి
కదిలి పక్కనే వున్న బావి దగ్గర నిలబడ్డాడు. పిల్లలంతా
ఎక్కడి వాళ్ళు అక్కడే ఆగిపోయారు. చేతుల్లో రాళ్ళు
చేతుల్లోనే వున్నాయి. నేనూ, నాస్నేహితుడు వూపిరి
పీల్చుకుంటూ చూస్తూ నిలబడ్డాయి. సూరయ్య వంగి
బావిలోకి చూచి లేచి, ఇంటి వైపుకి చూశాడు.
'చే' అని సైరిన్ లాగా విన్నవాళ్ళకి వణుకు
పుట్టేటట్లు అరిచి రాళ్ళు మూటతో సహా బావిలోకి
దూకాడు.

క్షణ్ణివాళ్ళంతా బావి చుట్టూ చేరాడు.
కాని ఏమీ లాభం లేకపోయింది. శవం బయటకు
వచ్చింది. తర్వాత - మేం ఇంటికి వచ్చిన తర్వాత - నాస్నేహితుడు
ఇలా చెప్పాడు : "ఆ ఎదురుగా వున్న ఇల్లే అతని ఇల్లు.
అతడు దూకిన బావే అతని కూతురు పడి వచ్చిన
బావి."

ఫ స్ట క్ న్

శ్రీ ముని మాణిక్యం నరసింహారావు.

Only a few Telugu writers are successful in writing humorous fiction, and Hunimanikyam Narasimha Rao (1898 --) ranks high among them. His 'Kantam kathalu' (the stories of Kantam), a large collection of short-stories, represent the best form of humor in modern Telugu. The character 'Kantam', the author's imaginary wife in the stories, is a fine creation, more real than fictitious.

'First case' is a story about an insurance agent who starts his career very seriously and fails ridiculously in his very first attempt. A few of the dialectal variations of Krishna District may be seen in the language of this author.

భస్మ కేస్

ఏ డైంట్లు మీటింగు అయిపోయింది. అంతరూ
ఎవరి దారిని వారు వెళ్ళి పోతున్నారో. తాము ఆ సంవత్సరములో
చేయించిన బిజినెస్కు, తమకు రావలసిన కమిషన్
తీసుకొని, సంతోషంగా వెళ్ళి పోయినారు^A చాలామంది.

ఈ శ్వరగావు మాత్రం ఒక్క పైసా అయినా
తీసుకోకుండా ఒట్టి చేతులతో వస్తున్నాడు. అందుకేనే
అతడు చాలా విచారంగా దిగులుగా ఉన్నాడు.

జనరల్ మేనేజరు పిలుస్తున్నారని ఈ శ్వరగావుకు
కబురు వచ్చింది. అతడు వెళ్ళి ఆ మేనేజర్‌కు యెదురుగా
కూర్చున్నాడు.

మేనేజరు అన్నాడు, “ఏమండీ, మీరు ఏమెన్నీ
వుచ్చుకొని అయిదారు నెలలు అయింది, ఒక్క కేసు అయినా
పంపలేదు. ఏమిటి సంగతి?”

“నా లోపం లేకుండా కృషి చేస్తున్నాను. కాని
కాలం కఠినీరావటం లేదు. నాకు అదృష్టం లేదు.” అన్నాడు
రావు.

“మిస్టర్ రావ్! ఇన్ స్క్వారెన్సు లో అదృష్టము
దురదృష్టము అంటూ ఏమీ లేవు^B. నీవు బాగా ప్రయత్నించ
వని చెయ్యాలి.”

“ఏమి చేయమంటారు?”

“నీవు ప్రతి నిమిషము కూడా ఇన్ స్క్వారెన్సును
గురించి ఆలోచించాలి!”

“ఇన్ స్క్వారెన్సును గురించి వున్న కాలు చదువుతున్నా

నండీ ! ”

“ చదువు తున్నావా ? అయితే ఆపి సెయ్యి ?
అల్లాంటి పిచ్చి పనులు ఏమీ చేయకు. పుస్తకాలు
చదవటం వల్ల బిజినెస్ గురించి తెలియదు. మానవజీవితాన్ని
తేలుసుకో, తెలిసిందా ? ”

ఈశ్వరరావు తెలిసినట్లు తల ఊపాడు.
మేనేజరు మళ్ళీ ఇట్లా అన్నాడు : “ మనిషి తన
భవిష్యత్తును గురించి సాధారణముగా ఆలోచించడు.
ఆవిషయం నీది. అతని భవిష్యత్తును గురించి
ఆలోచించవలసిన పని నీది. తెలిసిందా ? ”

“ తెలిసిందండీ. ప్రతివాడూ తన భవిష్యత్తును
గూర్చి ఆలోచించడు. వాడు చస్తే వాడి పెళ్ళాం,
వాడి బడ్డల గతి ఏమౌతుందా అని నేను దిగులుపడి
వాడి కేదో ఒక ఊపాయం ఆలోచించి చెప్పాల్సి ! ”

“ ఇన్ సూరెన్సు ఏజెంటు పనే అది ! ” అన్నాడు
మేనేజరు నవ్వుతూ.

ఈశ్వరరావు యువకుడు. పనికొచ్చే వాడు.
అతనికి తగినంత ప్రోత్సాహమిచ్చి ఎట్లాగైనా అతనిద్వారా
బిజినెస్ రాబట్టాలని మేనేజరు గట్టిగా పట్టుపట్టాడు.

“ మిస్టర్ ఈశ్వరరావు, పట్టుదలతో పని
చేయాలే నీవు. ప్రొద్దున లేచినప్పటినుండి అదే
ఆలోచనలో ఉండాలే. ”

“ రైల్వే ప్రయాణం చేస్తున్నా వనుకో.
ఆకాలం వృధా చేయకూడదు. ఇన్ సూరెన్సు చేయటం
వలన కలిగే లాభాలూ, ఇన్ సూరెన్స్ చేయకుండా

పోయినవాళ్ళ పెళ్ళాంబిడ్డలు పడ్డ బాధలూ
ఈవిషయాలనుగురించి రైల్వో నీపక్కనవున్నవాళ్ళకు
కథలు చెప్పాలే. వాళ్ళలో ఒకడినో, ఇద్దరినో
నీవు చెప్పించి నచ్చుతుంది. నీకృషి ఫలిస్తుంది.
పట్టుదలవల్ల " అని ఇల్లాగ ఎంతోసేపు ప్రోత్సాహం
కరమైన మాటలు ఉపాయాలు చెప్పాడు. పాపం
ఈశ్వరరావు ఒట్టిచేతులతో వెళ్ళుతున్నాడే అని
జాతికూడా మేనేజరుకు కవిరింది. ఆయన అందుకని
అతనికి ఒక యాభై రూపాయలు ఎడ్వాన్సుకూడా
ఇప్పించి, దీనించి పంపాడు.

ఈశ్వరరావు సంతోషించాడు. బి. వి.
పాస్ సు అయిన యువకుడు, తెలుగులోకూడా బాగా
మాట్లాడుకలడు.

మేనేజరు దీనించడంతో అతనికి ప్రోత్సాహం
బాగా కవిరింది. పట్టుదల ఎక్కువైంది. ఏమైనా సరే
రోజుకు ఒక కేసు అయినా పట్టించి భోజనం చేయకూడదని
నిశ్చయించుకున్నాడు. స్వగ్రామానికి బయలుదేరాడు.

ఈశ్వరరావు నిజంగా గట్టి పట్టు పట్టాడు.
బెజవాడ చేరటంతోనే ఎవరినో ఒకరిని మెడలు
విరిచి అయినా సరే ఇన్ స్పూర్ చేయిస్తాడు. అంత
పట్టుదల అతనిముఖంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తూనే ఉంది.

ఈశ్వరరావు గబగబా పరిగెత్తుకుంటూ
వెళ్ళి రైలు ఎక్కాడు. ఖాళీగా ఉన్న ఒక పెట్టెలో
ఎక్కి ఒక బెంచీపై కూర్చున్నాడు.

ఆ మేనేజరు చెప్పిన మాటలు అతనిచేవుల్లో .

రింగురు మంటూనే ఉన్నాయి. 'ఇది రైలుపెట్టె గదా
అని ఊరుకోకూడదు. ఇక్కడ కూడా తన వేట
సాగించాలే' అనుకొన్నాడు.

తనకు ఎదురుగా ఉన్న బెంచీపైన ఇరవైవిండ్ల
కుర్చువాడు ఒకడు కూర్చొని ఉన్నాడు. విచారంగా
దిగులుగా చూస్తున్నాడు. అతనేదో చిన్న ఉద్యోగిలాగ
ఉన్నాడు. బీదవాడు కూడా కావచ్చు. అయితే మాత్రమేం.
అతని సంగతి ఆలోచించవలసిన విషయమే!

ఈశ్వరరావు బాగా ఆలోచించాడు. తన
ప్రయత్నాలు ఇప్పుడే ఆరంభమై బాలామంచిది.
అతని చేత కొద్ది మొత్తానికైనా సరే ఇన్ సూర్
చేయిస్తే బాగుంటుందని ఆలోచించాడు. ఇది అతని
మొదటి కేసు. మొదటి ప్రయత్నంలోనే జయాన్ని
పొందాలే.

ఈశ్వరరావుకు ఈ బిజినెస్ అంటే మొదటినుంచీ
ఇష్టం. తన భవిష్యత్తును గురించి బాగా ఆలోచించే,
చివరకు ఇన్ సూరెన్సు ఏజెంటుగా చేరాడు.

ఇన్నాళ్ళ నుండి ఒక్క కేసు అయినా
చేయించలేకపోయిన మాట నిజమే. కాని ఇవ్వాలి
అట్లా కాదు. ఆ ఎదురుగా ఉన్న కుర్చువాడిని
చూచి చూడటంతో^E తెలిసింది - ఈశ్వరరావుకు
కష్టానికి తరిన లాభం తప్పక కలుగుతుందని.

అతడు తనకు కలుగ బోయే అదృష్టాన్ని గురించి
ఎక్కువగా ఊహించుకుంటూ పోయినాడు.^F ఇది
తప్పకుండా నెగ్గుతుంది. ఆతరువాత తాను పట్టించుకో.

బంగారం కావచ్చు. బిజినెస్ వృద్ధి అవుతుంది. నెలకు వందా, రెండు వందలు కూడా సంపాదిస్తూ ఉంటాడు. తరువాత రిస్కాయల్ ప్రీమియమ్ యొక్క కమిషను మీదనే వాయిగా జీవించే రోజులు రావటానికి కూడా ఎంతోకాలం పట్టకూడదు.

ఇంతకూ తనకు పట్టబోయే అదృష్టమంతా ఈ మొదటి కేసులో తనకు ఎజుయం కలగటంమీదనే ఆధారపడి వున్నది. ఎట్లాగయినా సరే కుర్త వాణ్ణి పట్టి తీరాతె.

ఈశ్వరరావు ఆ కుర్త వాడి దగ్గర చేరి అతన్ని మెల్లగా మాటలలోకి దించాడు. అతని సంగతి అంతా తెలుసుకొనటానికి ఎంతోసేపు పట్టలేదు.

ఆ అబ్బాయి ఒక బడి పంతులు. కొద్దిజీతం మీదనే ఎల్లాగో జీవిస్తున్నాడు.

ఇక ఆ అబ్బాయి భవిష్యత్తును గురించి బాగా ఆలోచించవలసిన బాధ్యత తనది, మేనేజరుగారు చెప్పినట్లు.

సంసారం చిన్నదే కాబట్టి ఇప్పుడెట్లాగో గడుస్తున్నది. ఆ అబ్బాయికి యికముందు ఎల్లాగు?

బ్రతికి వుంటే తల తాకట్టు పెట్టి అయినా సరే ఎల్లాగో పెళ్ళాము బిడ్డలను పోషిస్తాడు అనుకుందాము. కర్మంచాలక అతడు కాస్త మారీఅంటే వాళ్ళ సంగతి ఏమి కావాలి! కాబట్టి అతనిని పాలనీ పుచ్చుకొనేటట్లు చేయాలి.

అయితే, ఆకుర్ర వాండు ఏమంత తెలివైనవాడులాగ కనిపించలేదు. ఏదో మందమతీలాగ ఉన్నాడు. ఎందుకూ అంటే అతడు ఏదో పరధ్యానంగా, ఎక్కడో చూస్తూ ఏదో ఆలోచిస్తూ తన ప్రశ్నలకి జవాబులు చెప్పాడు.

అయితే నేమి ? అల్లాంటివాణ్ణి కాస్త దారికి తీసుకొనివచ్చి ఒక పాలనీ తీసుకొనేలాగున చేస్తే ఒక బీదసంసారాన్ని రక్షించిన పుణ్యం కలుగుతుంది.

ఈశ్వరరావు పట్టుదలతో తన కృషి ప్రారంభించి ఆ పంతుల్ని క్రమంగా సంభాషణలలోకి దింపి జీవితం అశాశ్వతం అనే విషయంలోకి దింపాడు.

ఇట్లా అన్నాడు : “ చూడండి, ఈ బ్రతుకు శాశ్వతం కాదు. ‘ అనిత్యాని శరీరాణి ’ అన్నారు పెద్దలు. ఇప్పుడు ఇల్లాగ కులాసాగా మాట్లాడుతున్నాము. కాని ఇంకా కానీపటికి ఏమి జరుగుతుందో ఏమీ చెప్పలేము. ”

ఆ అబ్బాయి ఊరుకొన్నాడు, వినీ విననట్లు అవుననలేదు, కాదనలేదు. ఏదో తీయ్యనిమత్తులోనో ధ్యానంలోనో ఉన్నట్లు చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

“ చూశారూ, పంతులుగారు ! రైలుబండి ఇప్పుడు ఈ వంతెన మీదుగా పోతున్నది. కాని ఈ వంతెన దభీమని విరిగిపోయి, రైలు పడిపోయి రైలులోని ప్రయాణీకులలో కొందరు చనిపోవచ్చు ! అల్లా చాలా హాట్లు జరిగింది ! ”

అటు చూస్తున్న పంతులు ఇటు తిరిగి ఈయన .

చెప్పే మాటలు వింటూనికి కాస్త ఉత్సాహం చూపాడు.

ఈశ్వరరావు ధైర్యంతో మళ్ళీ ఇట్లా అన్నాడు:

‘నిత్యం సన్నిహితో మృత్యుః’ అన్నారు పెద్దలు.

మృత్యువనేది ఎల్లప్పుడూ మనలను అనుసరిస్తూ

గబుక్కున మీద పడుతుంది, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు! .

ఏరూపంలో వస్తుందో చెప్పలేము. ఒకసారి

వారినిపోతూ ఉన్న రెండేళ్ల బండి విరిగి ఒక కుర్రవాడి

మీద పడ్డది. వాడి ప్రాణాలు అక్కడే పోయినాయి.”

పంతులు ఈ మాటలు విని చాలా ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

అంతపని జరిగిందా అన్నట్లు తెల్ల పోయి చూశాడు.

ఏజెంటు ఈశ్వరరావుకి పట్టుదల ఎక్కువ

అయింది. పంతులు వలలో పడేటట్లే ఉన్నాడు.

ముఖం చూస్తే అల్లాగ ఉంది. అందుకనే అతడొక

చిన్న ఉపన్యాసం సాగించాడు. మధ్యమధ్య

ఈశ్వరరావు ముఖంలోని మార్పులను గుర్తిస్తూ,

ఉపన్యాసం అంతా వినాడు ఆ కుర్రవాడు - ఒక

మాటైనా పలకకుండా.

చివరకు ఉపన్యాసకుడు ఈశ్వరరావు

అన్నమాట ఇది. ‘సైకిల్ మీద నుంచి పడి అక్కడే

ఆక్ష్మణంలోనే ప్రాణాలు విడిచినవాళ్ళు కూడా ఉన్నారు.’ .

ఆ అబ్బాయి ఏడ్చు ముఖం పెట్టాడు. అతని

బుర్రలోకి ఈతని మాటలు ఎక్కినవి. ఏజెంటు ఈశ్వరరావు

చాలా సంతోషించాడు. ఇంతకూ మేనేజరు చెప్పినట్లు

పట్టుదల అవసరం. అదృష్టం అదే కలిసి వస్తుంది.

తన మాటలు ఆ కుర్రవాడికి బాగా నచ్చినట్లు తెలుస్తూనే .

ఉంది. ఇక అతనిచేత పాలనీ కొనిపించటానికి ఎంతోసేపు పట్టుదనికూడా ఉండేదని, ఈ శ్వరరావు కొంచెం గంభీరంగా ముఖంపెట్టి ఇట్లా అన్నాడు :

“ పంతులుగారూ, ఒక్కమాట చెబుతాను వినండి. మీరు ఏమీ అనుకోవద్దు. మీకు ఆస్తి ఏమీ లేదు. ఏదో పల్లెటూరులో బడి పంతుల వుద్యోగంతో బ్రతుకుతున్నారు. ఏదైనా ఆపద వచ్చిందంటే మీప్రాణాలు కాస్తా గుటుక్కుమంటే, మీపెళ్ళాంగతి ఏమీ కావతే, బడ్డలగతి ఏమీ కావతే! వాళ్ళు అన్నంతేక మాడి చస్తారు. అవునా, కాదా? ”

దీనికి జవాబుగా పంతులు ఏమంటాడోనని ఈ శ్వరరావు అతనివంకే చూస్తున్నాడు. పంతులు అతడు అడిగినదానికి జవాబుగా అవునని తలదాపుతూ గొల్లమని ఏడ్వటం సాగించాడు.

అరే! ఇంతపని జరుగుతుందని ఆ విశేషం ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. అతను కోరేది ఏదో అయిదువందల పాలనీ. నెలకు రెండురూపాయలు ప్రీమియమ్ కు కడితే చాలు.

ఈ పాలనీ మాట ఎత్తక ముందే ఈ పంతులుగారు ఇట్లాగ విడుస్తాడని ఆయన కలలోనైనా అనుకోలేదు. ఇది చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఈ శ్వరరావుకి ఏమీ చెప్పటానికి తోచలేదు.

ఆ విడ్డు చూచి, ఆపెట్టెలో ఉన్నవాళ్ళంతా అంతకుముందు మాట్లాడుతూ ఉన్నవాళ్ళల్లా

చప్పున ఆరిపోయి ఆకుర్ర వాడివంక ఆవిజెంటువంక చూడటం మొదలుపెట్టారు. వాళ్ళకు ఏమీ తెలియదు. ఇద్దరూ కుర్ర వాళ్ళలాగే కనపడ్డారు. వాళ్ళకు వాళ్ళిద్దరుకూడా మాటా మాటా అనుకున్నారేమోనని అనుమానం కలిగింది.

ఆపంతులు ఏడ్చు ఆపలేదు. “అంతే, నీవు అన్నది నిజం! నిజం కాకపోతే ఎందుకు అంటావులే!” అంటూ ముఖానికి గుడ్డు అడ్డుపెట్టుకొని ఏడ్వటం సాగించాడు.

ఆ అబ్బాయిమీద అందరికీ చాలా జూని కలిగింది. ఈ విజెంటు ఏదో మాట అంటే ఆ కుర్రవాడు ఏడుస్తూ న్నాడని అందరూ అనుకున్నారు.

‘ఎందుకయ్యా, ఆ అబ్బాయిని ఏడ్పించటం,’ అన్నారుకూడా ఒకరిద్దరు పెద్దవాళ్ళు. పాపం, ఈశ్వరరావు మట్టుకు ఏమంటాడు? తెల్ల పోయి చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

ఆయనే కాదు, అందరూకూడా నిశ్శబ్దంగా మాట్లాడకుండా కూర్చున్నారు. ఒక చిన్నవాడు అల్లాగ వెకిరి వెకిరి ఏడుస్తూ ఉంటే ఎవరికి బుద్ధి పుడుతుంది కులాసాగా మాట్లాడుకోటానికి!

ఈశ్వరరావు తెల్ల ముఖంతో, భయంతో కూర్చోటం చూచి అంతా అనుకున్నారు, “వీడేదో మాట అని ఉంటాడు. లేకపోతే ఆకుర్రవాడు ఎందుకు ఏడుస్తాడు!” ఆకుర్రవాణ్ణి ఏడ్పించింది తానేనని అంతా అనుకోవటం ఈశ్వరరావుకు చిన్నతనంగానే ఉన్నది.

నాలుగు నిమిషాలు గడిచిన తరువాత పంతులు
విడ్డు కాస్త ఆపాడు. ఆయన విడ్డు ఆపటం చూచి
ప్రకటన కూర్చున్న ముసలమ్మ అన్నది : “నాయనా
ఎవరో చిన్నవాడవు. నీదుకిఖం చూస్తే నాకు జూచి
వుంటున్నది. ఏమిటి నాయనా ! ఎందుకు విడుస్తావా?”
అని ఆమె కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ అడిగింది.

పంతులుకు నోటి మాట రాలేదు. కళ్ళనిండా
నీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు. దుకిఖంతో నిండిన గొంతులో
నుంచి అతికష్టమమీద ఒక మాట విడుస్తూనే
అన్నాడు, ‘నా భార్య చచ్చిపోతుంది.’ ఆతర్వాత
ఒక మాటకూడా అనలేక ఆ ముసలమ్మగారిని
కొగించుకొని గొల్లన విడ్వటం మొదలుపెట్టాడు.

ముసలమ్మ గారికికూడా దుకిఖం ఆగలేదు.
అకస్మాత్తుగా డగ్గర చేరిన ఈమనుషణ్ణి కొగించుకొని,
“ఊరుకో నాయనా ! అమ్మాయికి జుబ్బు ఎక్కువగా
వుందా ? పరవాలేదు నాయనా, ఊరుకో ” అని
చిదార్చుతూ, తానుకూడా పెద్దగానే విడ్చింది.

ఇల్లా చిదార్చు మాటలు అంటూ ఉన్నప్పుడు
మాత్రం కాస్త ఊరుకొని మళ్ళీ ఏదో జ్ఞాపకం
రావటం, విడ్వడం, ఇదీ అతని ధోరణి.

ఈ శ్వరరావుకు ప్రాణం పోయినట్లయింది.
అతడు ఎక్కడున్నాడో, ఏమి వింటున్నాడో,
ఏమి చూస్తున్నాడో కూడా తెలిసికోలేని పరిస్థితిలో
ఉన్నాడు.

ఆపెట్టెలో కూర్చున్న వాళ్ళందరికీ

ఆకుర్ర వాడు ఎందుకు అంతగా ఏడుస్తున్నాడో
సరిగ్గా తెలియదు. మొదటి బెంచీలో వాళ్ళు ఆయన
భార్యకు ప్రాణంమీదికి వచ్చినది అనుకొన్నారు.
మూడో బెంచీలో వాళ్ళు ఆమె పోవటానికి
కారణాలు కూడా ఊహించి చెప్పుకొంటున్నారు.

కొంతమందికి ఈ శ్వరరావుపైన కోపంకూడా
వచ్చింది. అతని వైపు కారకార చూశారు! 'ఈ
పాడుకబురు ఇక్కడే ఇప్పుడే చెప్పకపోతే నేం!
రైలు దిగిన తరువాత చెప్పక పోయినాడా' అని
వాళ్ళు అన్నారు.

ఈ శ్వరరావు కూడా ఆ అబ్బాయి ఎందుకు
ఏడుస్తున్నాడో అని కొంచెం ఆలోచించాడు.
అతనికి ఒక విధంగా తోచింది. అతని భార్య
బహుశా చాలా జబ్బుగా ఉండివుంటుంది. ఇంతకు
పూర్వమే ఆయనో ఈ విషయమై ఆలోచిస్తూ
దిగులు పడి కూర్చుని ఉంటాడు. మొదట్లో తనమాట
వినకుండా పరధ్యానంగా దిగులుగా మందమతీగా
ఉండటానికి కూడా అదే కారణం అయి ఉండాలే!

నీ భార్య, బిడ్డలు, అన్నంలేక మాడి చచ్చిపోతారు
అన్నాడు. ఆ మాటలు అతని మనస్సుకు బాధ
కలిగించి వుంటాయి. అతనికి ఇదివరకే ఉన్న విచారానికి
ఇది తోడుకాగా, అతడు దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేకపోయి
ఉంటాడు. ఏజెంటు మహాశయుడు తనకు ఉన్న
సైకో ఎనాలిసిస్ శాస్త్ర విజ్ఞానం అంతా వినియోగించి
ఈ నిశ్చయానికి వచ్చాడు.

ఇంతలో పంతులు కాస్త నెమ్మది పడ్డాడు. ఏడ్వటం మాని దిగులుగా కూర్చున్నాడు. దుకిభం కాస్త తగ్గిందికదా అని ముసలమ్మగారు ఇట్లా అన్నది : “ అట్లా ధైర్యంగా ఉండు నాయనా ! ఏడిస్తే ఏమిలాభం ? ” ఆకుర్తవాడు పిచ్చి చూపులు చూస్తూ జవాబు చెప్పకుండా ఊరుకొన్నాడు.

“ వాళ్ళ ద్విరూ బావమరదులేటమ్మా ! ” అని చివర బెంచీలో ఎవరో అన్నారు. వాళ్ళకు ఈ సంగతి ఎట్లా తెలిసిందో, ఎట్లా ఊహించారో మరి !!

ముసలమ్మగారు ఇది నిజమో కాదో తెలుసుకుందామని అడిగింది : “ ఏం నాయనా ! అయితే ఆయన అక్కను నీకిచ్చారా ? నీ అక్కను ఆయనకిచ్చారా ? ”

ఈ మాటలు వినేసరికి ఈశ్వరరావుకు ప్రాణాలు పోయినట్లయింది. ఆ అబ్బాయికి, తనకూ కూడా బంధుత్వం కలుపుతున్నారు, వీళ్ళంతా కలిసి ! దీనికి సమాధానం ఆయనో చెబుతాడో, తననే చెప్పమంటాడో. అని భయపడి చూస్తున్నాడు.

ఆ అబ్బాయి తలే ఊపాడో, చెయ్యే ఊపాడో ఏమి చేశాడో తెలియదు కాని, మొత్తం మీద అందరూ వాళ్ళ ద్విరూ బావమరదులేనని నిశ్చయించుకొన్నారు.

ఇన్స్పూరెన్సు వ్యాపారం చేయటంలో ఇల్లాగ క్రొత్త క్రొత్త^H బాంధవ్యాలు ఏర్పడుతాయని పాపం ఈశ్వరరావుకు తెలియదు అందుచేతనే అతడు బాలా గాభరా పడుతూ కూర్చున్నాడు. ఆయన కెదురుగా ఆ పంతులూ కూర్చున్నాడు. ముసలమ్మగారు మళ్ళీ అడిగింది, “ నాయనా, నీకేమన్నా బిడ్డలా ? ” అని.

పంతులు మాట్లాడకుండా ఒక వేలు చూపాడు.

“ ఒక బిడ్డా , నాయనా? చిన్నతనంలోనే బిడ్డా కలిగింది ” అంటూ ఆ అబ్బాయి తల నిమిరింది. బిడ్డా మాట ఎత్తే సరికి పంతులు మళ్ళీ పెద్దగా భోరున విడ్వటం మొదలుపెట్టాడు.

ముసలమ్మగారు అన్నది : “ ఊరుకోవయ్యా! ఆ బిడ్డాను చూచుకొని అయినా బ్రతకాలా? లేకపోతే ఆ బిడ్డా కూడా బ్రతకదు ! ” అని. వెంటనే పంతులు విజెంటుగారి బుజుంమీద తల వాల్చి విడ్వటం ప్రారంభించాడు. ఎవ్వరు ఏమి చెప్పినా వినక భోరున విడ్వటం సాగించాడు.

పంతులు తనను కాగవించుకొని విడ్వటం తనకెంతో కష్టంగా ఉన్నా, అక్కడున్నవాళ్ళెవరికీ ఏమీ కష్టంగాలేదు. బావమరిదిని కాగవించుకొని విడ్వటం వింతగా ఎవ్వరికీ కనపడలేదు. కాని తనుకూడా విడ్వకపోవటమే అందరికీ బహుశా విచిత్రంగా ఉండిఉండాలే! ఎందుచేతనంటే ఆ జబ్బుగా ఉన్నమనిషి తన అక్కగదా !

తాను కరినహృదయమిది అప్పుడే అందరూ అనుకొంటున్నారు ! కాదనటానికి తనకు ధైర్యం ఆ పరిస్థితుల్లో లేదు. ఆ విడుస్తూ ఉన్న కుర్రాడు తన అక్క వెలుగుడని ఒప్పుకుంటానికి ఈశ్వరరావు నిశ్చయించుకొనే ఉన్నాడు. కాని, తానుకూడా ఏడవవలసిన పరిస్థితి వస్తుందని అతడు ఎప్పుడూ ఊహించలేదు.

ఈ ఇన్ స్పూర్షన్లు ఇంత అవస్థలోకి
 ఉంపుతుందని తెలిసినట్లయితే మొదట్లోనే తప్పుకొనేవాడు
 విజేంటు.

కాని ఇప్పుడేమి చేస్తాడు? విడవక తప్పింది
 కాదు. అక్క కూడా పోయిందాయె! విడవకుండా
 ఎల్లాగ! పంతులును కాగవించుకొని తప్పనిసరిగా
 విడ్డాడు.

అయితే ఒక్క సంగతి. అది బాల్లి బాల్లి ఏడ్చు
 మట్టుకు కాదు. విజేంటు గారికి ఎందుకైనా కానీ,
 నిజమైన దుఃఖమే వచ్చింది. హృదయ పూర్వకంగా
 విడ్డాడు!

ఉన్నవాళ్ళంతా “ ఊరుకోండి నాయనా!
 ఊరుకోండి! ఎందుకు ఏడ్వటం! ఏమి లాభం!
 అయి పోయిందాయె!” అంటూ బావమరదులనిద్దరినీ
 కూడా బిదార్చారు.

ముసలమ్మ గారు ఈ పర్వాయము ఈశ్వరరావును
 దగ్గరకు తీసుకొని తల నిమిరుతూ అన్నది: “ పిచ్చి
 పిల్లవాడా! నీవు కూడా విడిస్తే ఎల్లాగ? కాస్త
 ధైర్యం తెచ్చుకో! మీ బావ చిగులుపడి పోయినాడు.
 ఆయనకు కాస్త ధైర్యం నీవు చెప్పావి. నువ్వు కూడా
 విడిస్తే ఎల్లాగు చెప్పు?”

విజేంటు మహాశయుడు ముసలమ్మ మాటలు
 విని, ఏడ్వటం మానేశాడు.

పంతులు కూడా మౌననాడు, కాని పూర్తిగా
 మానలేదు. కాసేపు ఊరుకొంటాడు. ఏదో

జ్ఞాపకం వస్తుంది. మళ్ళీ విడుస్తాడు. ఇదీ అతని ధోరణి!

దుఃఖం వచ్చినవాడు తాను ఒక్కడే, తన ఇష్టం వచ్చినట్లు ఏడవక విజేంటుమహాశయుని కౌగలించుకొని విడుస్తూ ఉండడం మూలాన, ఆయన ఏడ్చినప్పుడల్లా తానుకూడా ఏడ్వవలసిన అవసరం కలగటమే ఈ శ్వరరావుకు ఇప్పుడు కవిన కొత్త అవస్థ.

రైలు దిగి పారిపోతే ఎల్లా ఉంటుందీ అని ఈ శ్వరరావు ఆలోచించకపోలేదు. ఎట్లా దిగి పోవటం! ఈ పంతుల బావను వదిలి.

ఒకవేళ తెరించి, ధైర్యంచేసి దిగితే, అంతా “నీకేమైనా బుద్ధి ఉందా లేదా?” అని చీవాట్లు వేస్తారు. అంతటితో ఊరుకోరు కూడాను. “అవతల అబ్బాయి వెకిరి వెకిరి విడుస్తుంటే నీవు ఎట్లాగ వెడతావయ్యా” అని లాగి కూర్చోబెడతారు. వాళ్ళకు చిరాకు కవినై తలమీద మొట్టికాయలు కూడా వేయొచ్చు. ఈ శ్వరరావు ఈ విషయమై చాలా బాగా ఆలోచించే, దిగి పోవటానికి వీలులేదని నిశ్చయించుకొని అక్కడే కూర్చున్నాడు, వీలైనప్పుడల్లా ఒక విడుపు విడుస్తూ. స్పృశనులు వచ్చి పోతున్నాయి. పంతులు ఎక్కడా దిగిపోవాలని ప్రయత్నం చేయటమే లేదు.

బెజువాడు దగ్గరలాకి వస్తున్నది. ఏదో ఒక స్పృశనులో బండి ఆగింది. ఆగి ఆగటంతోనే

ఎవరో ఒక ఆయన వీళ్ళ పెట్టె దగ్గరకు వచ్చి తొంగి చూచి, “ ఇక్కడున్నాడరా ! ” అని పెద్దకొక పెట్టాడు. మరుక్ష్ణాంలా ఒక ముసలాయన కూడా పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి ఈ పెట్టెలోనే ఎక్కాడు.

ఆ వచ్చిన వాళ్ళు ఇద్దరూ పంతులుకు రెండుప్రక్కలా కూర్చున్నారు. ఒకాయన అన్నాడు : “ చీరి నీదుంప తేగ! నీకోసం వెదకలేక చస్తున్నాం ప్రతిస్టేషనులోనూ దిగి.” ఇంకో ఆయన “ ఇక్కడి కెప్పుడు వచ్చావురా సన్యాసి వెధవా ” అన్నాడు.

వాళ్ళను చూచి పంతులు మళ్ళీ ఏడ్చుసాగించాడు.

ముసలమ్మగారు అడిగింది వాళ్ళల్లో ఒకాయన, “ నాయనా, ఆ అబ్బాయి మీకేమెంతాడు ? ” అని.

“ మా అబ్బాయి ” అన్నాడు ఒక ముసలాయన.

“ ఆయన ? ” అని రెండో వ్యక్తిని చూపి అడిగింది.

“ వాడి మేనమామ ! ” అని జవాబు చెప్పాడు ఈ ముసలాయన.

ఈ జవాబులతో ముసలమ్మ తృప్తి పడి ఆ వచ్చిన వాళ్ళతో మళ్ళీ అన్నది : “ ఇందాకటి నుంచీ ఒక్కటే ఏడ్చు. మేమెంత చెప్పినా వినటంలేదు.

ఇబిడ్డను ఒంటరిగా వదిలేశారేం బాబూ ? ”

ఆ ముసలాయన పిల్లవాణ్ణి కసురుకుంటూ అడిగాడు : “ ఎందుకురా ఏడ్చు ? ” పిల్లవాడు పాపం బిక్కముఖం పెట్టాడు.

ఈ బిక్కముఖం చూచి ముసలమ్మ జూలిపడి అన్నది : “ కోప్పడ బోకండి బాబుగారూ ! ఏడ్చు అంటే ఏడ్చుగాక ఏముంది ! పాపం బిడ్డ కూడా

పోయిందే అని తల్చుకొని ఏడుస్తున్నాడు. చిన్నవయసు వాడు - మనకు మల్లే జీవితంలో కష్టాలు చూసినవాడు కాదుగా "

ఆ ముసలాయన ముసలమ్మ వంక విచిత్రంగా చూచి "వాడికి కూతురెక్కడిదమ్మా" అన్నాడు విసుగ్గా.

"లేదూ? అయితే పాపం, భార్య బావుకే కాబోలు ఏడుస్తున్నాడు" అన్నది ముసలమ్మ మళ్ళీ.

"భాభా ఏమిటమ్మా నీమాటలు! భార్య పోవటం ఏమిటి?"

"ఆ అబ్బాయి తన భార్య పోయిందనేగా ఇందాకటి నుంచీ ఏడుస్తూ వుండటం?"

"భాభా ఏమిటమ్మా అసహ్యం మాటలు! వాడికింకా పెండ్లి కాలేదే?" అన్నాడు ఆ అబ్బాయి మేనమామ.

పెండ్లి కాకపోతే, ఈశ్వరరావు అక్క మొగు డెట్లాగ అయినాడు! ఈశ్వరరావు కూడా ఎందుకు ఏడ్చాడు? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానము విజేంటుగారే చెప్పాల్సి ఉంది. అంతా ఆయన వంక వింతగా చూస్తున్నారు.

ఈశ్వరరావు పెద్ద అవస్థలో పడిపోయినాడు. ఇంత అవస్థలో అతడు ఎప్పుడూ పడులేదు. ఇప్పుడు తను ఎవరని చెప్పాలే! ఎందుకు ఏడ్చినట్లు!

జురిగిన విషయమంతా వివరంగా చెప్పితే, అంతా నవ్వుతారు. హాళన చేస్తారు. చాలా అవమానం

జరుగుతుంది. వాళ్ళు ఒకసారి నవ్వి నూరుకోరు. తన పేరూ, తన ఇంటి పేరూ కూడా అడిగి తెలిసికొని అందరికీ కూడా చెబుతారు. ఊరంతా తెలుస్తుంది. ఊరూరు చెప్పుకొంటారు, ఫలాని ఇన్నూరెన్ను ఏజేంటు అని, ఇల్లూగ జరిగిందీ అని. ఇంత నాడవ జరుగుతుంది. కాబట్టి ఏంచెయ్యాలే? ఒక్క క్షణం ఆలోచనలో పడ్డాడు.

ఈశ్వరరావు ఇట్లా ఉండగానే ముసలమ్మ మళ్ళీ అడిగింది: “అయితే, పెళ్ళామూ లేదు, బిడ్డా లేదుగదా, ఎందుకు బాబూ, మరి అల్లూగ ఏడ్చాడు?”

ముసలాయన అసహ్యం చూపుతూ అన్నాడు: “వీడు ఏడ్చటానికి ఏంలే! వీడికి ఏదో గుబులు!”

పిల్లవాడి మేనమామ అన్నాడు: “వాడికి నెలరోజులనుంచీ వంట్లో ఏమీ బాగుండటం లేదమ్మా. ఏదో ఒకరకం పిచ్చి పట్టుకుంది. కూర్చుంటే ఎవ్వరితోనూ మాట్లాడకుండా గంటలకొద్దీ కూర్చుంటాడు. లేకపోతే ఎవరినైనా ఏమైనా కష్టం కలిగేమాట అంటే ఏడుస్తాడు. వాణ్ణి విశాఖ పట్నంకు తీసుకెడుతున్నాము, మందు ఇప్పించటానికి.”

పంతులు ఈమాటలు విని అప్పటికే నోరువిప్పి మాట్లాడాడు: “పిచ్చి ఏమిటి నాన్నా! నేను ఎందుకు ఏడ్చానంటే, నాకు పెళ్ళి అయినా గూడా నా పెళ్ళాం చచ్చి పోతుందనీ, నాకు బిడ్డ పుట్టినా తరువాత అదీగూడా పోతుందని ఈయన చెప్పాడు!”

పెట్టెలో అందరూ ఈశ్వరరావు వంక విచిత్రంగా చూశారు, ఎందుకు అల్లాటి పాడుమాటలు చెప్పాడా అని ఆశ్చర్యపోతూ!

“ నేను కూడా పోతానట నాన్నా! ఈ రైలు విరిగో, వంతెన మీద నుంచి రైలు బండి పడిపోయో, నా మీదగా ఒక కారు పోయో, నా మీద ఒక ఎద్దు బండి విరిగో నేను పోవటంకూడా తప్పదట, నాన్నా! ” అని మళ్ళీ విడ్డూడు ఆపిల్ల వాడు.

ఈశ్వరరావు ప్రాణాలు పోతున్నాయ్. ఏమి జవాబు చెప్పగలడు, ఎందుకు అల్లాంటి మాటలు అన్నావంటే.

శివ, శివ! ఈశ్వరరావు మనస్సులో పడుతున్న బాధ ఇంతా అంతా కాదు.

ముసలమ్మ అన్నది ఈశ్వరరావును చూస్తూ, “ నీకేం పోయ్యో కాలంరా! పాపం, పసిబిడ్డను పట్టుకొని పాడుమాటలన్నీ అన్నావ్. ”

ఒకాయన అన్నాడు, “ అక్కయ్య చచ్చిపోయిందని విడ్డూవు! అదేమిటి? ”

అందరూ తనవైపే చూస్తున్నాడు. ఇక లాభంలేదని బండి ఇంకా బాగా ఆగకముందే ఈశ్వరరావు బెజవాడ ప్లాట్ ఫారము మీదికి దూకి, గుంపులో కనపడకుండా మాయమైనాడు.

ముసలమ్మా, ఆ పెట్టెలో ఉన్న ఇతరవెద్దమనుష్యులూ అంతా అతనికిగూడా ‘ పిచ్చు ’ - అని నిశ్చయించారు.

మ త్యా ? ఆ త్మ మ త్యా ?

శ్రీ పోతుకూచి సాంబశివరావు

Stories relating to crime and detection are also popular among the Telugus. A great deal of detective fiction produced by Telugu writers is either an imitation or an adaptation of what is found in English. The following, however, is original, a story of grim tragedy by Potukuci Sambasiva Rao.

హాత్వా ? ఆత్మ హాత్వా ?

విద్యావతి ఆత్మహత్య చేసుకుందని^A వినగానే
“ ఆమె కష్టాలు యీ నాటిలో ఆఖరు ” అని నిట్టూర్పు
విడిచి, ఉచిత వచ్చే దుఃఖంతో కన్నీరు కార్చాడు
ప్రకాశరావు. ప్రక్కనే ఉన్న నాకు యీ విషాదవార్త
చెప్పలేని బాధ కలిగించింది. ఇద్దరం పరుగుత్తాము
రైలుపట్టాల వరకు.

తేరి పోయి రక్తంతో కలిసివున్న చెల్లెలి శరీరం
చూసి “ ఆత్మహత్య చేసుకుంది చివరకు ” అని
గాల్గిన ఏడ్వసాగాడు ప్రకాశరావు. ఆదృశ్యం
చూస్తుంటే నాకు ఒంటిలో మంటలు బయలుదేరాయి.
“ ఆత్మహత్య కాదు, హత్య యిది ” అని అరిచాను.

“ ఇలా చనిపోతే, ఇది హత్య అని యెలా
అనగలం ? ” అన్నాడు ప్రకాశరావు సందేహంగా.

అవును. యెలా అనగలం? అనలేము. మనిషి
తనంత తాను వచ్చి రైలు వేగంగా పోతుంటే, రైలుకింద
పడి ప్రాణాలు విడిస్తే యిది హత్య అని ఎలా అనగలం?
చావు విషయం మాత్రమే దృష్టిలో పెట్టుకున్నంతకాలం
యిది ఆత్మహత్య అనే అనుకోవలసి వస్తుంది.

కాని యీ చావుకు ముందు జరిగిన ఘోరాలు?
అవి ప్రజలకు అక్కరలేదూ ఆ చావు నిర్ణయించాలంటే?
మానసికంగా, శారీరకంగా ఎంత బాధ పడనిది ఆమె
ఆత్మహత్యకు సాహసిస్తుంది? ఆమె బాధ ఆత్మహత్యకు
కారణమైతే, అలా బాధ పెట్టినవాడు ఆ ఆత్మహత్యకు

కారణం గానా? అలా అయితే, అతను నిజంగా
ఒకవిధంగా మాత్రం చేసినవాడే. అందుకే నేను అరిచాను
“మాత్రం యిది” అని.

అలా నేనాకగ్నో^B అంటే ఎవరు వింటారు?
ఎవరూ వినలేదు. ఇంకొకరు అది ఆత్మమాత్రం అని
నిర్ణయించారు అధికారులు. విద్వాంసవతిని జీవితాంతండాకా
పీడించి, ఆమె చావుకు కారణమయిన
ఆమె భర్త రామనరసును వదిలివేశారు శిక్ష లేకుండా.
ఎలాగయినా అధికారంలో ఉన్నవాడు ఆమాత్రం
తప్పించుకోలేడు!

నాకు బాగా తెలుసు విద్వాంసవతికి వివాహం
అయిన రోజులు. నాకు యీవూరు డ్రాస్ట్ పరులవడం,
ఆమెకు వివాహం కావడం ఒకేసారి జరిగాయి.

తేలియని కుటుంబాలతో సంబంధం చేస్తే
పెళ్ళిళ్ళయినాకగాని అందులోని రహస్యాల లోపాలు
తేలియవు. రామనరసు బాగా చదువుకున్నవాడు,
అతను పెంపుకు కుదిరాడు. అతని పెంపుడుతల్లి
నాలుగు విషయాలూ బాగా తెలిసిన మనిషి, తెలివైనది.
అందుచేత కుటుంబంలో అంతా బాగానే వుందని
విద్వాంసవతిని రామనరసుకు యిచ్చి పెళ్ళి చేశారు.

విద్వాంసవతి కాపురానికి వెళ్ళాకగాని అసలు
విషయాలు ఎవరికీ అర్థంకాలేదు. పెంపుడుతల్లి
తన కొడుకుతోనే అవినీతిగా ప్రవర్తిస్తుందని
ఎవరనుకుంటారు? కామం గుడ్డిది. సాంఘికధర్మాలకు
నిగిదంగా నీచంగా తల్లి వలె వున్న స్త్రీ యిలా.

ప్రవర్తిస్తుందని ఎవరనుకొగలరు ?

కాపురానికి వెళ్ళాక రామనరసు విద్వావతిని నిర్లక్ష్యంగా చూచేవాడు. యింట్లో చాకిరి అంతా ఆమె చేత చేయించేవాడు. చిన్న చిన్న విషయాలపై కోపం తెచ్చుకుని ఆమె శరీరం ముక్కలయ్యేటట్లు కొట్టేవాడు. వీటి కన్నటికి వెనకనుంచి ప్రోత్సహించిస్తూ రాక్షసిలా ప్రవర్తించేది అతని పెంపుడుతల్లి.

తరువాత తెలిసింది ప్రకాశరావుకు, రామనరసుకు చాలా సంబంధాలు వచ్చి వెళ్ళిపోయాయని. మొదట బీద మేనరికం వద్దనుకొని కొత్త సంబంధము మంచిదేదైనా చెల్లెలికి కుదురుద్దామని అనేక ప్రయత్నాలు చేసి, చివరకు దీనిని నిశ్చయించాడు ప్రకాశరావు.

రామనరసు, అతని తల్లి కొట్టే దెబ్బలకు చాలాసార్లు మూర్ఛ పోయేది విద్వావతి. భర్త అంటే దైవమని పురాణకాలంస్త్రీలాగ యీ కష్టాలు తప్పక పోతాయి అని దైవాన్ని నమ్మేది. అప్పుడప్పుడు నా భార్యతో చెప్పుకునేది కొన్ని విషయాలు భరించలేక. ఆమె ద్వారా నే విన్న విషయాలు ప్రకాశరావుకు తెలియజేసేవాడిని.

ప్రకాశరావుకు ఒక రోజు కబురు పంపాను, అతని చెల్లెలి పరిస్థితి బాగులేదని ఒకసారి వచ్చి పుట్టింటికి తీసుకువెళ్ళమని. అతను వచ్చాడు. ఇంతలోనే యిలా కొంపమునుగుతుందని అనుకోలేదు.

ప్రకాశరావు రాకముందు రెండు రోజుల క్రితం విద్వావతికి జ్వరం వచ్చింది. కాని ఆమెకు

యింటి చాకిరీ తప్ప లేదు. చాలాసార్లు నీరసం వల్ల మూర్ఛ పోయేది ఆమె. అలాగే ఆనాడూ మూర్ఛ వచ్చింది. ఇంట్లో వంటకాలేదు. మధ్యాహ్నం దాకా బయట తిరిగి వచ్చిన తల్లి కొడుకులకు ఇంటికి రాగానే భోజనం లేకపోయింది. వారి కన్నా ఆకలి బాధతో ఆమెను చావనొట్టి . ఆమెపై కసి తీర్చుకున్నారు.

శరీరంలో నీరసం, జ్వరం, మూర్ఛలు, ఒంటిమీద కాయలు దేరిన దెబ్బల నొప్పులు ఒకేసారి ఆమెను చుట్టి పీడించాయి. ఈ బాధల నుండి తప్పుకోవాలని విద్వావతి ఆనాటి రాత్రి ప్రక్కనున్న నూతిలో బడి చద్దామని ప్రయత్నించింది. కాని యిరుగుపొరుగువాళ్ళు వెంటనే ఆమెను నూతిలో నుంచి తీసి రక్షించారు.

విద్వావతి ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం విని ఆమె అత్తగారు మండిపడింది. ఇంట్లో గుంపు చేరిన ఇరుగు పొరుగువాళ్ళని బయటికి పంపించి తిరిగి విద్వావతిని తిట్టి కొట్టింది. “ఇంట్లో చస్తే నాకు అవమానం. బయట చస్తే మంచిది” అని అరిచింది. ఎప్పటికైనా చావక మానదనే ఊహతో ఎండుకైనా మంచిదని, ఆమె ఒంటిమీద నగలు తీసి దాచింది.

ఇంత ఘోరాలు జరిగినా విద్వావతి చావు ఆత్మహత్య అని నిర్ణయించిన అధికారులు కూడా చట్టాన్నీ న్యాయాన్నీ వదిలివేశారా అనిపించింది. రామనరసును వదిలివేశారు నిర్దోషి అని. అతను ఎలా నిర్దోషి అయ్యాడని నావాదన. ప్రకాశరావు మతపోయిన పిల్లవాడిలా గొల్లుమని ఏడ్వసాగాడు.

చెల్లెలు మరణానికి అతని దుఃఖం నాహృదయాన్ని
గాడ్డతతో చీల్చినట్లు యింది.

పదిహేను రోజులు గడిచాయి. ప్రకాశరావును
పోలీసు అధికారులు పిలిచారు. చెల్లెలి మరణవిషయంలో
తెలిసిన సంగతులన్నీ చెప్పమని. అతను వాస్తవాలను
యివ్వడానికి మరలా మామూలు వచ్చాడు.

కేసు విచారణ జరిగింది. విద్వాంసతని రామనరసు
మాత్రం చేశాడని నిర్ణయించబడింది. హత్యనేరంపైన
రామనరసుకు జీవితాంతం వరకు కారాగారశిక్ష విధించారు.

ఈవార్త విని ప్రకాశరావు ఆశ్చర్యపోయాడు.
రామనరసుకు శిక్ష పడడం నిజంగా అతనికి
ఆనందకరమైన విషయమైనా యిది ఎలా జరిగింది అని
అతని అనుమానం. చెల్లెలు ఆత్మహత్య చేసుకుందని
రామనరసును వదిలివేసిన అధికారులే తిరిగి కేసు
విచారణ జరిపి, అది మాత్రం అని నిర్ణయించి రామనరసుకు
శిక్ష ఎలా విధించారా అని ఆశ్చర్యపోయాడు.

“దుర్ఘాటాన్ని సన్మార్గంతో ఎదిరించడం
ఉత్తమపద్ధతే అయినా అది యాయుగంలో లాభం
లేదు. దుర్ఘాటలను దుర్మార్గంతోనే శిక్షించాలి.
వారి ముందు మనం సన్మార్గంతో ఉంటే, మనశాసనం
వాళ్ళు చూడక మానరు ” అన్నాను జరిగినదానికి
ప్రస్తావనగా.

“దుర్ఘాటలను దేవుడు శిక్షిస్తాడు. మానవుడు
దుర్ఘాటలను దుర్మార్గంతో ఎదిరించడం సన్మార్గం కాదు ”
అన్నాడు ప్రకాశరావు.

“దైవత్వం మానవునిలోనూ ఉంది అన్యాయాన్ని
అంతం చేయడమే దైవత్వం. అలా చేయగలిగితే,
దైవత్వం వృద్ధి చెంది మానవుడు పరిపూర్ణత పొందుతాడు.
ఎలా అంతం చేయడం అన్నది పరిస్థితులపై ఆధారపడి
వుంటుంది. అన్యాయంతో నైనా అన్యాయాన్ని నాశనం
చెయ్యావలె తీర్మానించును.

ప్రకాశరావు ఏకీభవించలేకపోయాడు. కాని
'క్షే' కొట్టుతూ జరిగినదానికి ఆశ్చర్యంగా నావైపు
చూశాడు. అతనికి నాదగ్గర ఉన్న ఉత్తరం కావీ
చూపించాను.

“ఆనాడు సాయంత్రం నన్ను నల్లమందు
తెచ్చున్నారు. ఎందుకో అని తెచ్చాను.

మాగుడి సెదగ్గర నేను యథాప్రకారం మంచంపై
పడుకున్నాను. రాత్రి ఒంటి గంటకు మెలకువ వచ్చి
లేచి చుట్టూ కాల్చుకుంటున్నాను. రామనరసుగారి
దొడ్డితలుపు బప్పుడైనట్లు వినిపించింది. తరువాత
యిద్దరు మనుషులు ఒక మనిషిని జాగ్రత్తగా మోస్తూ
రైలుపట్టాలవైపుకు వెళ్ళడం చూశాను. చీకటిగా ఉన్నా
వాళ్ళేవరో గుర్తుపట్టాను. రామనరసుగారు, ఆయన
తల్లి; వారింట్లో ఎప్పుడూ ఏవో దెబ్బలాటలు
జరగడం మామూలే. వాళ్ళ సంగతి నాకెందుకని
వచ్చి యథాప్రకారం పడుకున్నాను.

తెల్లవారగానే విద్వానతీ అమ్మగారు
రైలుపట్టాలపై పడి చనిపోయారని వాళ్ళ పాలమనిషి
నాకు చెప్పాడు. ఇట్లు, వీరన్న.

ప్రకాశరావు ఉత్తరం కాపీ చదివి అర్థంచేసుకున్నాడు. రామనరసు యింటి వెనక గుడిసెలో ఉంటున్న వీరన్ననుంచి నేనే యీ ఉత్తరం వ్రాయించి కేసు తీరి విచారణ చేయించాను. అది నిజంకూడా.

ఈ ఉత్తరం అధికారుల కీళ్ళి రామనరసు యిల్లు పోతే అధికారులచే తనిఖీ చేయించాను. రామనరసు పరువుక్రింద నల్లమందు పొట్లాము కనిపించింది. విద్యావతి పడుకునే పడుపుమీద నూనెమరకలు కనిపించాయి. దొడ్డిలో నూనె నల్లమందు కలిపిన చిన్నమట్టి పాత్ర కనిపించింది. అధికారులు అనుమానించి కేసు తీరి విచారణ చేశారు. ఇంటి ప్రక్క వాళ్ళు ఎంతోమంది రామనరసుకు ఎదురుతీరి విద్యావతి బాధలగురించి చెబుతూ సాక్ష్యం యిచ్చారు. అందువల్ల రామనరసు విద్యావతినీ, నల్లమందు నూనె యిచ్చి చంపి, రైలుపట్టాలపై రాత్రి పడవేసి, ఆమె ఆత్మహత్య చేసుకున్నట్లు పైకి పుకారు పుట్టించాడని అధికారులు నిర్ణయించి, అతనికి శిక్ష విధించారు.

“తరిన శిక్ష పడింది” అని ప్రకాశరావు మొదట తృప్తి పడ్డాడు. ప్రజలు ఆశ్చర్యపోయారు. ఇటువంటి హత్యలు జరిపే యముడొ రామనరసు, అని అతని అవినీతి తెలిసినవాళ్ళు అందుకుకూడా అతను తరినవాడే అన్నారు.

“ఆనాడు ఇది హత్య అని నేనన్నమాటలు నిజమైనాయి. ఇప్పుడేమంటావ్ ప్రకాశరావ్” అని అడిగాను.

నా మాంటులు మేనంకా విని అర్థం చేసుకున్నాడు.
ప్రకాశరావు "నేను నా చెల్లెలికి పెళ్ళి చేయలేదు.
ఆమెను హత్య చేశాను. అనుకుంటూ ప్రకాశరావు
చేతుల్లో ముఖం పెట్టుకుని వలనలా ఏడ్చాడు. నేను
అస్వాయానిని అణగత్రాక్కొని చేసిన తనకార్థం
అతన్ని బాధపెడుతుంది తను కోలేడు.

నేను అనుమానించాను. అనుమానించినట్లే
అయింది. చెల్లెలు హత్య చేయబడిందనే మనోబాధతో
ప్రకాశరావు తరువాత కొన్నాళ్ళకీ బనిపోయాడు.

నేను దొంగతనంగా రామనరసు యింట్లో
ఒకరాత్రి ప్రవేశించి, నల్లమందు అతని పశుశక్తిండు
దాచడం, నూనె విద్యావతి ప్రక్కపై బలకడం,
దొడ్డిలో నూనె నల్లమందు కలిపిన ఒక మట్టి పొత్తను
పారవెయ్యడం, వీరన్నచేత విద్యావతినీ పైబట్టాలి
రాత్రి పడువేసినట్లు ఉత్తరం వ్రాయబడడం, మొదలైన
దృశ్యాలు నాకళ్ళముందు తిరిగాయి. ఆ పనులు
చేసేటప్పుడు ఇలా అవుతుందని నేను ఊహించలేదు.

ప్రకాశరావు మరణవార్త విన్నాక, నన్ను
నేను హత్య చేసుకున్నట్లు యింది. కాని బాపతోక
బ్రతకతోక యిలా ప్రాణంతో ఉన్నాను నేను.

దాంపత్యం

శ్రీ నార్ల వేంకటేశ్వర రావు.

V. R. Narla (1908 --), a journalist of great recognition in Andhra, is credited with introducing a distinct style into Telugu journalistic writing. As a creative writer, he has published a great deal in the form of essays, one-act plays, and aphoristic verse. He has travelled widely and is actively associated with literary and educational activities in Andhra Pradesh. He is also a member of the Indian Parliament.

While some of the writings of V. R. Narla bear the influence of Western literature, it must be said in all fairness that they are more original than mere adaptations. He has an excellent mastery of the native idiom of the Telugu language. The following selection is taken from 'Kottagadda' (The New Soil), a collection of one-act plays.

దాంపత్యం

పాత్రలు
చదువుకొన్న^A భర్త
చదువు రాని భార్య

[కమనిక : ఇతివృత్తం , పాత్రలు మొదలైనవాటిలో ఇది స్వతంత్రరచన. టెక్నిక్ మాత్రం స్విడిష్ రచయిత ఆగస్ట్ స్ట్రెండ్ బర్గ్ కు అనుసరణ. ఒక పాత్ర చేతనే మాట్లాడించి, రెండవ పాత్రను మౌనంగా వుంచడం - ఈ పద్ధతినీ “దిస్ట్రాంగర్” అనే నాటికలో ఆయన ఉపయోగించాడు. ఈ పద్ధతి మాత్రమే “దాంపత్యం”లో అనుసరించబడింది.]

అది ఆ దంపతుల యింటి ముందు వసారా. రాత్రి తొమ్మిదిన్నర ప్రాంతం, పడక కుళ్ళీ లో వాచి, భర్త పత్రిక చదువుకుంటూ వుంటాడు. వయస్సు ముప్పై ప్రాంతాల్లో వుంటుంది. గూడకట్టు కట్టుకున్నాడు; ఆఫారం వేసుకున్నాడు. తమల పాకుల పళ్ళెంతో భార్య ప్రవేశిస్తుంది.

భార్య : ఏమండీ ! ఈ పూటైనా మీరు సరిగా భోజనం చెయ్యనేలేదు.^B విస్తరి ఇలా అలా కెలికి లేచాచ్చే శారు.^C చూడగా వండుకోవడం, వార్చుకోవడం నాకోసంలానే వుంది. రోజురోజుకు చికిరి సగమై పోతున్నారు. ఇలా చేస్తే, ఎలా చెప్పండి?

(కుర్చీ దగ్గర కూర్చుని తమలపాకుల ఈ నెత్తి తీస్తూ వుంటుంది.)

భా: పోనీ, మీకు యిష్టమైన కూరలెవో మీరు తెస్తే వండి పెట్టనన్నానా? కానీ, బతిమాలుకొన్నా మారెక్కట్టుకు వెళ్ళనంటారు. పనిమనిషిని పంపిస్తే, అది సగం డబ్బు దాచుకొని సగానికి తెస్తుంది. అబ్బబ్బ! అది వాల్మీ దొంగముండ! ఇంటి వద్దకు మంచి కూరలెవో రావడమే లేదు. ఎవడు తెచ్చినా వంకాయలూ, బెండకాయలూ తెస్తున్నాడు. అవైనా అన్నీ చచ్చులూ, పుచ్చులూ. ఇంకా నేనేం చచ్చేది - మీరే చెప్పండి?

(తమలపాకులకు సున్నం రాస్తూ వుంటుంది.)

భా: అన్నం మానేసి పాడు కాఫీవోట్లలో, పాడు కాఫీ తాగుతూ వుంటారు. ఆ కాఫీ నీళ్ళలో ఏం కడుపు నిండుతుంది? ఏ పచ్చడి మెతుకులు తీస్తూ అన్నం అన్నమే! మాతాత మూడు పూటలు తవ్వేడు బియ్యం అన్నం^E పెట్టించుకొని, మంచి మజ్జిక పోసుకుని, జర్జున జూరతాడు. ఎనభై యెళ్ళాబ్బినా ఇంకా రాయిలా ఉన్నాడు. కంటి చూపైనా తగ్గలేదు. ఇప్పటికీ సూదిలో దారం సులభంగా గుచ్చుతాడు.

(పోక చెక్క భర్తకు అందిస్తుంది.)

భా: అబ్బ! చదవాచ్చు లేదండీ. పొద్దున్నే పోతారు. పొద్దు పోయిన తర్వాత వస్తారు. “ఇదుగో వస్తారు; అదుగో వస్తారు” అంటూ ఎదురు చూసి చూసి

నా కళ్ళు కాయలు కాసిపోతున్నాయి. ఆఫీసు పని అయిదు గంటలకే అయిపోయినా రాత్రి ఎనిమిది, తొమ్మిది గంటలదాకా ఏం చేస్తారో, ఏమో, మీకే తెలియాలి. అసలు గడప దాటగానే మీరింటిమాటే మర్చిపోతారు తెండి! ఇవాళ మట్టుకి “నాన్నాస్తాడు మీరాయి తెస్తా” డంటూ పెద్ద పిల్ల ఎదురుచూసి ఎదురుచూసి మీరాచ్చే ముందే బటుకుగన నిద్దరపోయింది. చంటిది కూడా “నాన! నాన!” అంటూ - పాపం! - కలవరించింది. దాని కీళ్ళూట వాళ్ళు కాస్త వెచ్చగా వుండండి! నిద్రలో - వెర్రితల్లి - డిఆక్సిప్రడుతున్నది. దీపాలు పెట్టుగానే గుప్పెడు మిరపకాయలు చిట్టి తీసి, పాయిస్ లో వేశాను. బిడ్డ మీద ఏపాడుముండ కళ్ళు పడ్డా యో, ఏమో!

(భార్య అందించిన తమలపాకుల్ని అందుకుని, భర్త పత్రికలో మరింతగా దాకుగుంటాడు.)

భా: ఎప్పుడూ పత్రిక చదువుతూ కూర్చుంటే, కళ్ళకు జబ్బుకూడా. పిండార బోసినట్టు వెన్నెల కాస్తున్నది. చల్లటిగాలి వేస్తున్నదికూడా. పెందలాడే యింటికొచ్చి, వాకిట్లో కుర్చీ వేసుకుకూర్చుంటే హాయిగా వుండదండీ? ఇవాళ వెన్నెల్ని చూసి పెద్ద పిల్ల ఎంత సంతోషపడిందనుకున్నారు! “చందమామ రావే!” అంటూ మీరు దాని కెప్పుడో పాట చెప్పారట. దాన్ని చెప్పమని నన్ను తెగ వీడించింది. (ఒకర క్షణం నీళ్ళు ఆగి) పాలు చల్లారిపోతున్నాయి. ఇప్పుడే పొస్తా.

(లేచి వెడుతూ) ఈ పూట మరీ పత్తె పు మెతుకులు
తీన్నట్టు తీన్నారు. పాలయినా తాగరాదుటండీ!
(జవాబుకొసం అన్నట్టు ఒక్క క్షణం ఆగి) ఏం!
తెమ్మంటూతా?

(వద్దని భర్త తల ఊపుతాడు.)

భా: పోనీ, కానినన్నే తాగండి. ఒక అరకప్పు తెస్తా.

(వద్దని భర్త మరింత గట్టిగా తల ఊపుతాడు.)

భార్య లోపలికి వెడుతుంది. ఆమె వెళ్ళగానే
అతడు పత్రికను ఒక మూలకు గిరాటు కొట్టి,
పడకకుర్చీలో నుంచి లేచి, పక్కనే బేబులపైనవున్న
పుస్తకం తెచ్చుకొని, దాన్ని చదువుతూ మళ్ళీ
కుర్చీలో కూలబడతాడు.)

భా: (తిరిగి వచ్చి) పత్రిక చదవడం అయిందనుకుంటే
పుస్తకం మొదలెట్టారటండీ? అదేం పాపమో
నాతో ఒళ్ళి మాట్టైనా మాటాడరు. ఇంటికి
వచ్చినప్పటినుంచి చదువు చదువు - అంతు పంతూ
లేని చదువు. నేనేమైనా అంటే, “అదిగో!
నా చదువు చెడగొడుతున్నా” వంటారు. కాని
స్నేహితు లేవరైనా వస్తే, ఆ చదువేమెతుందో
తెలవదు. అర్థరాత్రి వరకు వాళ్ళతో నవ్వుతూ
మాట్లాడుతూ కూర్చుంటారు. నాతో మాట
మాట్లాడ్డమంటేనే మీకు

(భర్త చటుక్కుని పుస్తకం మూసి “ఈ సోదీ
వినక తప్పదు” అన్నట్టు ముఖం పెడతాడు.)

భా: (దైన్యంగా) ఇప్పుడు నేనేమన్నానండీ మీరంత

విసుకొడ్డానికి ! పిచ్చుదానికి కనక, ఎప్పుడు
సాయంత్రమేతుందా, ఎప్పుడు మీరాస్తారా అని
గంటలు తక్కు పెట్టుకుంటూ కూర్చుంటాను. కాళ్ళ
డైతే చాలు, మీరేమోనని అలకిస్తాను. గేటు
తీసిన చప్పుడైతే చాలు, మీరేమోనని ఎదురుచూస్తాను.
దానికి రెండున్నరేళ్ళు నిండా వున్నాయో, లేవో
ఆ అల్లరి పిల్ల “ అమ్మా ! నాన్నాస్తున్నాడే ! ”
అంటూ చీటిక మాటికీ పరుగుత్తుకొస్తూ వుంటుంది.
వట్టిదే అని తెలిసి వుండ బట్టలేక వాకిట్లోకి
ఆదరా బాదరాగా లేచాస్తాను. లేచాచ్చు, “ ఎక్కడే ? ”
అంటే, పకపక నవ్వుతుంది. (భర్త పెదవులపై
చిరునవ్వు కనబడుతుంది.) చంటిదికూడా “ నాన్న
ఎక్కడమ్మా ? ” అంటే, ముఖం ఇంత చోసుకుని,
వేలుతో గేటు వంక చూపిస్తుంది. నా తల్లికి
వేడి చేసింది. అజీర్తి చేసిందేమో అనుకోడానికి
నిన్నే ఆముదం పెట్టాను ! ఇవ్వాళ పొద్దునకూడా
బాగానే విరోచనమైంది. వాసనన్నా లేదు.
(భర్త ముఖం చిట్లించుకొని, చేతి గడియారం వంక
చూస్తాడు.)

భా: ఇంటికి రావడానికి మీకొక టైము లేదు కాని,
వచ్చాక టైము చూసుకోవడమే సరిపోతుంది.
సంసారం మంచిచెడ్డలు చెప్పుకోడానికై నా మీకు
తీరిక వుండదు. పగలంతా మీకోసం నేను
యెదురు చూస్తుంటాను. కాని, నాతో మాట్లాడితేనే
మీ నోటి ముత్యాలన్నీ రావిపోతా యనుకుంటారు!¹

(ఏనో జనాబు చెప్ప బోయినట్లు భర్త పెదవులు కడులుతాయి .)

భా: మీరు ఏమన బోతున్నారో నాకు తెలుసులెండి .

“ నీతో ఏమిసంగతులు మాట్లాడమంటావ్ ?

వండడం , వార్చడం తప్పితే నీకేమొచ్చు ? చేరలు నగలు తప్పితే నీకేం కావాలి ? ” అనేగా ? మాఅమ్మ, నాన్నా నాకు చదువు చెప్పించారు కాదు . నా ఖర్చుది .

“ ఏఁ ! ఇప్పుడు మాత్రమే ! నే చెబుతా -

చదువుకోరాదా ? ” అంటారు . “ పోనీ మీకంత

ముచ్చటగా ఉంటే చెప్పం ” డని వచ్చి కూర్చుంటే, ఏకాస్త తప్పొచ్చినా , చెడ్డ చిరాకు పడుతారుగదా!

“ అబ్బబ్బ ! ఎంత తల బద్దలుగాట్టుకున్నా , నీకేమీ అర్థం కాదు . వొత్తి మట్టిబుర్ర ” అంటారు - - -

- - - - - ఔను ! నాది మట్టిబుర్రే ! లేకపోతే, మీ కెందుకింత లోకువొతాను ? “ చూమి గుండ్రంగా వుంటే , అడుగు పక్క నున్నవాళ్ళు తలకిందులుగా నడుస్తారా ? ” అన్నానని ఆ పూటంతా మీకు ఒక్కటే నవ్వు !

(భర్త ఆవులిస్తాడు .)

భా: “ ఏమండీ ! కామ్రేడ్ అంటూ బాలామందికిపేరుముందు

వుంటుందిగదా ? కామ్రేడ్ ఇంటిపేరు గలవాళ్ళు దేశంలో అంత ఎక్కువగా వున్నారంటే ? ”

అని ఒకనా డడిగినందుకు ఏమి హేళన చేశారు ! ఏమి హేళన చేశారు !

(భర్త వాళ్ళు విరుచుకుంటాడు .)

భా: (భర్త విసుగును గమనించకుండానే) మీలా
అందరూ చదువుకున్నవాళ్ళే, ఎంతారా? నిజానికి
- నా బాంబ ! - ఇంకా నాకేం చదువు? అప్పుడే
ఒకరికిద్దరు బిడ్డలయ్యారు. ఇటు నేను
ఇంటి పనే చేసుకొనా? అటు వాళ్ళనే చూసుకొనా?^K
పగటి పూట ఇలా కాస్త కన్ను మూసి ప్రావీణ్యం.
బిడ్డకించి అప్పుడైనా కానీపు నడుం వారిస్తే,
పిల్లలిద్దరు పైనబడి గోలచేస్తారు. మరీ
నెలరోజులనుంచి చంటి పిల్ల రాత్రి పూటైనా
కంటిమీద కునుకు పడనివ్వడం లేదు. పాలు చాలక
“కుయ్యో, మొర్రో” అంటూ తెల్లవార్లూ ఒళ్ళు పో
గోల! వాట్టి రామ్ము దానినోట్లో పెట్టి పడుకుంటే
దాని కడుపు నిండుతుందా?

(తలనొప్పి వచ్చినట్టు భర్త కణతలు నొక్కుకుంటాడు.)

భా: ఏమండీ! తలనొప్పిగా వున్నదా? మరి ఆమాట
చెప్పారుకారే? తలనొప్పిగా వుంటే అన్నమెలా
సయిస్తుంది? అందువల్లే ఈ పూట కాసినన్ని
మెతుకులైనా తిన్నారు కాదు. తలనొప్పిమందు
రాయనా?

(కణతలు నొక్కుకోవడాన్ని వేంటనే మానివేసి,
మందుగిందూ వద్దన్నట్టు భర్త సైగ చేస్తాడు.)

భా: అయితే, నా మాటలే మీకు తలనొప్పిగా వున్నా
యంటారు. అంతే తెండి. నేనన్నా, నా మాటలన్నా
మీకు తలనొప్పి. మీకు పుస్తకాలు కావాలి;
పత్రికలు కావాలి. దేశం సంగతులతో, ప్రపంచం సంగతులతో

మీకు పొద్దు పోతుంది. నాకు నాయిత్లే దేశం ;
నా పిల్లలే ప్రపంచం పెళ్ళయినాక పెళ్ళి ఏడాదిపాటు
నాతో ఏంటిన్నగా వున్నారో ! ఆ తర్వాత
నేనేం పాపం చేసుకున్నానో కాని, నా నీడైనా
మీకు రిట్టు ఉంటేదు. పిచ్చిదాన్ని కనక మీరెంత
తోసేస్తున్నా, మీనీడలాగ వుంటున్నాను. మీరు
సంతోషంగా ఒక్కమాటాడితే, అదే పండగనుకుంటాను.
కాని, నే నెదురుగా వస్తే నే మీకు చిరచిరలు,
బురబురలు: చిరాకు.

(పడకకుల్చి లోనుంచి గభాలున తేచి, భర్త
పచారు చేయ నారంభిస్తాడు.)

భా: అయ్యో. కూర్చోండి - పాపం ! - కూర్చోండి.
నామూలాన మీకు లేనిపోని కాళ్ళ నొప్పులు
కూడా దొనికి తెండి ! ... చదువురానిదాన్ని
మీకు మొదటే తెలుసుగా ! తెలిసికూడా నన్నెందుకు
చేసుకున్నారు ? ఆకిరస్తానీదాన్నే కట్టుకోకపోయారా ?
కీసర బాసర మాట్లాడుతూ దాంతో వారిగా
(పళ్ళు కొరుకుతూ భర్త " హుఁ ! " అని
జుడిపిస్తాడు.)

భా: (తెరించినట్టు) జుడిపించినంత కాలం జుడిపించారు.
ఇంకేమి జుడిపిస్తారు తెండి. ఇదేమి తలవ్రాతో నాకు.
లేకపోతే అది ఇప్పుడీవూరు బదిలీ ఎందుకు
చేయించుకుంటుంది ? " నాతో పాటు కాలేజీలో
చదువుకుంది. ఇసూగళ్ళ ఇనస్పెక్టరమ్మ " అంటూ
దానికి నాచేత చాకిరీ చేయించారు. కాఫీలు,

ఫలవారాలు, భోజనాలు - ఏం చేయించలేదు?
 ... దాని కాళ్ళు పట్టించడ మొక్కటే మినహా.
 నల్లగా - కొరివిలా - కోతి ముండ! ముట్టుకుంటే
 చేతికి ఎక్కడ మసి అవుతుందో అన్నట్టుగా వుంటుంది.
 మరి, దాని అందం ముందు నా అందం పట్టడంతోదు
 కాబోలు! ముఖానికి ఇంత బూడిద కొట్టుకొని,
 చేతికి నలుసంత గడియార మొకటి తగిలించుకుని,
 కాళ్ళకు గాడిద గిట్టల బూడ్సులు వేసుకుని,
 టిక్కు టిక్కు మంటూ (వెకిరిస్తున్న గొంతుతో)
 "అలా" అనేసరికి ముఖం చేటంత అవుతుంది.
 ఇబ్బ దాంతో పెళ్ళిటే పకపకలు, యికయికలు!
 నేనెక్కడ వినిపోతానో అని ఇంగ్లీషులో తప్ప
 మాట్లాడరు. ఆ యింగిలి వీసు రాకపోతే మాత్రం
 నాకు కళ్ళు తేవూ మీ? నాటక మంతా చూడ్డానికి?
 ఈమధ్య మరీ ఆయింటి నుంచి ఈయింటికి,
 ఈయింటి నుంచి ఆయింటికి నడిచే పుస్తకాలు
 పుస్తకాలు కావు; పత్రికలు పత్రికలు కావు.^M
 వాటితో పాటు ఎన్ని ఉత్తరాలు నడుస్తున్నాయో!
 మీరు విడిచిన చాకాగ్ మొన్న చాకాకి వేస్తూ
 జేబు చూశాను గదా, సినిమా టికెట్లు రెండు
 కనబడ్డాయి. దాన్ని వెంటబెట్టుకు వెళ్ళారు కాబోలు!
 లేకపోతే రెండెందుకుంటాయి? ఇంతవర కొచ్చాక
 ఇంకా చాటు దేనికి? పోయినా ఆ పోలీస్ తచ్చి
 ఇంట్లో పెట్టుకోరాదా?

(కోపం పట్టు లేక భర్త నేలను తన్నుతాడు.)

భా: నేలను తన్నడం దేనికి ! మీకు కాలునాప్పి కూడా!

నన్నె తన్నండి. తన్ని తగిలేస్తే, మీకు వీడ పోతుంది.

పాపం ! ఆ పోలిది కష్టాలమారి

బ్రతుకట. దానికి నా అన్నవాళ్ళే వ్వరూ లేరట.^N

అమ్మా, నాన్నా చిన్నతనంలోనే పోయారుట.

ఎంత పెద్ద డ్డోస్ గం చేస్తున్నా, ఎంత జీతం

తెచ్చుకుంటున్నా దానికి సుఖమే లేదట. తన

డ్డోస్ గానికీ, సంపాదనకీ ఆశపడి వచ్చే వాళ్ళని

చూస్తే దానికి కంపరమట. దానితాలూకువాళ్ళేవరూ

దాన్ని చూడటానికి రారట. అదంటే ఎంత జూతి!

పోనీ, మీరే ఆ జోతిని కట్టుకోరాదూ?

(భర్త కొట్టు దానికి చెయ్యెత్త బోయి, మళ్ళీ

అంతలోనే దించవేసుకుంటాడు.)

భా: (ఇంకా తేగింతనట్లు) ఆరి పోయారే! కొట్టుండి.

చిడ్డల తన్నికి ఆముచ్చటే తక్కువగా వుంది.

ఇంతకాలం నుంచి అన్నీ దిగమింగి వూరుకొన్నా!

ఏమైనా సరే, ఇంక వూరుకునేది లేదు. అది

వుండడమో, నేనుండడమో ఇవ్వాళ తేలిపోవాలి.

మీకు వొండిపెట్టు దానికి నేను కావాలే? మీకు

పిల్లల్ని కనడానికి నేను కావాలే? మీతో మాట

మాట్లాడానికి మాత్రం నేను పనికిరాను ! ఎంత

చదువురాని మొద్దునైతే మాత్రం మీకు బాకిరీ

చెస్తూ మూల పడివుండాలని ఎక్కడున్నదేమిటి?

పొట్టు కూటికి నేనేమీ ముఖం వాచి లేను.

కావాలంటే ఇంత ముద్దు పెట్టు దానికి నాకు

అమ్మా నానా వున్నారు. "ఆయన మనస్సు
విరిగిపోయాక - ఛా - ఇంకా నేనిక్కడ దొని" కని
ఆ పీడాకారి ముండ ఈ వూరాచ్చిన మూడు నెల్లనుంచీ
నేననుకొని రోజు లేదు. కాని, పిల్లలే తగలాటమై
పోయారు. వాళ్ళ నాదితి పెట్టి వెళ్ళ లేక...
(తువ్వలు పైన వేసుకుని భర్త వీధిలోకి దారి
తీస్తాడు.)

భా: దాని దగ్గర కేనా ప్రయాణం? వెళ్ళండి! వెళ్ళండి!
నా కాపరం నాశనం చేయడానికే అదిక్కడికి
వచ్చి నట్టుంది.

(వీధి తలుపు గుచ్చేటన వేసి భర్త వెళ్ళిపోతాడు.)

భా: పీడాకారి ముండ! నా ప్రాణానికి అదిక్కడినుంచి
వచ్చి పడిందో? దాని తల పగల! దానింట్లో
వీనుగెళ్ళ! (ఒక క్షణం ఆగి) దాని కొంపకే
వెళ్ళుండాలి. ఇంత రాత్రివేళ ఇంకెక్కడికి
వెడతారు? ఆఫీసు పనయ్యాక అక్కడే కూర్చున్నా
వుండాలి. లేకపోతే, రోజూ ఎనిమిది, తొమ్మిది
గంటలదాకా ఏమి పనులుంటాయ్! దిక్కుమాలిన
ముండ! సిగ్గుమాలిన కుంక! దానికి బుద్ధి
లేకపోతే ఈయన కైనా ఇయండొద్దా? వీధి
తలుపు తీసి, వీధిలో జూచి వచ్చి, దాని కొంప
పడమర వీధిలో వుంటే, ఇలా తూర్పుకు వెళ్ళారు
దొనికా? ఆ! అదొక వేషం! .. రెండు బజార్లు
చుట్టి వెళ్ళి దాని తలుపు కొడతారు. ఈ సరికి
అసలటు తిరిగే వుండాలి. మాయదారి ముండ!

పండుంటి నా కాపరాన్ని వాశే నందేయడానకి అవిప్పుడు
 (చప్పున ఏదో జ్ఞాపకానికి వచ్చినట్లు) ఆ!
 అన్నట్లు, ఇస్కూళ్ళ తనిఖీకి వారంరోజులనాడే
 వెళ్ళిందనీ, ఇప్పటిలా అది తిరిగి రాదనీ ఈ దారిని
 పోతూ నన్న దాని బంట్రోతు చెప్పి పోయాడుగా?
 (పెద్ద తప్పు చేసినదానివలె) అయ్యో! అయ్యో!!
 ఎంత పాపిష్టిదాన్ని! ఒట్టి నోటికొచ్చిన
 కారుకూతలన్నీ కూసి ఇంత రాత్రి వేళ ఆయన్ని
 బయటికి పంపేశాను. మబ్బు మూసుకొస్తున్నది.
 కొంప తీసి వర్షం పడుతుందేమో! తడిస్తే
 ఆయన కు జలుబు చేస్తుంది! నే నిప్పుడేంచెయ్యను?
 ముందొకసారి ఏదో మాటా మాటా వచ్చి,
 ఇలాగే తెల్ల వార్షా వీధులెంట తిరిగి తిరిగి
 తెల్ల వారే సరికి గంపెడు జలుబుతో, జ్వరంతో
 యింటికొచ్చారు. అప్పుడు వారంరోజులకు గాని
 ఆయన కోలుకోలేదు. పాపిష్టిదాన్ని! ఇప్పుడాయన
 కేమి తెచ్చిపెట్టడానికింత రాద్ధాంతం చేశానోగదా!
 (తలా, నోరూ కొట్టుకుంటూ) నా బాంధ పడ!
 నేనెంత పాపిష్టిదాన్ని! అయ్యో! అయ్యో!!
 (తెర పడుతుంది.)

దేశం నాకిచ్చిన సందేశం.

శ్రీ బుచ్చిబాబు.

Bucci Babu

Sivaraju Venkata Subba Rao (1916 --), who writes under the pen-name 'Bucci Babu', is one of the most successful writers in Telugu. His short-stories are usually long, with a novelty in the technique of narration or characterization. In many of his stories, Bucci Babu projects an external world in order to spotlight the deep psychological aspects of his characters. He is also a successful novelist, though his novels are few. A great deal of his thinking seems to be influenced by the English writers Somerset Maugham, O. Henry, and a few others. He holds a master's degree in English literature.

The following story shows the author's keen observation of the attitudes and ideas of certain individuals in the Telugu society. Narrated apparently in the form of a monologue, it makes an interesting reading from start to finish.

దేశం నాకే జ్ఞాన సందేశం

"విమృశించి?"

"పోయింది

"నేననుకుంటూనే వున్నా. నా డిక్కాలు, సంగీతాలు, ఆటలు పెట్టుకుంటే చదువులు వస్తాయా?"

"ఇప్పుడు నేను ప్రాసవకపోతే దేశానికే జ్ఞాన సత్తం విముచించుంటారు?" అని అడిగాను కొంత ఆవేశంతో

"దేశానికేం - దేశం హాయిగా వుంటుంది. నీమంచి తొసమే. ప్రాసవుతే నాలుగురాళ్ళు గడించుకుంటావు. మీ నాయనగార్ని సుఖపెడతావు. పెళ్ళానికి చీరలూ, నగలూ పెడతావు. అంతే!

"నాలుగురాళ్ళ తానె?"

ఆయన నా ప్రశ్న వినిపించుకొలేడు. పెళ్ళి పోయాడు.

ఇంటికే జ్ఞానం.

చేతిలో పత్రికా, నా వాలకమూ చూసి, మామగారు చతికిల పడ్డారు. నేను తిన్నగా గదిలోకెళ్ళాను. సుందరం గొళ్లుకొరుక్కుంటూ మంపం మీద కూర్చుంది. నన్ను భోజనానకి ఎవ్వరూ లేవమన లేదో, లేక, అంటే నేను వినిపించుకొలేదో, నా అంతట నేనే వెళ్ళి తిని వచ్చాను.

సాయంత్రం క్షుణ్ణికెళ్ళాను.

"విమోక్ష బ్రదర్! నన్ను విడిచిపెట్టి సుఖాత్మడవు ప్రాసవడం వింధర్మంరా?" అన్నాడు మాధవరావు.

ప్రొసైన వాళ్ళు మనల్ని విడిచిపెట్టలేదు - ?"

"వాళ్ళలో త్యాగం లేదురా. ఇంతకీ వాళ్ళందరికీ ఉద్యోగాలు సిద్ధంగా వున్నాయా?"

"ఉండాలన్న చట్టం వుందా?"

"లేకపోతే ఎందుకూ వ్యసనాలన్న ఆమర్తా — నీలా, నాలా హాయిగా ఫేలవకూడదూ?" అంటూ మాధవరావు మెల్లిగా పేకాటబల్లకేసి వెళ్లాడు. అమ్మయ్య అనుకుని, గోడకు ఆనుకొని, నాచదువును గురించి ఆలోచించడం మొదలెట్టాను. నేను పొంటిగాజ్జో అనే భయం పోయింది. నా అనే వాళ్ళూ, నాత్రేయస్సుకొరే వాళ్ళూ ఎందరో ఉన్నారు. నేనొక ముగ్ధమైన వ్యక్తిని. నా సంగతులు తోర్పువని మీద వెళ్లే పెద్దమనుషుల్ని నిలపివేస్తాయి; మామగార్ని చతికిల పడే ఉట్టుచేస్తాయి; మాధవరావుల్ని సంతోషపెడతాయి. సుందరం కళ్ళల్లో కన్నీళ్ళని కలిగిస్తాయి. దేశం అంటే మాడలా! ఎవరో "దేశం అంటే మట్టికొదోయి, దేశం అంటే మనుషులాయ్" అని పొడుకున్నారు. దేశం అంటే సందేశం.

"పోయిందటగా"

ఉలికిపడ్డాను. రాజారావుగారు — తాళిల్దారు, నాన్నగారి ప్రాణాన్ని పోతుడు.

"అవునండీ."

"నీవు పరోక్ష ఫేలవడం చెమటయ్యా!"

"....."

"బి.సి.యస్ పోవ్వసై, మాజిల్లారి కతెక్కురుగా రావల్సిన వాడవు"

"... .."

" ఈ సారైనా బాగా బదువు, ఘస్టుగా పాసవాలి.

అంతటి బాధ్యత నా తల మీద పెట్టి వెళ్లారు. రాజారావు గారు. నేనొక సామాన్య శ్లో అనుకొనడానికి వలలేదు. నేను సామాన్య శ్లో కాదు. ఒక మహా వ్యక్తిని, ఆశో ధారకు శ్లో, దేశం తన పని కాసేపు మానేసి, నాకు సందేశం యిచ్చిందంటే, నేనంతటి వాణ్ణి అవాల్; దేశం సామాన్య మైనదా? 36 కోట్ల జనాభా - ఉత్తరాన హిమాలయం, తూర్పున బంగాళా ఖాతం; హరప్పా నాగరికత, అజంతా ఎల్లారాల శిల్పకళ; వాల్మీకి సంస్కృతి. భారత మాత! - - - - -

- - - - - అమెరికా - నా తో అవసరం వుంది. నాలుగు రాళ్ల నుండి బి. సి. యస్. వరకు నాయిష్ట మెచ్చినదాన్ని సంపాదించు కోమంది. ఇంకేం కావా? :

పరోక్షాలు ఫెలయినకొద్దీ నేనొక మహావ్యక్తి నన్ను నమ్మకము నాలో ఎక్కువ అవుతూ వచ్చింది. బివరికి పరోక్షాలు ఎల్లాగో ప్యాసయ్యచును. ఆమహా నుభావుడు ఆశోజు సందేశం యిచ్చినట్లు, నాలుగురాళ్లూ గడింపడం కూడా జరిగింది. మొదట్లో మన సంఘానికి నా నాలుగు రాళ్ల విషయంలో కొన్ని అనుమానాలు కలగక పోలేదు. మొట్టమొదట ధరామర్తించిన మహానుభావుడు ఒకరోజు నన్ను నిలబెట్టి అడిగాడు.

" అయితే, అబ్బాయి, నీకేమిస్తారు? "

" ఏమో నాలుగు రాళ్లు " అన్నాను.

" అది సరేలేమోయి - ఆసరెంటిస్తారు? "

"చెప్పానుగా."

పెద్ద చదువులు చదివావు. కట్టిన
చేస్తున్నావు. ఎన్ని పెడకారం మాట లేనా అంటావు?
ఆరున సంవేషం తీర్చునందుకు ఆరునకు చిరాకు
పుట్టింది. సంఘం ఆరున చేత ఆశ్రయ
వేయించింది. ఆశ్రయ పెనుక మన జాతీయత,
నాగరికత, సంస్కృతి దాని వున్నాయి. ఆలస్యం
చెయ్యకూడదు. పెండ్లి సమాధానం యిట్టే తేరాలి.

"నాలుగు రాళ్ళంజీ" అన్నాను ఆరున మోద
నాకు మనసులో కసి వుంటో లేక నా ఆత్మన
తక్కువని చెప్పుకోవడం చిన్నతనమో, - నేను
తిరిగి ఆజవాబే యివ్వడానికి కారణం అయింది.

"అంటే నాలుగు రూపాయలా? వచ్చి!"

అని పెడకారంగా అన్నాడు

"మీరు దీవించినట్లు" అన్నాను కొంచెం కసిగా.

"ఆ - యిప్పుడు తెలిసింది లే - రోజుకి కాబోలు!"

"కాదుండి."

"వారానికి నాలుగా? గండుకి నాలుగా?"

"మీకంత మోళనగా వుంది."

"చంపక చెప్పు." అన్నాడు ఆ మహానుభావుడు.

చూడండి; ఆ సంవేషం ఎట్లాంటిదో, ప్రాణాన్ని
కూడా తీసేస్తుంది. ఆరున ఆత్మహన చచ్చిపోతే,
నేను హత్య చేసిన వాణ్ణి వుతాను. చెప్పి తేరాలి.

"నాలుగు అంకెగల పెండ్లికల సంఖ్య"

అన్నాను. ఆరున కొంత కోలుకున్నాడు. గుండెలు

యథా ప్రకారం కొట్టుకుంటున్నాయి.

"తొంబై నాలుగో? అని అడిగాడు పూర్తిగా డిపిరి విడుస్తూ:

"నలభై తొమ్మిది కాకుండా?" అన్నాను.

"ఇంత సరువు సదివి యింతే! కిల్లి కొట్టువాడు సంపాదించుకుంటాడు! దీవేళ ముందు ముందు పెద్దదవుతుందేమోలే" అంటూ ఆయన వెళ్లిపోయాడు.

కిల్లి కొట్లను చూస్తూ యింతి కొట్టాను. నాలాంటి ఆర్జునగల యితర వ్యక్తులను గురించి ఆలోచించడం మొదలెట్టాను. రిక్కా వాణికడు కనిపించాడు. మజ్బూగ మనిషి - మోటారు స్త్రోవరు. ఏమో, వాళ్ళంకా ఎక్కువ ఆర్జిస్తారేమోనన్న సందేహం నాలో బయలుదేరింది. ప్రతి వాడింటికీ వెళ్లి కనుక్కుని ఒక బార్డు తయారు చేస్తే? అట్లు చెయ్యడం ఒక వుజ్యోగం అయితే ఎంత బాగుంటుంది?

భోజనాల దగ్గర మామగారికీ ఆ సందేహమే వచ్చింది.

"ఎంతిస్తారేమిటి?"

నాకు మామగారి మీద కోపమొచ్చింది. వాళ్ళవ్వుల యికి ఉత్తరంలో ఆ విషయం త్రాయసే త్రాశాను.^B దీవేళ యిందాక పరామర్శించిన మహానుభావుడు ముందే ఇక్కడి కొట్టి, యాయనకి, 'కొ' యిచ్చి పోయాడా!

మీకు తెలుసుగా అన్నాను."

ఆయన వింతగా నవ్వుడం మొదలెట్టాడు.

" అంటే వచ్చే సంవత్సరానికి "

ఇంకా మెంటు ఎంతో నాచేత చెప్పిద్దామనే ఆయన ఉట్టుదల!

" ప్రోటోటైప్ ఫూర్తవుతుంది " అన్నాను. ఆయన గడుసరి. మళ్ళీ ఆవిషయం నాతో ప్రస్తావించలేదు.

సాయంత్రం స్టబ్బుకెళ్ళాను.

" ఏరా బ్రదర్, ఎంత ద్రా చేస్తున్నారా? అని అడిగాడు, నాతో పాటు ఫేలవుతూ పొచ్చిన మాధవ రావు. నా నిజమైన సహధ్యాయుడు. సంఘానికి వాక సమాధానంతో నమ్మకం లేదు కాబోలు! నా షుల చేత చెప్పించి, నిజానిజాలు బుజువు చేస్తే గాని వూరుకోదు కాబోలు! ఈ తని చేత తన సందేహం యింగ్లీషులో చెప్పించింది. అది 'ద్రా' చెయ్యడం అంటే ఆవుని పాలు పిండినట్టు సంఘాన్ని పేదించి, బలవంతంగా లాక్కోవడం.

" సుప్రసంగం " "ద్రా" చేస్తున్నావో నేనూ అంతో " అన్నాను.

" జీరి ఫూలా, మనం యింకా ద్రాయంగూ గ్రీ యింగూ లేదు, తెలదా? అని నవ్వుడం మొదలెట్టాడు ఈ మహానుభావుడు.

ఎం చెప్పను?

" అవుతే, నువ్వు "ద్రా" చెయ్యడం మొదలెట్టినప్పుడు ఎంత "ద్రా" చేస్తావో, అంత " అన్నాను. ఆదెబ్బతో ఉలికిపడ్డాడు. దేకాడ బల్లకేసి కుంటు కుంటూ వెళ్ళాడు. "

అడుగడుక్కో ఈ ప్రశ్న నన్ను ఎదుర్కొంటున్నే
వుంది. కనపడిన వ్యక్తిని ముందుగా నేనే అడిగేస్తే
ఎల్లా వుంటుండో? ఎవరో నా భుజం చరిచారు.
పెనక్కి తీరిగాను. రాజారావుగారు; తాళిబట్టారు.
ఆయన కెంతిస్తారో?

"ఉద్యోగం బారెకిందిటగా, ఏమిస్తారు?

నన్ను గురించి తెలుసుకోవలసిన విషయాలు
ఎన్నో వున్నాయి. నా మనస్తత్వం, ఆంతరంగికం,
ఆదర్శాలు, శృంగార జీవితం, రాజకీయాలపై నా
అభిప్రాయాలు - ఇన్నందుగా నాజీతం వాక్కట్టేనా
అడగవల్సింది?

"ఏదో - అందర్లాగే."

"అంటే?"

'మొదట్లో సాధారణంగా అందరికీ ఏమి
స్తారో నాకూ అదే!

చూపుడు వేలు చూపించి తల వూపాడు?
నాకు పెంటనే అర్థంకాలేదు.

"వందా?" అన్నాడు

"యిండు మిండు" అన్నాను

"అయ్యో కర్నా! వండు కూడా కాదా?

"రిటైరయ్యే ఉప్పుటికి రెంజిందల వాకూ పె
డుతుంది తెంది. మీకో?

రాజారావుగారు నవ్వుడు సాగించాడు.

ఆయనకి నామీదున్న అభిప్రాయం కొంత తగ్గినట్లు
కనిపించింది. మానాయన గారి ఆలోచన మైనా

అడకుండా కదిలి పోయాడు నవ్వు కంటూ .
 నాకాశ్చర్యం కలిగింది. జీవితం వేళాకాళం
 కావడం అంటే యిదే కాబోలు ! నాకాశ్చర్య
 జీతం అతనికి అంతటి ఆనందాన్ని కలిగించింది.
 మూడేళ్ళు గడిచాయి.

నాజీతం ఎంతో ఎవరైనా అడిగినప్పుడల్లా,
 డైరీలో వాక గుర్తు పెట్టుకుంటున్నాను . అప్పు
 టకి రెండు వందలా యిరవై సార్లు యాత్రలు
 అడగడం జరిగింది. అది యిండుమిండు నే
 కలుసుకొన్న వ్యక్తుల సంఖ్య . ఒక వ్యక్తి ఆత్రుత్వ
 వేసి సమాధానం తెలుసుకుంటే, ఆ సమాధానం
 తన కుటుంబంలో అందరికీ తెలుస్తుందని అను
 కొందాం . అప్పుడు ఒక్కొక్క వ్యక్తి కుటుంబం
 లో పది మందైనా వుంటారని అనుకుంటే రెండు
 వేల మందికి పైగా నాజీవితం గురించి తెలిసిం
 దనుకోవచ్చు. అంటే యిండుమిండు నాజీవి
 తంలో ఎంతమంది పరిచివుతుంటారో
 అందరికీ నా ఆర్జీన సంగతి తెలిసిపోయింది.
 అమ్మయ్య - అని నిట్టూర్చాను. గుండె నెత్తు
 ది పడింది. కాఫీ తాగి, సినిమాకెళ్ళాను. ఇంక
 వ్వరలా, ఎప్పుడూ ఆత్రుత్వ తెయ్యరు. ఒక
 పెద్ద సమస్య పరిష్కారం జరిగిపోయింది.

సుందరం బంధువు లింట్లో వివాహానికి
 నేనలా వెళ్ళాను. రెంజీనాడు పెండ్లి వారింట్లో,
 రెంజీసారి కాఫీలు పొట్టే సలాచనలు లేకపోతే,

నేను పోటలుకొని వెళ్లాను. ఎదురుగా రంగనాథం కూర్చున్నాడు. నాకు పరిచితుడే.

"అవుతే నువ్వు యిప్పుడు ఈ టుం టున్నావు?"
ఫలానా బోడిని చెప్పాను.

"అవునవును - జ్ఞాపకం వచ్చింది. నోకిప్పుడు తీస్తున్నావు?" అని నాకొని వింతగా మూసాడు.
రంగనాథానికి యిది వరకొకసారి చెప్పడం జరిగింది. ఈ విధంగా అడిగిన వాళ్లే మళ్లా అడగడం ఆరంభిస్తే, జానికి అంతటా?

"అది కూడా జ్ఞాపకం చేసుకో" అన్నాను నేను.

"పెనకోసారి చెప్పావు. నాకు మందమతేరా."

"నామాటకేంగాని, నోవిషయం చెప్పి."

జీతం విషయం కాదు. మీ ఆవిడ ఆరోగ్యం ఎట్లా వుంది? ఆ మధ్య సాలా బెబ్బు సేసిందటగా?" అన్నాను, ధోరణి తప్పిద్దామనా, నిజంగా తెలుసుకుందామనా.

"ఇప్పుడు నెమ్మదిగానే వుంది. న్యూమోనియా వచ్చింది. రెండు నెలల జీతం గర్భియింది డాక్టర్లకి. బిదారొందతైంది." అని మానం లో పడ్డాడు; కళ్ళాలు జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ, ఇంక ఆమని టిని పరామర్శించడం మంచిది కాదని తోచింది. ఎందుకంటే అతని జీతం ఎంతో నేను అడక్కుందానే చెప్పినాడు. తన జీతం తెలియ సేసిన వ్యక్తి అవతల వాడిడుతో

కనుకొకకుండా వదలదని నా అనుభవం. మెల్లిగా
తేలి బిల్లు పెట్టించి రాబోతున్నాను.

"ఉండు, నేనూ వాస్తున్నా" అని తేలి వా
స్తాడు.

రోడ్డు మీదకి రాగానే ఈ మహానుభావుడు
అడిగి శాడు.

అవుతే నొకంటి స్తున్నారంటావు?"

"నూర్ మోనియా బాలా శరదైన వ్యధను
మాట!" అన్నాను.

నూర్ మోనియా గు వర్ణించాడు రంగనాథం.
పెళ్లి వారిల్లు సేరుకున్నాము. పన్నరు^E బట్టేటం
దుకు రంగనాథాన్ని పిలిచారు. వెళ్ళాడు.

ఎంతో సేపు కాలేదు.

బంధువులు, మిత్రులు, పరిసరులు, వో
పదిమంది చేరాడు. ఆడపెళ్లి వారి పినాసి
తనాన్ని సర్పిస్తున్నారు. సర్పలో పొల్లున్న వారిలో
ముగ్గుడు, వొకాయన, పొడుగ్గా వున్నాడు
గిరిజాలు, జలకందువా, కోటూ, గడియారం
అవో వున్న ఆపద్ద మనిషి, నా పక్కన కూర్చున్న
కళ్ళ బోడు వ్యక్తిని పలకరిస్తూ -

మింకె వరి తొలూకు? అని అడిగాడు

కళ్ళ బోడు వ్యక్తి ఆడపెళ్లి వారి తాలూ

కని చెప్పాడు.

"ఏం చేస్తున్నారు?"

ఫలానా అని చెప్పాడు.

"మీకో మిస్తారు?"

సభ సమాధానం తోసం వర్షం తోసం మే
ఘాలకేసి సూక్ష్మన్న తైలుల్లాగ నిశ్చయంగా
ఎదురు సూచించి.

కళ్ళ జోడు వ్యక్తి గుండెలు ఆగిపోయింది.

"ఎనబై" అన్నాడు - వరుగళ్ళ వర్షం పడింది.

గిరిజాల వ్యక్తి బాలా పెడకారంగా నవ్వుతూ
ఇల్లా అన్నాడు.

"మావాళ్ళ తాలుకొకడు మీదాంట్లనే వు
న్నాడు. నలబై అని చెప్పాడే!" అన్నాడు.

సభలో నిశ్చయం, ఆశ్చర్యం, వేళాకోళంగా
కిలకిలలు.

కళ్ళ జోడు వ్యక్తి - అబద్ధాలతోరు - మోస
గాడు, డొంగ - డొరికే పొయ్యిడు. సత్యాన్ని కా
ళ్ళా సేతులూ కట్టేసి, గిరిజాల వ్యక్తి
అరసే తేలో పెట్టి నొక్కు తున్నాడు.

"నలబైని రెండేట్టి గుణిస్తున్నారే, అని
రెట్టింపాడు. కళ్ళ జోడు వ్యక్తి తన జీతాన్ని
రెట్టింపనట్లు.

కళ్ళ జోడు వ్యక్తి బాలా గడసరిమనిషి

"అంటే, అసలు జీతం - బేసిక్ డి -
నలభయ్యే ననుకోండి. వారె ఎలపెన్ను, సి'టో
ఎలపెన్ను, తిండి ఎలపెన్ను, ఆ ఎలపెన్ను, ఈ ఎ
లపెన్ను అన్ని కలుపుకొని, ఏ బై, ఏ బై బిద్య

అరవై, రెబ్బై, రెబ్బై ఐదు దాకా వస్తుంది!" అన్నాడు.
కాని, ఎన్ని కలిపినా ఎనభైకి రాలేదు. సభ
అతన్ని మాసి బొలి పడింది. కళ్ళజోడు వ్యక్తిని
ఈ పలా వేళు లాగినందుకు రెండు సెల్లు కాలం
హాస్పిటల్లో వుంసాలని పింసించి.

గిరిజాల భూతద్దం దృష్టి నామిద ఎక్కడ
పడుతుందో నని భయ పడుతూనే వున్నాను. సత్య
నెప్పకు శ్లో ఎవరు ఆపగలరు? నామిద కూడా
పడ్డడు.

"మిమ్మల్ని ఎక్కడో మాసి నల్లు న్నాను? అ
న్నాడు.

"అవును. మింకు నా విషయం. అంతా
తెలుసు. జై+పకం సేసుకోండి అన్నాను.

"కాకి నాడా?"

"ఇంకా సందేహమా" అనే శాను తెగించి

"ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు?"

"అప్పుడొకటి, ఇప్పుడొకటి వుంటుందా;
ఎప్పుడూ వొకటి" అన్నాను.

సభలో కిలకిలలు

"జై+పకానికీ రావడం లేదు" అన్నాడు గిరిజాల
భూతద్దం.

"తమరేం చేస్తున్నారు?" అన్నాను. మా
దండి - నలుగుర్లో కెళ్ళి మాట్లాడుడం అంటే
నాకెంతో వాదలు. అట్లుంటేది, సంఘం నాకెంత
ధైర్యం ఇస్తుందో!

" నేను రిటైరయల్మీను చెండి అన్నదాయన

ఆ బాణంతో నేను కించపడ్డాను

కాసేపు మానం లో వుండి కోలుకొని గిరిజాల వ్యక్తి
ఇంకొక పెద్ద బాణం నా మీద వేశాడు.

" మీ రేమిస్తున్నారు ?

నేను సమాధానం చెప్ప కూడదని నిశ్చయించుకొన్నాను.

" మీ పెళ్ళి న విమాత్రం ?" అన్నాను.

ఉద్రేకంతో అతని తెల్ల గిరిజాలు కదిలాయి.

" మాదంతా వివోయించి... మీది ఓల్డు మోల ? న్యూ సేలా ?"

" మీది తులాభారం

ఇద్దరు ముగ్గురు సంతోషించారు , ఒకడు మెచ్చుకున్నాడు కూడా.

" ఏదో పెద్దవాణ్ణి అడిగాను , చంపక చెప్పవూ ?" అన్నాడు గిరిజాల వ్యక్తి

" చెప్పక పోతే మరేమేమి నంటారు ?" అన్నాను.

" చెప్పితే న నోటి వుత్తాలు రాలుతాయా చెప్పవూ ?

గిరిజాల వ్యక్తి నన్ను బుజ్జగిరిబాడు , పెదిరింబాడు , కోపించాడు - కాళ్ళా వేళ్ళా చది బ్రతేమలాడాడు . ఏమిస్తారో చెప్పమని తైన్యంగా కోరాడు.

అనుభవజ్ఞులు - మారీ చెప్పుకోండి" అన్నాను. ఆయన జీవితంలో నేర్చుకున్న పాఠాలని వల్లె వేసుకుంటున్నాడు - వందా? నూట యాభై యాభై? రెండు వందలా? ఏది? అబ్బ! బాధగా వుంది - చెప్పాలి. భూమి పాదాల కింద విడిపోతోంది. ఆకాశం పడి పోతోంది. చెప్పు, చెప్పు - నాకెంతేస్తారు? ఏమిస్తారు? దేశం చెప్పిన సందేశం అది.

సభకులు విసుకొన్నారు.

కళ్ళబోడు వ్యక్తి ఆడపైతే నన్ను బలవంతంగా వివాహం ఆడును - అంతటి సంతోషం అతడు చూపిండాడు. నేను సమాధానం యివ్వనందుకు నేనొక కథానాయకుణ్ణి అయ్యాను. సంఘం ఈ ప్రశ్న ఎందుకడుగుతుంటో నాకర్థంకాలేదు. బ్రతిక్కువారు పాలిసిన ఆజ్ఞల్ని ప్రభుత్వం నడపడానికి, వారికి చాలామంది గుమాస్తాలు కావల్సివచ్చింది. మధ్యతరగతీ కుటుంబాలు ఈ ఉద్యోగాలకి నెల్లారు. వారికి వ్యవసాయం వేయడం గౌరవానికి లోపం భూములను ఎవరికొ వ్యవసాయానికిచ్చి, జమీందారుల్లాగ కూర్చునేటంతటి భూములు లేవు. అంచేత వారి గుమాస్తాగిరి కోరుకున్నారు. మొదట్లో గుమాస్తాలుగా వేరినా, చాలా ఆస్తులు సంపాదించగలిగేవారు - లంపగాండ్ల తనం వల్ల. మా ముత్తా తకి తన పేరు సంతకం చెయ్యడం కూడా రాదు. రెండిళ్లా, నలభై ఎకరాల భూమి సంపాదించాడు - ఎనిమిది రూపాయల జీతంతో, అంతే కాదు; తాలుకా గుమాస్తాగా వేరినా, ఆజ్ఞల్ని

నాలుగిండ్లకు ముక్కలు వస్తే, గబగబ పెద్దపెద్ద
 వుచ్చాగాలలోకి వెళ్ళేవారు. ఆ ఉచ్చాగాలకి పెద్ద
 జేతాలూ, హాదాలు కూడా వుండేవి. హాదా వున్నవాళ్ళి,
 ఎదురుగా వెళ్ళి జేతం ఎంతో అడిగే భిక్షా, ధైర్యం
 ప్రజా సామాన్యానికి లేదు. అంతేత వారికి ఆహాదా
 లో ఎంత జేతమో తెలుసుకోవాలని ఆదుర్దా వుండేది.
 ఆ సంత్ర వాయంలో పెరిగిన గిరిజాల వృక్షుల వంటి
 వారు మన సంఘంలో ఎందరో వున్నారు. అందువల్ల
 వారంతా ఈత్రున్న అడుగు తున్నారనుకుని బేదార్హు
 కౌనే వాడిని. ఇది పెద్దవారి ఆదుర్దాకి సమాధానం
 కావచ్చు. మిగతా వారి మాటేమిటి?

ఒక మృగం మరొక మృగాన్ని అడివిలో ఎదు
 రొంటుంది. తనకంటే బలమైన పైతే అది శత్రువు;
 దాన్నింటి పొరిపోతుంది. తనకంటే బలమైన మైనదైతే
 దాన్ని తినేస్తుంది. దానితో సమాన మైన పైతే స్నేహం
 చేస్తుంది. మనుషుల్లోనూ అంతే. జంతువులలో బలా
 బలాలు నిర్ణయించేటందుకు తగినంత పరికరాలున్నాయి
 — కోరలు, కొమ్ములు, చూలు, పరుగుత్తడం, ఎత్తు
 ఎగరడం, దూకడం; మనుషుల్లో ఈ పరికరాలు
 లేవు — ఏ కొద్ది మందికో మోటారు కార్లుంజిచ్చు.
 మిగతా విషయాలలో జంతుమింను అందరూ
 ఒకే లాగుంటారు. పైగా మేడలకి, కార్లకి, జేతానికి
 సంబంధం వుంది. అందుకని, ఆర్జన ఎంతో
 కనుకుంటారు.

అవతల వారి జేతం తెలిస్తే మనం వేమంగా

వుంటాం. అట్లా తెలిసిన తర్వాత, వారికి ఓచిలువ కట్టేసి, సంఘంలో ఒక స్థానం ఇచ్చి మనం మహాహోట నిక్షేపం తగా వుంటాం. ఈ దేశంలో ఎన్నో మతాలున్నాయి. యుగాని కొకటి చాక్షున ఆధునిక యుగంలో మతం పుట్టిందారు. వారు - వారిది జీతాల మతం - పై అధికారం, కింద అధికారం మత ప్రసారకులు. ఇష్టే వాడు పైవం. అదంతో తెలుసుకొనేవారు భక్తులు. జీతం లేనివారు అస్పృశ్యులు, ఈ తరగతికి సహాయం చేసి, అస్పృశ్యతని నాశనం చేయాలని, ప్రభుత్వం వృత్తి చేస్తూ వుంటుంది. ఈ లాగ లోకంతో సంఘంతో సమాధానపడ్డాను.

మరో మూడేళ్లు గడిచాయి. నా వుద్యోగం మారింది. పెద్ద పైంది. జీతం మూడింతలైంది. ఈ మూడేళ్లలోనూ జీతం ఎంత అని అడిగిన వారి సంఖ్య నూట ఎనభై. వారు కోరింది జీతం ఎంతని కాదు. "యిప్పుడంతే స్తరు" అని. వుద్యోగం మారడం, జీతం పెద్దదవడం కూడా బాధే అనిపించింది.

నా జీతం తక్కువగా వున్నప్పుడు చెప్పడానికి సిగ్గుపడ్డావు కాని, యిప్పుడు నిర్భయంగా, సంతోషంగా, అరుక్క పోయినా చెప్ప కూడదా అంటారేమో మారు! బీనికి రెండు సమాధానాలున్నాయి. గవర్నర్ జనరల్ పైతే తప్పు, నామీద నాకంటే పెద్ద జీతగాళ్లు ఎందరో తప్పుక వుంటారు. నా జీతం ఎంత? అని ప్రశ్నించిన వారికంటే, నాది ఎక్కువ జీతమైతే

ఆ ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పడం సులభమే. అందుచేత నన్ను యీ ప్రశ్న అడగదల్చుకున్నవారు ముందు వారి జోతం ఎంతో చెప్పేసి నా సమాధానం కోసం ఎదురుచూడాలి. వారిది నాదానికంటే ఎక్కువైతే సమాధానం రాదు. ఈ విర్వాటు ఎందరు ఒప్పుకుంటారు. పైగా, 'యిప్పుడే మిస్టారు?' అని అడగటంలో కొంత కసి కూడా వుంది. అంటే, "ప్రస్తుతం నోజోతం గొప్పదైనా, మొదట్లో చిన్నదే లే" అన్న వేళన కూడా వుందిగా.

బజార్లో, బాల్వ స్టేషనుకు బలరామయ్య కనబడి నన్ను వాళ్ళింటికి తోసుకెళ్ళాడు. తన యిద్దరి బన్నబడ్డల్ని చూపింశాడు. బలరామయ్య డబ్బున్నవాడు. ఉద్యోగం చేసి అవసరం లేదు. ఉద్యోగాలు, జోతాలు-వాటిని గురించి తెలుసుకోవాలన్న మనస్తత్వం కనపర్చునందుకు సంతోషింశాను.

"ఇప్పుడెల్లా వుంది నోకథ?" అన్నాడు మొదట్లో పెదిరిపోయాను.

"అంటే?" అన్నాను

"ఊకటా, రెండా? -"

నాకు భయమేసింది. నానాది ఆగింది.

"లేక నాలాగరెండా?" అని వాక్యం పూర్తిచేశాడు.

"పిల్లలా?" అన్నాను.

"మరింకే మనుకున్నావు. ఉద్యోగం చేసి, రెండు మేడలు కడతావనుకుంటానా?" అన్నాడు.

కట్టిన వాళ్ళు లేరా?" అన్నాను గర్వంగా.

"వెనకటి తోబుట్టి వున్నా రేమో." విషయం
మార్చింపే డుండుకు అతని పిల్లల ఆరోగ్యం క
నుకున్నాను.

"మీ అబ్బాయి పెద్దయింతరావిత వించేస్తాడు?"
అని అడిగాను.

"పెళ్లి చేసుకుంటాడు" అని చెప్పి నవ్వుకున్నాడు.
ఇంతలో అతన్ని నానానికి పిలిస్తే లోపలికి వెళ్ళాడు.

ఇద్దరు పిల్లలూ సిరాబుడ్డి తోసుకుని ఆడు
కుంటున్నారు. పెద్దవాడు వాళ్ళ ముక్కు పిలిస్తే లోపలి
కెళ్ళాడు, రెండోవాడు సిరాతెబ్బి నానాక్కా మీద పోశాడు.

పెద్దవాడు గ్లాసులో కాఫీ తెబ్బి బల్లమీద
పెట్టాడు. తటఫావనక నిలబడ్డ అమె వాళ్ళ ముక్కు.

ఆవిళ్ళో నేసెరుగుదును. ఆవిడ పేరు సూరమ్మ.
మొదటి నాకిట్టి వివాహం చెయ్యాలనుకున్నారు.
నాకు తగినంత ఆస్తి లేదని మానుకొన్నారు. సూ
రమ్మకి తగిన మొగుడు ఆజిల్లాలో లేదనుకొన్నా
రు — ఏ డిత్తుర పొందూ స్థానం నుంహో రావాలిట!
అంత అంద మైందని అనుకొనేవారు.

"ఎక్కడుంటున్నారు?" అంది సూరమ్మ
నొరసించిన కంఠంతో — ముగ్గురు సంతానం
కలిగార కంఠంలో తీయ్యదనం ఎక్కడుంటుంది.

ఫలానా బోడిని చెప్పాను. వించేస్తున్నారంది,
ఫలానా అన్నాను. "ఏమిస్తారు?" అంది.

నాకు మఱి పోయింది.

సామాన్య ప్రపంగానికి భిన్నంగా వుండాలి న ఆ
సూరమ్మ - అదా నాకివ్వ వలసిన సందేశం!

"తోబులు గడుస్తాయి" అన్నాను సమత్కారంగా.
సూరమ్మ కు గాబులు మోసెయ్య దాకా వున్నాయి.

"నెలకింతో అని లేదూ?" అనిరెట్టించింది.

"మీరెంజోవాడు భలే అల్లరి చేస్తాడు కదూ?"
అన్నాను. నేవేసే ప్రశ్నలో నాకే విశ్వాసం లేదు.

"మీకు పిల్లలూ?" అంది.

"అమ్మయ్య" అని లోపల అనుకోవల్సింది
పైకి అనేశాను, ఆవేశంలో

"అంటే?" అని, సూరమ్మ తెల్లబోయింది.
ఆశ్చర్యంతో కనుబొమలు కదిలాయి.

"లేరు" అన్నాను.

"మీ ఆవిశ్లే మోమారు తోసుకురా మా
యింటికి. జీతం ఎంతో చెప్పక పోతే పోనాలే"
అంది.

"వాది జీతం కథ కనుక్కుంటాగా" లోపల
నుంచి బలరామయ్య కంఠం వినబడింది.

ఏం, తను రాకూడదూ? భాగ్యవంతులైతే,
వారింటికి నాభార్యని తోసుకెళ్ళాలా? తోసుకెళ్ళ
ఉద్యోగం జీతం అంతా పైట పెట్టితే సంతోషించి
మళ్ళా తేరిగి నాకు వప్పు చెప్పతారా! సరే అన్నాను
ఆ సమయంలో - లోపల పండు కూడదని నిశ్చ
యించుకున్నాను.

ఇంత ట్లో బలగా మయ్యో య్దు.

" అబ్బో నువ్వేక్కడ! పెద్ద ఉద్యోగస్తుడువ
య్యోవు. నువ్వీ మీ ఆవిడ్ని తొసుకొస్తావు?"
అన్నాడు పెటకారంగా, పెటకారంగా అన్నా, అతన
న్నది నిజమేనని నాకు లోచుల తోచింది. ఆలో
చించండి. పెద్ద జీతం వాడు, సన్న జీతం వాడింటికి
సాధారణంగా పెడుతాడూ? పెడితే వాళ్ళ ఇంటిని
పనిత్రం పేసినట్లు భావిస్తాడు. సన్న జీతం వాడు,
పెద్ద జీతం వాడింటికి పెడితే సన్నతనం. అనుకొని
వెళ్ళడు. మొత్తం మీద ఒక డింటికి యింకొకడు
వెళ్ళడు. బాల్కనీలో ఎంత స్నేహం తులైనా, యిద్దరి
మధ్యా ఒక గోడ లేస్తుంది. మొదట్లో కేవలం
యిటికల గోడ — మధ్య మధ్య పెళ్ళిళ్ళు
పండుగలూ — అనే కన్నా లుంటాయి. ఈ కన్నా లు
కూడా తొంతకాలమే, వారి వారి భార్యలు రాగానే
కన్నా లు కప్పి సిమ్మెంటు చెయ్యడం జరుగుతుంది.
" ఏం, మాట్లాడువేం?" అని భుజం మీద
చరిసాడు. కంగారు పడి లేచాను. అవుననో,
కాదు కాదనో నవ్వేశాను. ఆడుదానికి కనిపించి,
మొగాడికి నవ్వు కొన్ని అవాంతరాలలో
రజ్జీస్తాయి.

నువ్వు సూరమ్మా మాయంటికి రాకూ
డదూ? అన్నాను. బలరామయ్య ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

" మా ఆవిడ పేరు నాకెట్లా తెలిసింది?" అ
ని అడిగాడు.

"శుభ లేళ్ళలో వుండ దూరా?" అన్నాను

"బేర - నకింకా జాబ్బు ఉకం వుందా?"

"మరుపు భాగ్యవంతుడి స్వభావంలో
రత్నంలాంటిది అన్నాను హాస్య ధోరణిలో

"బొదవాడిలా మాట్లాడుతున్నావ్ - జోతం
ఎంతేమిటి? అని అడిగేశాడు. నాతెలివి తక్కు
వతనాన్ని తీట్టుకొని నాలిక కొరుక్కున్నా.

"సెప్పువేం?"

"నాలో సంసారాన్ని బట్టి, నా జోతం నువ్వే
నిర్ణయించ వచ్చు" అన్నాను, వ్యంగ్యంగా.

"జోతాన్ని బట్టి సంసారాన్ని నిర్ణయిస్తే,
జమిందారులు గొప్ప సంసారం గల వాళ్ళవాలి"
అన్నాడు. బలరామయ్య.

"నువ్వే చెప్పింది తొంభై వాళ్ళ నిజం. కాని
సన్న బేధం వుంది జమిందార్ల ఆదాయాన్ని
జోతం అనరు. అది ఆర్థిక శాస్త్రం. ఆదాయం. అదే
మన నాగరికతకో, కళకో, విజ్ఞానానికే సంసారా
నికో పునాది వెన్నముక" అన్నాను, తేల్చి
పెట్టుకున్న ఆవేశంతో.

"సావర్జికతం కాని ఆదాయశీల వాళ్ళకి తప్పు
మిగతా వాళ్ళకి సంస్కృతి లేదంటావు?"

"లేదన్నా. వారి సంస్కృతి యొక్క పరిమా
ణం జోతాన్ని బట్టి వుంటుంది."

"పెప్పుకుంటాను మహానుభావా! అవుతే
నీ సంస్కృతిని బట్టి జోతం వెయ్యి రూపాయలని

నాకు . తోచింది" అన్నాడు బలరామయ్య హేళనగా
" జోతాన్ని బట్టి మనకు తెలిసేది.. ఒక సంస్కృతే
కాదు, అజ్ఞానం కూడా." అన్నాను . బలరామయ్య
కి అది నచ్చలేదు. బీవి ధంగా నాకు గూడా
నచ్చలేదు.

" పోనీ, సరే నంటాను . అజ్ఞానాన్ని బట్టి
పూచినా , నో జోతం పన్నెండు పొందలకి తక్కువ
కాకూడదు" అన్నాడు బలరామయ్య నవ్వుతూ.

" బాగుంది . అజ్ఞానం లోంచి , సంస్కృతీ
తెసెయ్యి" అన్నాను.

" ఉండు , వుండు ... తొసివేతలూ, భాగారాలూ
మనకి బాగా రావు - ఆ ... రెండు వందలన్నమాడి"
అన్నాడు.

సరిగ్గా అంతే కాదనుకో ... ఆ పుట్టు పళ్ళల
..." కొంత సేపు మానంగా వుండి తర్వాత అన్నాను."

" సరియైన అంకె తెలుసుకోవాలంటే బీ
మార్గం వుంది . ఉద్యోగ స్థుడి భార్య యొక్క అజ్ఞానం,
సంస్కృతి గూడా నిర్ణయించి భర్తక, భార్యక
వున్న బేధం ఎంతో అది సరియైన సంజ్ఞ."

" గొప్పగా వుంది. దాన్ని బట్టి నాజోతం ఎంతో
చెప్పు?" అన్నాడు.

" నాది జోతం కాదు ఆర్థింపని ఆస్తి" అన్నాను.

" చంపేశావు. పోనీ స్త్రీలకి జోతం లేదుకదా,
వారి సంస్కృతీని నిర్ణయించడం ఎట్లా?, అని
అడిగాడు.

" వారి సంస్కృతీ సకదనాన్ని బట్టి తెలుస్తుంది
మొగాదికి జీతం అవకాశాలు కల్పించినట్లుగానే,
ఆదానికి సకదనం అవకాశాలు కల్పిస్తుంది.

" ఈ వాదం ప్రకారం, సకదనం కొద్ది ఎక్కు
వయ్యేది అజ్ఞానమా, సంస్కృతా?"

" అవకాశాలు " అన్నాను.

" అంటే?"

ఆస్తి, దుబ్బ యిష్టం వాస్తవట్లుగా జీవించే
అవకాశాలు కల్పిస్తుంది. విశ్రాంతి, దుబ్బ-రెండూ
వుంటేనే సంస్కృతీ వుంటుంది. ప్రీతి యారెండూ
సకదనం తో వాస్తాయి అంటే, యారెండూ వున్న
వాడు ఆమెకు లభిస్తాడు.

" ఆగు, ఆగు. లభించిన తర్వాత, మొగుడికి
ఆరెండూ లేకపోతే!"

ఆవిషాదగాధలు సాంఘిక జీవితంలో విష్ణు
వానికో, సారస్వతంలో అభివృద్ధికో కారణాలు."

" మరోటి, కర్తవ్యతాత్మక ఒక అందమైన
ఆదానికి యారెండూ లేనివాడు జూరుకుతాడు
నుకో అప్పుడు?" అని అడిగాడు.

" అవకాశాలుండనే వుంటాయి. తన సక
దనంవల్ల, మొగుడికి ఆరెండూ కలగ వచ్చు"
అన్నాను. బలరామయ్య ఎందుకో ఆలోచనలో
పడ్డాడు. మనిషి మొహంలో కాంతి తగ్గింది.
నా మాటలు సూరమ్మకు అన్వయించి బాధ
పడుతున్నాడా? ఏమో! సెలవు తీసుకుని

నే పెళ్ళి పోయావు ను, ఆ మర్నాడు ఆదివారం సాయంత్రం అతడు మాయంటి కొట్టి సుందరాన్ని పూసి, కొంత నెమ్మది పడి పెళ్ళి పోయావు ను. నాకదొక అపూర్వ మైన అనుభవం.

ఆవేశంలో, అనేక సిద్ధాంతాలు చేసేశాను. నాగరికతపై విప్లవం చేసి శక్తి అందరికీ వుండదు. వంటింట్లో విప్లవం సాలా సులభం మూడు సంవత్సరాలైన తర్వాత, బలరామయ్య, సూరమ్మను విడిచిపెట్టి కాడని విన్నాను. ఎందుకో వివరంగా తెలిసింది కాదు. నా జీతం ఎంతో అడుక్కపోతే, సూరమ్మ జీతం అట్లాగే వుండేదే మోననిపించింది. "జీతం"! - "జీతం"! వీటి అర్థం, ఎంత దగ్గర!!! సృష్టి రహస్యం అర్థం కాకుండా, జాకర్ అక్షరం ఎక్కువగా వుంది!

మరో మూడు సంవత్సరాలకి నా జీతం మూడింతలైంది. నా సమకాలికులందరికీ జీతం ఎంతో తెలిసిపోయింది. మరో తరం బైలుదేరింది. వారందరికీ మేం పెద్దలం; ఆదర్శ వ్యక్తులం; మార్గదర్శకులం. మా జీతాలతో వారికంత అవసరం లేదు; మాకు గౌరవం వుంది సంఘంలో

అలవాటు చూస్తున్న నా సమకాలికులలో కొందరు యింకా నిలసి నా జీతం ఎంతో అడిగిన వాళ్ళు లేకపోలేదు. ఏం చేస్తారు? అడిగేటందుకు వారికి మరో ప్రశ్న కనబడలేదు పాపం! ఇచ్చేటందుకు మరో సందేహం లేదు.

భార్య ఆశోక్కుం?

పిల్లలు కులాసా?

ఇంట్రి మంటాబ్బెందా?

ప్రాన్న ఫర్తెందా?

రిట్టి రైతే పెన్నెంత?

ఇది - వారు పాడుకొనే భావగీతం

నాకాడ పిల్లలు లేరు. అంచేత అల్లుడు
లేడు. ఉంటే వారు పాడే పాట వేరు.

అల్లుడికే మిస్తారు?

అబ్బాయికే మిస్తారు?

పెద్ద కుటుంబాల్లాటే ధోరణి వేరు.

మొదటి వాడికి రెండొందలా?

రెండో వాడికి వందా?

మూడో వాడికి చిత్రం మూడొంద లక్షగా

చిన్న చదువుకి పెద్ద జీతం

అజ్ఞానానికి సున్న.

అయ్యో పాపం! జ్ఞానానికి అరసున్నా!

ఆశోకుల్లో నాజీతం అడిగే వారు, యింసు
మించు నాలాంటి ఆర్జున కలవారే. వాళ్లు ప్రశ్నిస్తే
ధోరణివేరు - అదొక కళ. వారు హైకోర్టు మీద
నడువక సందుల్లో నడుస్తారు.

రామనాథం, నేనూ రైల్వే ప్రయాణం చేస్తున్నాం.
మేం యిద్దరం ఎరుగున్న కుటుంబరావుని గురించి
మాట్లాడుకుంటున్నాం.

"పాపం కుటుంబం -" అన్నాడు.

"అవునవును" అన్నాను వినిపించుకొకుండా.

"ఆజోతం నాసిగరెట్లకు సాలదు" అన్నాడు.
నిజానికి నాకు రామనాథానికి ఎంతిస్తారో తెలవదు.
పెద్ద జోతమై వుండాలి.

"నువ్వే మాత్రం ఇన్సుర్ చేశావు?" అని అడిగాడు.

"ఏమీ చెయ్యలేదు."

రామనాథం ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

"షోనో బుంకులో ఏమాత్రం?"

"సున్నా."

కొంద్రు బారాడు.

"ఎంకథ, గుర్రం పండాలా... లేక..."

"... .."

విమోచి... అల్లా అనుకోవలసి వస్తోంది.

"... .."

"మరి జోతం అంతా ఏమాత్రం?"

"ఎంత చెట్టుకి అంతగాలి" అన్నాను.

"నో చెట్టు పైబు ఏమాత్రం?"

అదో నాగళకుల మార్గం. ముహన మురికి
శిల్లు జల్లురు - అందులో కాస్త పన్నురు కలిపి చల్లుతారు.

"మాట్లాడరేం?"

"చెట్టు ఎంత పెద్దదైతే అన్ని కొమ్మలు"

అన్నాను.

"పిల్లలకవు తోందన్న మాట!"

"నోకెందరు?" అని అడిగాను

వివరాలు చెప్పాడు. పెద్దవాడు రంగూన్ లో

వున్నాడు. వాడి జీతం మూడొండులు. అధ్యక్షుని శాస్త్రురైలు నిలిచింది. నేను దిగి ప్లాట్ ఫారం మీదికి నడిచాను. రాజారావు గారబ్బాయి, రంగారావు కనిపించాడు. నాచేతీలో బుగ్గ తొసుకొన్నాడు.

"విమంజీయ — విన్నారా — నాకు డ్యోగం పోరి కింది అన్నాడు సంతోషంతో.

"సంతోషం."

"ఆరంభం లో నూరు. మీకెంతం జీ?" అని అడిగాడు. బుగ్గ లాకుని గబగబ నడిచి పారాన్నాడు.

మరో తరం వారు వేరన్నాను యిందాకా. ఇందులో నే పారబడ్డాను. వారి సందేశం కూడా యిదే — అని బాధ పడ్డాను. సమానత్వం అనేది మానవుడి స్వభావంగా ఉండాలిందే కాని అశక్తిని నిజం కాదేమో!

నాకావూరు కొత్త జిల్లు చేసింది. మంజున పడ్డాను. సుందరం కూడా జిల్లుగానే వుంది. బీమిర్రుడు పొక డాక్టర్ని తొసుకొన్నాడు. ఆయన అన్ని పరీక్ష చేసి మందు ఉంపించాడు. రెండు కోజుత్తేంది. నయం కాలేదు.

"మలేరియా — రెండు కోజుల్లో తగ్గుతుంది" అని హామీ యిస్తాడు.

ఇది నోజన్. డైరెక్టర్ కి యిదే జిల్లు, నాట్రీ ట్టెంటే; వెయిన్న సబ్ కలెక్టర్ మామగారు పైరిస్టే వెళ్లాను, మలేరియా" అవన్నీ వర్ణించాడు డాక్టరు.

"మీరు యింకా రికి కొత్త, ఏం చేస్తున్నారు?"

ఫలానా అన్నా.

"ఎమిస్తారు?"

సబ్ కలెక్షర్ కో, ఫైర్మన్ కి ఎమిస్తా కో ఆయనకి తెలుసు మరి నా విషయమో! తెలిస్తేగాని, తను అల్లుకున్న వలలో నన్ను యిమడ్చులేడు. పేపల వలలో బురద పాము పడితే ఎట్లు? నాకు నొరసం, దిగులు. మాట్లాడిస్తాడు. ఆప్రశ్నకి సమాధానం యిట్టే నేను కళ్లు మూస్తే బిల్లు పంపక పోయినా ఆయనకి చింత లేదు.

నేను భయంతో కళ్లు మూసుకున్నాను. నాకు కోపం రాలేదు. జాలేసింది. ఏడుపోస్తోంది.

"బిల్లు పంపించండి" అంది సుందరం.

ఆరున పంపలేదు, మళ్ళా రాలేదు.

మరో మూడేళ్లు గడిచాయి. ఏళ్లు గడవడం కథల్లోనే కాకుండా జీవితంలోంచి కూడా సులభం. గడిచిపోవడం గురించి ఆలోచిస్తేనే జీవితం అంతా పొక పెద్ద స్వప్నంలా గుండటం, సృష్టి అంతా మాయగా తొనడం జరుగుతుండేమో! ఎంత దూరం, ఎంత కాలం ప్రయాణం చేసినా, అక్కడే వున్నాను — అద్దంలో చూచుకుంటే ప్రయాణం అలసట తొలగే కనబడిస్తుంది. సంఘానికి నాజీతం గురించి పరామర్శలు తగ్గాయి. కొత్త వ్యక్తుల మీదికి పోయింది. సంతాన నిరోధక మార్గం మనదేశంలో ప్రచారం కాకపోవడం వల్ల నాకు జరిగిన లాభాల్లో యిదొకటి. కొత్తగా జన్మించిన వారి జీతాల విషయం

కనుకుంటుంది మరి!

నా జీతం పెద్దదైంది. ఇంత కంటే పెద్దదయ్యే
అవకాశాలు లేవు. దేశానికి నావీతం త్రవ్వకూడా వుట్టించి.
అంతేత నాకు మరి అంతకంటే పెద్దవుచ్చాగం, "కేంద్రం"
లో దొరకడం గొప్ప కాదు. నా అభిప్రాయాలు చాలా
వరకు స్థిర పడి పోయాయి. ముత్రులందరూ జీతాలతో
కనపడతారు. సంఘం అంటే ఎంత? అని అడిగే వాక
ఉన్నా. స్త్రీ అంటే జీతాన్ని మాయంచేసే వాకనక్తి. స్త్రీ
జీతాన్ని తగ్గించగలదు; హెచ్చించగలదు. అసలు లేకుండా
మాయంచేయగలదు. సత్వం అంటే జీతం ఎంతో కనుక్కో
వడం. సౌందర్యం జీతం ఎంతో అడగడం. సంసారం
అంటే అదే చమత్కారంగా అడగడం; "కళ" అంటే
అదంతో పెప్పకపోవడం - యావిధంగా నామనస్తత్వం
తయారైంది. నేనేం చెప్పును? .

నేనే యంతాకరికి జీతాలిచ్చే విర్బాటుంటే-అప్పుడు
నన్ను "మారేమిస్తారు?" అని అడిగే మహానుభావులుంటారు.
ఆ విర్బాటు లేదు; అంతేత వొక్కటే మార్గం వుంది; సన్యాసం
పుష్పకావాలి - సన్యాసి యివ్వడు, పుష్పకాడు - పుష్పకుంటే
ఎప్పుడైనా పాలు, పళ్ళెం, ఇస్తే ఎప్పుడైనా కాస్త బూడిదిస్తాడు.

సుందరం మనస్సు కూడా నెమ్మదిగా లేదు. ఏదో
మూగ బాధ; నాకేసి చూడేదు: నాతో మాట్లాడలేదు.
పెట్టిగా చూస్తుంది. స్వప్నంలో సంచారం; మేం ఒకరి
కొకరం దూరమైపోతున్నాం. పిల్లలు చెయ్యి చెయ్యి
కలుపుతున్నారు. వేళ్ళ నొప్పితో బిదిలేస్తాం. శరీరాలు
విడిపోయి, ఆత్మలు రెండూ ఏకం అవుతున్నాయనుకోవాలి.

ఎమిటో అదంతా బ్రహ్మ! మాయ! శరీరాలు బ్రహ్మతే,
ఆత్మలు బ్రహ్మ కామాదవా?

విశాలానంద స్వామిని ఒకసారి దర్శనం చేశాం.
ఆయన గొప్పయోగి; ఆయన్ని గురించి వింతగా చెప్పు
కున్నారు. ఒక ప్రశాంతత వృద్ధునిని నిండుకుం
టుంచినారు. బాలామణిజనం వెళ్ళి ఆయన్ని చూచి
వొస్తున్నారు. మాకూ ప్రశాంతత కావాలి.

ఉదయం ఎనిమిదైంది. ఆశ్రమంలో వోపదిమంది
కంటే ఎక్కువ జనంలేరు. వెళ్ళి నేలమీద పడి
నమస్కారం చేసి కూర్చున్నాం నేనూ, సుందరమూ.

విశాలానంద స్వామి నిర్దైవ మనిషి. చిశాలమైన
నుదురు. పెద్ద కళ్ళు. పెద్ద తైన్ల నోరు. లాపైన మెడ -
నాటకం లోని భాముడి చేష్టలా వుంటాడు. సగం
మూసిన కళ్ళతో ధ్యానం చేసి, తొంత సేపటికి కళ్ళు
తేరి చాడు. చిరునవ్వు నవ్వి, దగ్గరగా చేరిన నలుగురి
కుశల ప్రశ్నలు వేస్తున్నాడు. బహుళంగా మాట్లాడాడు.
నాకు భయం పోయింది. తొందరు యోగులు మాట్లాడరని
మానంగా వుంటారని ప్రతీతి. ఈయన అట్లా కాదు.
నాకు సంతోషం కలిగింది. నాసందేహాలన్ని తర్బుకోవచ్చునని,
పరమానందంతో కూర్చున్నాను.

నేను ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో అడిగారాయన.

నమ్రతతో చెప్పాను.

ఎం చేస్తున్నది అడిగారు.

ఇంకా నమ్రతతో ఫలానా అని చెప్పాను.

"ఎమిస్తారు?" అన్నారాయన

నేను కాయ్ బారి పోయాను. చావడం సుళుపై వుంటే,
చనిపోయేవాణ్ణి కూడా. సమాధి లో పడ్డాను. ఒక గొప్ప తేజస్సు
నాలో లేచింది. ఎవరో వృధాయాన్ని పైకి తీసి, వదిలి
మళ్ళా స్వస్థానంలో వుంచినట్లయింది ఆ అనుభవం.
జ్ఞానోదయమైంది. సత్యాన్ని తెలుసుకున్నాను. ఆత్మశుద్ధి
జరిగింది. ఆత్మ షుద్ధి మైంది. సందేహాలు, సంశయాలు
నశించాయి. ఆత్మజ్ఞానం చే సత్యం, చిత్త ఆనందాలు
జీవాత్మగా మారి పరమాత్మలో విలీనమయ్యాయి. అదే
యోగేశం నాకిచ్చిన సందేశం.

దాని ఫలితం ?

నేను ఉద్యోగానుంచి రిటైరయ్యాను
గోదావరి నదీ తీరాన చిన్న పాక వేసుకున్నాను.
ఒక ఆవుని తీర్చుకున్నాం.

సుందరం నదిలో స్నానం చేసి, పాలు పిండుతుంది.
ఇద్దరం పాలు త్రాగి, తాగినాన్ని విశ్వాన్ని పరిశీలిస్తాం.
ఎవరైనా వాస్తే, కాసినీ పాలిస్తాం.

గడ్డి పోచల్ని కొస్తుంది సుందరం - నేను ఆ
గడ్డి పోచల్ని వాకూటూకూటే నదిలో వాచిలి అలల
మీద వాటి ప్రయాణం పరిశీలిస్తాను.

సంధ్య వెలుగులో ఎట్టపైన గడ్డి పోచ
నోటిని పప్పుగా కలవరపెట్టి నిశ్చేతంగా కదిలి,
నా మనస్సులో నిలిచిపోతుంది.

అదే, అది నాకిచ్చిన సందేశం.

మా నవనవ

శ్రీధనికొండ హనుమంతరావు.

Dhanikonda Hanumanta Rao (1919 --) is a popular writer. He possesses the rare ability and the technique to make an interesting story out of any ordinary problem. His stories usually appear in the Telugu periodicals and many of them are yet to be collected and published in volumes. Like many writers, he is liberal in the use of English words. Most of his stories are on problems of sex and love as seen in present-day society. He tells his stories with a touch of erotic realism, though the following story is not of that type.

మాన వ సే వ

తేయని కలలుకన్న నిద్రనుంచి మెలకువ వచ్చింది-
డాక్టరు గోపాలానికి. ఐతే మంచం మీదినుంచి దిగడానికి
యిష్టంలేదు. గడియారం నాలుగు గంటలు కొట్టింది.
ఇంకా గంటన్నర టైమున్నది. కనుక మరో అరగంటసేపనా
తేయని ఆలోచనల్ని సాగించుకోవద్దునుకున్నాడుడాక్టర్,
తన జీవితంలోని ముఖ్య ఘట్టాలన్నీ ఆయన తలలో
మెరుపులవలె మెరిసినవి.

బాల్యంలో తాను అనుభవించిన బేదరికమూ,
తల్లి ఎన్నో కష్టాలు పడి చదువు చెప్పించటమూ, తా
ను తల్లి కష్టాన్ని వృథాకానీకుండా ఘస్టుగా ప్యాసు
కావటమూ, సాకలర్ షిప్స్, ఇతర బహుమానాలెన్నో
పొందటమూ, కాలేజీ చదువులు కూడా పూర్తిచేసి
డాక్టరు అయ్యేందకు ఉత్సాహపడటమూ, ఇంతలో
తల్లి కూడా మరణించగా, ఏకాకిగా మద్రాసు వచ్చి,
వారాలు బేసుకుంటూ, ట్యూషన్లు చెప్పుకుంటూ
మెడిసిన్ చదవటమూ, — తన ప్రతిభా విశేషాల
కారణంగా నలుగురిలోగొరవాన్ని పొందటమూ,
ముఖ్యంగా విశ్వేశ్వరరావుగారి - అంతకన్న అన-
సూయాదేవి వృద్ధురూపాన్ని ఆకర్షించగలగటమూ,
ఏకైక పుత్రీకను కాదనలేక, విశ్వేశ్వరరావుగారు
అనసూయాదేవినిబ్బి తనకు పెళ్లిచేయటమూ,
ఆదెబ్బతో తన పని తంతే గారెల బుట్టలో పడ్డట్టు
కావటమూ, ధనవంతుడైన మామగారి ధన

స హాయం తో కె నడా కు పెళ్ళి మృత్యోగ నిపు యు డు
కావట మూ, ఆ తరువాత స్వంత ప్రాక్షీన్ పెట్టటంవల్ల
కొద్ది మందికో తాను సేవ చేయగలు తాననీ భావించి
లోకానికంతా తాను సేవ చేయాలనే ఉత్సాహంతో
జనరల్ వాస్పిటల్లో మృత్యోగ నిపు యు డుగా జేరటమూ
జరిగింది.

ఎంతమంది బోధప్రజలను తాను మృత్యువు
నుంచి తప్పించాడో తెలచుకుంటే తన జన్మ
పవిత్రమైనట్లు, శరీరం పులకలెత్తుతుంది. డబ్బు
సంగతి లేకుండా మానవసేవ జీవిత ఆదర్శంగా
వృత్తి ధర్మాన్ని స్వీకరించాడు. ఐతే తాను కూడా
ధన సంపాదన చేసి తోరాలని నలుగురు అనటమూ,
తాను కూడా నమ్ముటమూ జరగటంలో, ఉదయం
రెండు గంటలసేపు ఇంటి దగ్గర కన్సల్టేషన్
విర్బాటు చేశాడు. మొదట్లో ఐదు రూపాయలతో
ఆరంభమై ఇప్పుడది యూరైరూపాయలైంది. లక్షలు
గడించిన తనకు ఇప్పుడా ధనాశ కూడా లేదు.
ఐనప్పటికీ రోగుల సంఖ్య ఐదు రూపాయలనాడు
ఎలా ఉన్నదో, యూరైరూపాయలనాడూ అలాగే
ఉన్నది. ఒక్కోనాడు విసుగు పుట్టి అనేకమంది
రోగుల్ని మర్నాడు రమ్మని చెప్పటం, ఆ మర్నాడు
తాను చూడలేనన్ని కేసులు కాచుకొని కూర్చోవటం
పరుగు తూనే ఉన్నది.

స్వేచ్ఛలిస్టుగా తన పేరుప్రఖ్యాతులు దేశంలో
నాల్గు మూలలా వ్యాపించాయి. మారప్రాంతాలనుంచి

ల జొరొకారులు వచ్చి, చికిత్స పొంది పెద్దపెద్ద ముత్తాలు
యిచ్చి పోతున్నారు. ఈ విధంగా తాను కలలోకూడా
డూ హించ లేనంత ధనవంతుడయ్యాడు.

ఇక దాంపత్య జీవితము - మూడుకాయలు
ఆరు పూవులుగా ఉన్నది. అసలు ఇల్లాలి రాకతోనే
అదృష్టదేవత కూడా తన పైపు చేరింది. అందుకనే
అనసూయాదేవి (అసలు పేరు అనసూయే ఐనా
"దేవి" తాను జేర్చాడు) అంటే తనకు ప్రాణం.

- ఆ తలపుల ప్రవాహానికి ఆనకట్టవలె
టెలిఫోన్ గణగణమన్నది. టెలిఫోన్ పైపై నా
చూడకుండానే గోపాలం ఎంతో చిరాకు పడ్డాడు.
అదేమి గమనించకుండా టెలిఫోన్ మోగుతూ
నే ఉన్నది. ఐనప్పటికీ గోపాలం లేచి వెళ్లి
టెలిఫోన్ ను ఎత్తులేదు. అదే ఆగిపోతుందనుకున్నాడు
గోపాలం. కాని అది ఆగకుండా గణగణమంటూనే
వున్నది.

అనసూయాదేవి వచ్చి టెలిఫోన్ ఎత్తంది.
కాస్త విని "రైన్" అంటుంది - "అన్నది.

అప్పటికి గోపాలం చిరాకుగా కుళ్లు తొరినాడు.

'విరోధామృతం నుంచి -' అని అనసూయాదేవి
టెలిఫోన్ ను భర్త చేతికి ఇచ్చింది.

"హాలో!" అన్నాడు. డాక్టర్ గోపాలం చిరాకు
ధ్వనించే కంఠ స్వరంతో.

"డాక్టర్ గారేనా మాట్లాడింది?"

"జాను డాక్టర్ గోపాలం, హాక్స్ ఫెల్డ్"

ఆ చిరాకును రెట్టింపాడు.

"నేను ఏకోట్రోమ్ నుంచి మూర్ఖుడు తున్నాను సార్. భాష్ స్ట్రావర్స్ ను. బొంబాయి నుంచి వస్తున్న విమానంలో ఒక పాసింజర్ కు హార్డ్ ఎటాక్ వచ్చిందనీ ఏకోట్రోమ్ దగ్గర హార్డ్ స్పెషలిస్టును సిద్ధంగా ఉంచమనీ ఫైర్ లెస్ మెసేజ్ వచ్చింది. విమానం మరో గంటకొ, గంటన్నరకొ వస్తుంది. కనుక మీరు దయచేసి ఇక్కడికి రావాలని కోరుతున్నాను—"

డాక్టర్ గోపాలానికి బాలా చిరాకు వేసింది. ఈ రోగాలకు ఆదివారాలేమిటి, శోమవారాలేమిటి—రాత్రులేమిటి, పగల్గేమిటి? తనను కాస్త విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు గదా! ఇన్ని వేలమంది గుండెజబ్బులకు చికిత్స చేసే తన గుండె ఎలా తయారవుతుందో అనే సానుభూతన్నా ఉన్నదా వీళ్లు? ఎవడో విమాన ప్రయాణికునికి హార్డ్ ఎటాక్ వస్తే పిలుపు తనకేనా? టెలిఫోన్ డైరెక్టర్ మాసి పిలిచి ఉంటారు. మొదట్లో రోగుల మీద ఉండే జాల, దయ ఇప్పుడు, యీ వయస్సులోలేవు. అంతా రోటిన్ గా సారిపోతున్నది. వృత్తిమీద శ్రద్ధకూడా పూర్వ మంత లేదు.

"నాకు వేరే పనిఉన్నది. ఇంకెవరున్నా పిలవండి —" అని కాస్త మృదువుగానే చెప్పాడు. డాక్టర్ గోపాలం.

"మీకన్న నిపుణులు లేరు. అవతల ఒక మానవ ప్రాణం డాక్టర్!"

డాక్టర్ గోపాలానికి చుర్చు మన్నది. డాక్టర్ గా
తన బాధ్యతను గూర్చిన హెచ్చరిక విమిట?
తాను ఎన్ని వేల మానవ ప్రాణాలను రక్షించలేదు.
ఒక వేళ యీ మానవ ప్రాణాని రక్షించలేకుంటే
తనకు కలిగే అపకీర్తి విమిట? నష్టమేమిటి?

"అయ్యా, నేను ఆరిండియా డాక్టర్స్
కాన్ఫరెన్స్ కు వెళ్ళి తిరాలి. ఆదివారం నాడైనా కాస్త
ఊపిరి జీల్లుకోవాలి. మీరు చెప్పేది అంత నేరియస్
కేస్ ఐతే, నేను వచ్చి చేసింది విమోచనం. లేకుంటే
రేపు ఉదయం దాకా ఎలాగూ రోగి బతికే ఉంటాడు
కనుక, రేపు మానుకుంటాను"

"డాక్టర్ ! మీరు -"

"వినండి - నాకు టైమ్ లేదు. మీరు జనరల్
హాస్పిటల్ కు ఫోన్ చేసి ఎంబులెన్స్ తెప్పించుకోండి.
అక్కడ, వాళ్లు చూస్తారు -" అని ఇక యీ సంభాషణను
పొడిగించడానికి ఇచ్చింలేక ఫోన్ పెట్టేశాడు డాక్టర్
గోపాలం.

- గదిలో ప్రశాంతత ఏర్పడ్డంతో గోపాలం
తీరిగి తన తలపుల మత్తులో పడ్డాడు.

జీవితం తనకిప్పుడు వడ్డించిన విస్తరి^{తి} తన
ప్రతీభావితేజాలకు తోడుగా అన్ని కలిసి రావడంతో
జరిగింది. సంసార సౌఖ్యం పేరు ప్రశ్నాతులు కలిగాయి.
కలిగింది ఒక్కటే కొడుకైనా - రత్నంలాటివాడు -
మాధువరావు. 20 ఏళ్ళ వయసులోనే లండన్ లో
యం.డి., చదువుకు వెళ్ళాడు. తన తర్వాత తనంత

గొప్ప హర్ష స్పృహ లిస్తు అవు తాడ నేందుకు ఎలాటి
సందేహ మూ లేదు.

ఇవాళ బిదున్నరకు ఆలిండియా డాక్టర్స్
కాన్ఫరెన్స్ లో తాను "మానవసేవ" ముగూర్చి గొప్పగా
మాట్లాడు బోతున్నాడు. రాత్రి బాలాసేపు మేలుకొని
కూర్చిన ముత్యాల్లాంటి వాక్యాలు ఆ ఉపన్యాసంలో
ఎన్నో వున్నాయి. వాటిల్లో కొన్నిటిని డాక్టర్
జోషి పకం చేసుకున్నాడు.

"నీవెంత సుఖ పడుతున్నావని కాదు. నీచుట్టూ
ఉన్న జనాన్ని ఎంత సుఖ పెట్టువనేదే ముఖ్యం!"

"ఎంతమందిని మృత్యువు నుంచి రక్షించావో,
రక్షించాలని కంకణం కట్టుకున్నావో, అదే నీజన్మకు
సార్థకం."

"మానవుని విలువను డాక్టర్ వృత్తిలోకన్న
గొప్పగా చూపే మరొక వృత్తి లేదు, డాక్టర్ ప్రాణవాత
అనేదాన్ని మరవకు. ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా,
ఎవరితైనా ఆపద కలిగితే వెంటనే నడుంకట్టుకొని
మృత్యువుతో పోరాడి ప్రాణరక్షణ చేసి నీజన్మను
సార్థకం చేసుకో"

"మానవసేవే మాధవసేవ అనే విషయాన్ని
గాఢ నిద్రలో కూడా మరిచిపోకు. ఏతరగతీకో
చెందిన వాడైనప్పటికీ మానవుడు ఒక్కడే! వాడి
సేవకు ఎప్పుడూ సందేహించకు. నిండు మనసుతో
నీ నేర్పును చూపు. ప్రాణరక్షణకు మించిన పవిత్ర
కార్యం, మరొకటి యీ ప్రపంచంలో లేదు. నీత్రమనంతటినీ

మానవాభ్యుదయూనికీ అంకితం చెయ్యి—"

ఇలాటి వాక్యాలును తలచుకుంటుంటే డాక్టర్ గోపాలానికీ పెళ్ళి పులకరించింది.

గదియూరం అరగంట గడిచిపోయిందని హెచ్చరించింది.

మీటింగ్ కోడన్నదన్నారు!" అని భార్య కూడా చేసిన హెచ్చరికతో, ఎంతో ఉత్సాహం రాగా, గోపాలం ముగిసేదనుంచి లేచాడు.

త్వర త్వరగా బాత్ రూమ్ లోకి వెళ్ళాడు.

గోరువెచ్చని నీరు పెంటిమీద పోసుకుంటుంటే నిద్ర తాలూకు అలసటంతా మాయమై హాయి హాయి అనిపించింది. విదేశాల్లో తయారైన సబ్బు వాసన రయికా హాయి అనిపించింది. జీవితంలో తనంత హాయిగా ఉండే వారెవరైనా ఉన్నారా?

తన గదిలో మళ్ళీ టెలిఫోన్ మోగుతోంది. రుచికరమైన భోజనం చేస్తుంటే మధ్యలో పలుగురాయి పంటికింద పడ్డట్లుందది! ఆధునిక ప్రపంచంలో టెలిఫోన్ ను చూసి మానవుడు సంతోషిస్తావుంటాడు కాని కొన్ని సమయాల్లో మానవుని ప్రశాంతిని, విశ్రాంతిని అడిపాడు చేస్తుంది!

భార్య ఏమో మాట్లాడి ఉంటుందని అనుకున్నాడు గోపాలం. తొందర పడకుండా హాయిగా స్నానం చేసి, డ్రెస్ చేసుకొని గదిలోకి వచ్చాడు.

"ఆ విశ్రాంతి నుంచి మళ్ళీ పిలిచారు—"

అంది భార్య.

"నేను వచ్చేందుకు వొత్నే దని చెప్పినా వాళ్ళకి బుద్ధి లేదు." అన్నాడు డాక్టర్ గోపాలం.

"మీరు వచ్చి మాట్లాడుతారని చెప్పాను." అని చెప్పి తన బాధ్యతను పుల్లగా వదలుకున్నావామో,

చిరాకుగా ఉన్న భార్య మీది శౌరదం చేత, అనురాగం చేత డాక్టర్ గోపాలం టెలిఫోన్ తొక్కాడు.

"నేను డాక్టర్ గోపాలాన్ని మాట్లాడుతున్నాను, ఇంతకు ముందే నేను రాత్రినని తమకు వినవించుకున్నాను. మాటి మాటికీ ఫోన్ చేసి..."

"డాక్టర్ గారూ! ఒక్క మనవి వినండి. తాము ముందు చెప్పినట్లు ఇతర డాక్టర్లకు ఫోన్ చేశాను. అందరూ ఆచిండియూ మెడికల్ కౌన్సిలర్స్ కు వెళ్ళాలనే అన్నారు. అందులోను ఇది హాక్స్ ఎటూక్ కేసు. ఆ వచ్చే లోగి ఎవరో, ఎక్కడి వాడో కూడా మాకు తెలియదు. మా బంధువు స్నేహితుడూకాదు సరికదా - చివరకు పరిచితుడు. కూడా కాదు. ముకుళ మొహమూ తెలియని ఆమానవుళ్ళో రక్షించేందుకు వేమమ శ్రమ పడుతున్నావని. బాధ్యతగా భావించి -"

మధ్యలోనే డాక్టర్ చిరాకుతో అన్నాడు:

"మిస్టర్! ఆమాత్రం బాధ్యతలు మీకొక్కరికే తెలుసని, మాకు తెలియవని మీరు పొరబడుతున్నట్లు తెలుస్తోంది. అహారాత్రులు మేమెంత కష్టపడి మానవ నివ చేస్తున్నామో బహుశా మీకు తెలియదనుకుంటాను.

"మానవ నివ" అంటే ఏమిటో, యీ వృత్తిలో ఉన్న వారు ఎంత మానవ నివ చేస్తున్నారో మొదలైన

విషయాలు ఇవాళ కొన్నరెన్నులో మాట్లాడుతాము.
తొలిర ఉంటే మిరూరండి; లేదా రేపు పెరులు
చదువుకొండి. నాకు టైం బంది - వెళ్ళి -" అని
టెలిఫోన్ పెట్టేసి డాక్టర్ గోపాలం త్వర త్వరగా
తన కారు దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

కొన్నరెన్ను కళకళలాడుతూ ఉన్నది. వేశంలోని
వివిధ ప్రాంతాల నుంచి డాక్టర్లు, పేరు ప్రఖ్యాతులుగలవారు
ఎందరో వచ్చిఉన్నారు. బిన్నుబిన్ను డాక్టర్లు కూడా ఎప్పటికైనా
ఆగొప్పవారి స్థాయిని అందుకుంటామా అనే అనుమానంతోనూ,
ఆ నిపుణులు మాట్లాడే ముత్యాల వంటి మాటల్ని విని
జీర్ణించుకొవాలనే ఉత్సాహంతోనూ కొబుకొని ఉన్నారు.

"మనవసేవ" అనే విషయంపై ఒక్కొక్కరి మంచి
మతాకరు మాట్లాడుతున్నారు. డాక్టర్ గోపాలం కూడా
రాత్రి తయారు చేసుకున్న ఉపన్యాసాన్ని గంభీరంగా
చదివేశాడు. అనేక సార్లు సభకులు చప్పుట్లుకొట్టారు.
తాను ఆశించిన దానికన్న ఎక్కువ ఎఫెక్టు వచ్చినందుకు
డాక్టర్ గోపాలం సంతోషించాడు. కొద్దితా ఎంతో
బరువెక్కిన ఆయన శరీరం గాలిలో తేలిపోతున్నట్లు
తోచింది.

ఆ తరువాత మాట్లాడిన వారు డాక్టర్ గోపాలం
ఉపన్యాసాన్ని పొగడటం లానూ, ఆధునిక పద్ధతుల్లో
ఆయన తేగొలుకు చేసే చికిత్స విధానాన్ని
పొగడటం లానూ నిమగ్నులయ్యారు.

ఉపన్యాసాలు ఇంకా సాగుతున్న ఉన్నవి. ఎవరో
"టెలిఫోన్ లో పిలుస్తున్నారు సార్!" అన్నాడు.

వాడే - ఏకాద్రో మనుంచి తనను రమ్మని వేధించు
కు తింటూన్న వాడే అనే అనుమానం కలగటం తో
డాక్టర్ గోపాలానికి ఒళ్లు మండింది. కాని ఓపికతో
మెల్లగానే ఇప్పుడు ఇకకళ్ళాంచి కదిలేందుకు వోల్లేదని
పెప్పు అన్నాడాయన. ఆ వజ్రానవాడు వెళ్ళిపోయాడు.

సభంతా నిశ్చబ్దంగా ఉపన్యాసాలను పింటూ,
మానవసివ తాలూకు పరమార్థాన్ని, సారాన్నీ
జీర్ణించుకుంటావుంది.

పావు గంట గడిచాక మళ్ళీ ఎవరో వచ్చి
గోపాలం పెవి కరికారు! మి ఇంటి దగ్గర్నుంచి
పిలుస్తున్నారు సార్!" అని.

ఈసారి చిరాకు పడకుండానే డాక్టర్ గోపాలం
లేచి వెళ్ళాడు. అవతలి నుంచి అనసూయాదేవి
మాట్లాడు తోంది. అమె కంఠ స్వరం వణికిపోతోంది.

"ఏకాద్రో మనుంచి కబురండో.... మన
మాధవుడు హార్డ్ ఎటాక్ తో బాంబే ప్లెస్ నుంచి
దిగి గంట పైగా అయిందట...."

"ఎవరూ? మాధవుడా? - ... వాడు
లండన్ వెళ్ళాడుగా! బాంబే నుంచి రావటమేమిట?"
డాక్టర్ గోపాలానికి అంతా అయోమయంగా ఉన్నది.

"మీరు వెళ్ళాక కేబల్ పాకటి వచ్చింది.
నేనప్పుడు అది విప్పలేదు. పారిస్ లో హార్డ్ ఎటాక్
రావటంతో - ఎవరెంత చెప్పినా వినక, మాధవుడు
తెరుగు ప్రయాణం సేస్తున్నట్లుగా కేబల్ లో ఉంది!"

ఇక మాట్లాడి ఆలస్యం సేయటం తెలివితక్కువ

తనమని డాక్టర్ గోపాలానికి అర్థమయింది.

"ఇప్పుడే వస్తున్నా -" అని టెలిఫోను పెట్టేసి డాక్టర్ గోపాలం గాలివేగంతో ఇంటికి వెళ్లాడు.

"విరోజ్ మేకు ఫోన్ చేశాను -" అన్నది.

అనసూయాదేవి, "ఎంతమంది డాక్టర్లకు ఫోన్ చేసినా ఒక్కరూ తా లేదట. సీరియస్ కేసినని అభిప్రాయ పడుతున్నారట..... డాక్టర్ల గుండెలు బిందుకాబోయి!

భార్య మాటలు డాక్టర్ గోపాలానికి సరిగా అర్థం కావడం లేదు. కాని చివరకు అమె అన్న మాటలు మాత్రం తన వ్యాధికి తగిలినది. అమె పొరబడినట్లు తేలిగ్గా తెలుస్తోంది. ఎందుకంటే- అమె అన్నట్లు డాక్టర్ల గుండెలు బిందు అయినట్టయితే తన వ్యాధికి ఇప్పుడిలా సరైన పోతూ, తనను నిలవనోకుండా చేస్తుందా?

భార్య తో కూడా డాక్టర్ గోపాలం అరవై మైళ్ళ స్పీడుతో విరోజ్ మే పైపు కాచు పోనిచ్చాడు.

డాక్టర్ గోపాలం నిద్ర మేలగాని సూర్యోదయాన్ని చూశాడనటం కన్న మెలుకొనే ఉంది తన జీవితంలో మొట్టమొదట సారి సూర్యోదయాన్ని యీనాడు చూశాడనటం సమంజసం.

తెల్లవారేవరకు గుండెలు పగిలే ఉట్లు దుఃఖించిన అనసూయాదేవి, నేలమీద తలకింద

తలగడ కూడా లేకుండా పడివుంది. తన చేతుల్లోంచి
అన్ని అవకాశాలూ జారిపోగా క్రొవ్వు బారి నిలబడి

పోయింది దు డాక్టర్ గోపాలం.

ఉదయపు వార్తా పత్రిక వచ్చింది. బంగళానుట్టు
భరించలేని దుఃఖం వ్యాపించింది.

యథాప్రకారంగానే పత్రిక విప్పి దు డాక్టర్.

గత సాయంత్రం "మానవసేవ" ను గూర్చి
తానిచ్చిన ఉపన్యాసం పెద్దపెద్ద అక్షరాలతో
ప్రచురించబడింది. అచంతా చదువవలసిన
పనిలేదు; దానిమీద ఇంటరెస్టు లేదు.

ఆకిందనే ఉన్న వార్తకూడా తనకు కొత్తరాదు.
సుప్రసిద్ధ వృత్తిగ నిపుణుడైన డాక్టర్ గోపాలం
వైద్యకపుత్రుడు మాధవరావు - సకాలంలో డాక్టర్
రాని కారణంగా, హాడ్ ఎటాక్ తో విరోడ్రోమ్ లో
మరణించినందుకు పత్రికవారు తమ దుఃఖాన్ని
తెలియజేశారు.

మానవసేవ ను గూర్చి తానునిన్ను చెప్పిన
ఉపన్యాసంలోని ముత్యాలన్నీ వాక్యాలు, తాను
మనసా వాచా నమ్మినవి ఎంత నిరర్థకమైనవో
డాక్టర్ గోపాలానికి నిన్ను విరోడ్రోమ్ లోనే తెలిసింది.
ఇప్పుడు వాటిని ఇందిస్తూ మరొక ఉపన్యాసం
ఇవ్వవలసిన పనిలేదు. దేశంలో వార్తా పత్రికలు
చదివేవారందరూ వాటిని ఎంతో మెచ్చుకోవచ్చు,
పిల్లలకు కాపీ ప్రస్తుతాలకుగాను కొన్ని వాక్యాలను
తీసుకోవచ్చు. కాని ఆమాటలన్నీ తన జీవితంలో

అడ్డు లేనివి, సారం లేనివి - పనిలేనివాడు నిష్కుంటువు
 లోనుంచి వెదికి కూర్చిన పదజాలంవలె
 నిష్క్రయోజనం. అందుకనే ఆవార్తాపత్రికనుచింపి
 ఒకమూల పారేశాడు డాక్టర్ గోపాలం.

ఇప్పుడు నిజమైన "మానవసేవ" విమిట
 డాక్టర్స్ ఆచరించవలసిన విధులేవిమిట డాక్టర్
 గోపాలానికి అనుభవపూర్వకంగా అర్థమైంది.
 తనలోతను సెగ్గుపడుతూ, కుంగిపోతూ, మూలనున్న
 కుళ్ళలో కూలబడి సకాలంలో మానవసేవ
 చేయలేని తన అస్రయోజకత్వాన్ని గూర్చి
 దుఃఖించసాగాడాయన.

ఎమి మనవాళ్ళు!

శ్రీ పాకాల వేంకటరాజమన్నారూ.

There are not many creative writers among the Telugus who have occupied high places in public life. P. V. Rajamannar (1901 --), a retired Chief Justice of Madras State, is an exception. He has been a writer in Telugu since his college days. As a playwright he occupies an enviable position for his originality in conceiving a problem. Most of his plays are on the social problems of the middle and upper classes. On matters of human sex relationships he presents a picture of realism and not idealism. The language in his writing tends to be more literary than colloquial, but his characters are lifelike and leave an indelible impression on the reader.

Rajamannar is a great connoisseur of fine arts, and till recently he was the President of the Indian Academy of Music and Drama.

" ఏమి మగవాళ్ళు ! "

పాత్రలు:

వేణుగోపాల్

సోమసుందరం ... వేణుపెదతంత్రి

సుందరమ్మ ... సోమ॥ రెండవ భార్య

కృష్ణమూర్తి ... సోమ॥ తమ్ముడు

శంకరశాస్త్రి ... సోమ॥ స్నేహితుడు

కనకాంగి ... వేళ్ళ, వేణుభార్య

నిర్మల ... సోమ॥ మొదటి భార్య కూతురు

కాలం - ప్రస్తుతం

రంగము: సోమసుందరంగారి ఇంట్లో

భోజనం చేసి తాంబూలం వేసుకుంటున్నారు సోమసుందరంగారు. వయసు సుమారు 50. ప్రాత కాలం వాడే. బుర్రముక్కు, స్థూలకాయం, ఆయితే ఓర్వూ పొడుగూ ఉండడం చేత అసవ్యంగా లేదు.

సుందరమ్మగారు సోమసుందరంగారి రెండవ భార్య. మొదటి భార్య ఒక్క కూతుర్ని వదిలిపెట్టి గతించింది. సుందరమ్మకు 25 కన్న విండ్లు ఎక్కువ ఉండవు. సన్నగా ఉండటము చాలించిందిగాని ఇంకా లావుకా లేదు. అందంగానే ఉంటుంది. ముస్తాబు క్రొత్త రకమే. గ్రామఫోను తిప్పుతూ నిలబడివుంది.

ప్రక్కనే కృష్ణమూర్తి రికార్డులను అందిస్తూ నిలబడ్డాడు. సోమసుందరంగారి తమ్ముడు.

సన్న శం ఉంటాడు. వయసు 25. ఇద్దరు పంచా చాక్కా
త్రావు, కంటికెట్టాలు.

సుందరమ్మ అవకాశం ఉన్నప్పుడల్లా కృష్ణమూర్తి
వంకనే చూస్తూ ఉంటుంది. కృష్ణమూర్తి, ఎప్పుడో
తప్ప, గోడ మీది బామ్మలు, పైకెప్పు చూస్తూంటాడు...

నిర్మల (10 సం॥) సోమ సుందరంగారి మొదటి
భార్య కూతురు. గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చి పాట
వింటూ నిలబడ్డది.

సుందరమ్మ: (నిర్మలతో) పెళ్ళి, పెళ్ళి చదువుకో,
పాట లేమిటి చిన్న పిల్ల లికే

నిర్మల: పాఠాలన్నీ చదివే శాను పిన్ని.

సుం: అబద్ధం

నిర్మ: లేదు. నిజంగా.

సుం: చూడండి!

సోమసుందరం: పిన్ని మాటలకు అలా ఎదురు మాట్లాడడం
తప్పు కదూ... ఈ పాట విని పెళ్ళి పో

సుం: గారాబం కూతురు!

నిర్మ: (పాట ముగించక ముందే పెళ్ళి పోతుంది.)

సోమ: (పాట ముగిసింది) అబ్బ! ఎంత సేపూ ఈ
పాట నాడకం పాటలేనా, చెవులు
చిల్లులు పడి పోతూ వున్నవి.

సుం: అరెంట్! చండి దాసులో పాట లండి, పైగాలో
వాళ్ళూ పాడినవి.

సోమ: ఏడిచినట్లు న్నాయి. ^A రాగ మా తాళ మా - ఏదో
గోల. ఒక్క తొగరాజు కేర్తనలో ఉండే

సంగీతం వుంటే పాట నన్నీ కలిపినా?

సుంద: అవివేరు, ఇవివేరు. ఫిల్ముల్లో త్యాగరాజుకోర్తనలు పాడితే ఏమీ రక్తి గట్టవు. అందుచేత మన తెలుగు ఫిల్ముల్లో కూడా బంగాళా, మరాఠీ మెట్టే... ఏదో కృష్ణ! మున్ను మనం వెళ్ళిన "చంద్రహాస" లో కనకాంగి పాడింది.

సోమ: బాలు బాలు. ఇవ్వేళ ఒకే బాలు.

శ్రీశ్రీమూర్తి: ఈ కనకాంగినే మన వేణు పెళ్లాడింది.

సోమ: ఎవతో ఒక భాగం ముందు, కనకాంగి-రత్నాంగి - చిత్రాంగి, ³ ఎవరైతే నేమి?

సుం: ఇక మనతో కలిసి వుండు చుకదా, తన భాగం తనకిప్పుని అడిగాడంటే వేణు?

సోమ: లేదులే. కాని అడుక్కుంటా ఊరుకుంటాదా? చేతుల్లో గవ్వలు తగ్గగానే పార్శ్వపునుదావా బయలుదేరుతుంది.

శ్రీశ్రీ: ఆ తుడూ వకోలేగా?

సోమ: అయితే మాత్రం భయపడతానా?

సుం: ఏమండి? ఈ వివాహం చెల్లుతుందంటే మన ధర్మ శాస్త్ర ప్రకారం?....

సోమ: మన ధర్మ శాస్త్రాలు మట్టిలో కలిసి పోయినవి. ఇప్పుడు మనకు బాకళ్ళూ మంగళ్ళూ కూడా చట్టాలు నిర్మిస్తున్నారని... శాసన సభల్లో

శ్రీశ్రీ: చట్ట ప్రకారం ఈ వివాహం చెల్లుతుంది వదినగారు!

సోమ: ఏమి చట్టాలున్నా సరే. అగ్ని సాక్షిగా, ధర్మ సమ్మతంగా, శాస్త్ర ప్రకారంగా చేసుకున్నదాన్ని

తప్ప ఇంకోదాన్ని భార్య అనడానికి నేను ఒప్పుకోను.
సానిదానికి బొట్టు కడితే సతీ అవుతుందా? కుక్కకూ
కడతారు బొట్టు మునిసి పాలి తోవారు.

సుం: మంచి సామ్యం చెప్పారు. మీదే యింకా చెప్పండి
వస్తే (వీధి తలుపు తట్టిన చప్పుడు) వ్రణ్ణా!
చూడు ఎవరో?

వ్రణ్ణ: (నవ్వుచు) వేయి! అని వెళ్లును.

వ్రణ్ణ: (మళ్ళీ ప్రవేశిస్తాడు చేతిలో కాగితంతో.) వినండి
వినండి.

సోమ: ఏమిటి?

వ్రణ్ణ: టెలిగ్రాము, వేయి దగ్గర నుంచి. ఈ వేళ ఎత్తుపైస్తున్న
వస్తున్నాడు - భార్య సమేతంగా

సోమ: ఆఁ!

సుం: నిజంగా?

వ్రణ్ణ: అంటే ఈ పాటికే వచ్చివుందా లే, టెలిగ్రాము
ఆలస్యమైంది చేరడానికి.

సుం: ఏమి చేస్తారండి?

సోమ: ఏమి చెయ్యడం. ఈ యింట్లో మాత్రం కాపరం
చెయ్యని వ్వను. వాడి వాటా వాడి యింట్లోన
కొట్టటానికి సిద్ధంగా వున్నాను.

సుం: అయితే గడప తొక్కి వస్తే, వాళ్లని వెళ్లగొడతామా?

సోమ: నోకెందుకు? నా పూజో అది.

సుం: వారే.

(మళ్ళీ వీధిలో ధ్వని.)

మైట, తల సర్దుకుంటుంది. వ్రణ్ణ మూర్తి నిశ్చలమగు.

తెరలో మాడులు.

"హలో" ! వృత్తా ! ఇది నాపైక్ష్ "నమసాకరం" — "నామాన్లు
ఈ గదిలోనే ఉంచేయి!" "ఏ కలాలో! —" "హావ్ ఈజ్
ఎవ్వరి బడి?"

[త్రవేశం వృత్త మూర్తితో వేణుగోపాల్, భార్య
కనకాంగి సమేతంగా. వేణుగోపాల్ నామ సుంచరంగారి
అన్న కుమారుడు. వయస్సు 30. వేత్తం భాష అంతా
నవోనం — తెలివి కన్నా ఉత్సాహం ఎక్కువ. న్యాయవాది.

కనకాంగి పుట్టించి వేశ్య కులం. ఊమే
మొదటి వృత్తి కుల వృత్తియే, గత్యంతరం లేక. సంగత
జ్ఞానం సౌందర్యము, డాకచక్రం ఉండడంచేత కొన్ని
గడించుంది. ఆకొత్తి ఫిలిం కంపెనీ వాళ్లని ఆకర్షించుంది.
నటి అయింది. నటి అయిన త్తేణాంలానే మొదటి వృత్తి
వదిలి వేసింది. కొత్త చొక్కా రాగానే పాత చొక్కా వతె...
ఇప్పుడు ధనం, కొత్త కావలసినంత వున్నా గౌరవం,
సంప్రదాయం అంటే అభిమానం. వివాహం అంటే
గొప్ప మర్యాద ... వయస్సు సుమారు 30 ఉన్నా 25
లాగా ఉంటుంది.

వేణుగోపాల్: బాబయ్య గారూ! నమసాకరం. పిన్ని గురు
పట్టనావా ... మొకో డల్లి అందరికీ
పరిచయం చెయ్యాలి అని పిల్చుకుని వచ్చాను.

కనకాంగి: నమసాకరం!

సుం: కూర్చోండి

వృత్త: బాగా వుంది వదిలె గారు! కోడలికి మర్యాద.

వేణు: ఏమి బాబయ్యా! నిరుడు చూచినప్పుడే

ఇప్పుటికి బాలా వయసు మారినట్లు కనబడుతున్నారు.
ఒంట్లో కులా సాగా ఉన్నదా?

సోమ: ఆహా! నా కేమీ లేదు - రొంపైనా పట్ట లేదు.
నీవు అలసిపోయినట్లున్నావు.

వేణు: అది ప్రయాణం చేత... పిన్నా! తోడుల్ని లోపలికి
పిట్టకు పెళ్లి నోళ్లు గోళ్లు ఇయ్యరాదూ?

సుం: ఇలా రా! (దారి తొస్తుంది.)

కనక: (చెంగున లేచి) అలాగే నండి... (సుందరమ్మతో
లోపలికి వెళ్లును. పుష్ప మూర్తి రెప్ప వాల్చిక
కనకాంగిని చూచి ఆనందిస్తున్నాడు -)

సోమ: అబ్బాయి! ఏమిటో చుక్క వూడిపడ్డట్టు వచ్చావ్.

వేణు: (నవ్వుచూ) ఆశ్చర్యం కదూ! అవును. మేము
నిన్నటి వరకూ అనుకోనే లేదు. అదివారం శలవు
శాజేగద, మిమ్మల్ని అంచల్ని ఒకసారి కలుసుకొని
రావచ్చునని కనకాంగి చెప్పితే సరేనన్నాను.
(మెల్లగా) కనకాంగికి మీ అందరిమీద చాలా
గౌరవం, భక్తి. దానికి తొందరమైనా గర్వం
బడాయి లేదు బాబయ్యగారూ!

సోమ: అయితే మళ్లీ ...

వేణు: పెళ్లిడమా? రాత్రుకో, రేపో

సోమ: అలాగా... పుష్ప మూర్తి తో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ
ఉండు. నేను అలా బజారుకు వెళ్లి వస్తాను.
(పెళ్ళును)

వేణు: ఏమి, పుష్ప! ఏమిటి విశేషాలు?

పుష్ప: సరే. కూపస్థ మందూకం లాగ వున్న నేనా నీకు

విశేషాలు చెప్పేవాణ్ణి

వేణు: పెప్పుకోను. పట్టుకొ విశేషాలు వేరు, పల్లెటూరు
విశేషాలు వేరు... పోనా, నా వివాహం ఎప్పుడు?

ప్రశ్న: విష్ణు శవరునికే జరిగిన మరణం.

వేణు: నేనూ అలాగే అనే వాణ్ణి

ప్రశ్న: అందరికీ దారిలో బంగారం దొరుకుతుందా.

వేణు: అంటే?

(ప్రవేశం సుందరమ్మ, కనకాంగి.)

కనక: (ప్రశ్న మూర్తి మాటలు విన్నది.) నన్ను పెప్ప
పొడుస్తున్నారంటే... నాలో లేకపోయినా
నా పేరులో బంగారం వున్నదని.

వేణు: (నవ్వుచు) అదా! కనకాంగి వనా?

ప్రశ్న: (కనకాంగి తో) విమంజీయ! నామీద అన్యాయంగా
అపనింపడం పుత్రులూ. తమరు సార్థక
నామధేయలు. యదార్థం చెప్పుతున్నాను.

సుం: వేణూ! నీవు కాఫీ ప్రశ్న కోవూ?

వేణు: ఎస్! కాఫీ అంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. నా బిల్లు
ఫ్రండ్ రామారావును కలుసుకొని వాడి తో
రమణమ్మ గారి కాఫీ హాటలుకు వెళ్లరావాలి.
తప్పుడు కనకం! వెళ్లనా?

కనక: అయ్యో! నా ఆజ్ఞా మీదనే నడుచుకొంటున్నారు
కాబోలు - మీ వాళ్ల దగ్గర తగుడు పెరచడానికే
నన్ను - అంతే...

వేణు: ఆలే పైటు; పార్శ్వ నమి... గుడ్ బై (వెళ్లును)
[కొంత వరకు ఎవ్వరూ మాట్లాడరు. ప్రశ్న మూర్తి

కనకాంగిని కండ్లుతో తినేస్తున్నాడు. సుందర మ్మ

ప్రశ్న మూర్తి వంక శోపంగా చూస్తున్నది.

కనక: బిహా! గ్రామ ఫోను! సంగీత మంటో అందరికో
ఇష్టమేనా

ప్రశ్న: నాకు మరిన్ని... మీ పాటలంటో నాలా
ఇష్టం...

కనక: నా పాటలా! టాకెట్ల వేనా? అన్ని సెకండువ్యండు
హిందీ తర్జుమా లేగా?

ప్రశ్న: అయితే మాత్రం మీ కంఠం! అది ఘట్టు
వ్యండు కాదా?

కనక: నా కంఠం మీరే మెచ్చుకోవాలి.

ప్రశ్న: నీ నాక్కడి నేనా... ఎందలో - వేలకు - పదివేలకు
మించు...

సుం: మీది వివరంజీ?

కనక: ఒకటి గాదు, పుట్టించి విలారు - పెరిగింది
కాకినాడు - నాటకాలు ఫిల్ముతో సరం వివారు
పడితే ఆ వూరు - బాంబాయి, కలకత్తా తో సహా

ప్రశ్న: మాకు పుట్టడం, పెరగడం, నావడం - అన్ని
ఒక్క వూరిలోనే తెండి.

కనక: గాంటి బోధలు.

ప్రశ్న: ఆ - బోధ వద్ద వాలం...

సుం: పెంటరిగానే వెళ్లవారా అన్ని బోధనకో?

కనక: అంటే?

సుం: మావే కిమి పెళ్లాడత పూర్వం?

ప్రశ్న: ఏమి త్రుళ్లు అది వదిన గారు?

కనక: జీవాబు చెప్పుతున్నా... పదిమందిలో
ఒంటరిగానే...

సుం: సమస్త

కనక: పరమ సత్వం...

వేణు: బలే! ఎంత భావం చల్లగా...

సుం: (కోపంగా) ఏమిటో! నాకేమీ అర్థంకాలేదు.
మొద్దు ముందును... మీరు మాట్టాడుకోండి
నేనింట్లో పనులు చూచుకుంటాను.

(రలచి మని వెళ్లిపోతుంది. పుష్పమూర్తి కనకాంగి
వంక చూస్తాడు. కనకాంగి ఫర్కమని
నవ్వితుంది. పుష్పమూర్తి కూడా పకపకా
నవ్వుతాడు...)

కనక: కోపం వచ్చింది మీ వదినగారికి

పుష్ప: ఎందుకు?

కనక: మీకే తెలియాలి

పుష్ప: పోనివ్వండి - ఒక పాట పాడరూ?

కనక: అమ్మయ్యా! ఇకకా పాడడమే?

పుష్ప: ఏమో? అరశ్యమో?

కనక: అరశ్యంలో దక్కగా పాడుకోవద్దును.

దుష్ట మృగాలు కూడా పాడుతూవుంటే ఏమీ
చెప్పవట.

పుష్ప: అయితే యీయిల్ల అరశ్యంకంటే చెడ్డదన్న
సింహ శార్దూలాల కన్న నేను దుష్టుల్లే అనినా
మీ అభిప్రాయం.

కనక: అంతంత డేహాలు చేసినన్న సందకంజోయ్.

పోనో ... మెల్లగా పాడుతాను (పోనోపాడు పాడుతుంది)

కృష్ణ: (పరవశుడై పోతున్నాడు. ఆసన్నని స్వీరం మరింత
తల త్రీప్పి స్తూవుంది. పాడు పాడే టప్పుడు
కొంబెంగా ఎత్తిన మెడ, విప్పిన కండ్లు అదరు
తుండన్న నాసికా ఫటాలు కృష్ణ మూర్తిని
మోహ సముద్రంలో ముంచేస్తున్నాయి.)
హాయి! హాయి! విమి ఆనందం! (ఆకస్మాత్తుగా
తెలిసియో తెలియకనో కనకాంగి చెయ్యి
పట్టుకుంటాడు.

కనక: (పాడు ఆపి) ఆగండి! విమిటిది? ... మరచి
పోతున్నారు. (చెయ్యి లాగుకో పోతుంది.)

కృష్ణ: (పిచ్చుగా) వదలను. నేను వదలను ...
బంగారం చేతికి దారికి తే వదుల్తానా?
(ప్రవేశం వేణు.)

వేణు: హలా! (మూచి ఆగి పోతాడు)

కృష్ణ: (కనకాంగి చెయ్యి వదిలివేసి లేచి. వేణు
వంక చూడకుండా) చాలా త్వంకు! పాడి
అద్భుతంగా వుంది. (నిశ్చలమై న్నాడు)

కనక: (కృష్ణ మూర్తి వెళ్లగానే గొల్లమని నవ్వి)
రండి. రండి. చాలా సంగతులు చెప్పాలి. రండి.

వేణు: (నవ్వుడు, ఉత్సాహం చూపించడు.)

కనక: మొయింటల్లో ముంబ్బుల్లో చెప్తా. రండి.
కూర్చోండి.

వేణు: (కూర్చుని) ఇంతలోనే విశేషంలా?

కనక: కావలసినన్ని ... అయితే వాదించ కుండా

వినాలి ... మొదటి విశేషం మొపిన్నిగారికి

మరిది మోడే మనస్సుంతా?

వేణు: (ఉలికిపడుతాడు)

కనక: సందేహం లేదు. అవిడ అతన్ని కళ్ళతో చూ
డ్డం లేదు. తీనే స్త్రీ వుంది. పాపం ఆ అబ్బాయికి

తెలిసినట్లు లేదు. లేదా తెలిసినా

మ్రొంగా లేక కక్కా లేక సందిగ్ధ వశ్యుల

బాధ పడుతూ వున్నాడు! రెండో విశేషము,

నేను వచ్చినప్పుటి నుంచో మొక్కళ్ళ మూర్తికి

నా మోడే కళ్లు, మంచి యవ్వనం. బ్రహ్మచారి.

సంగీత సాహిత్యాలలో అభిరుచి. ఈ సంగతి

అప్పుడే కనిపెట్టండి మొపిన్ని ... అల్లాంటి

సంగతులు మా ఆడవాళ్ళకు సులభంగా

తెలుస్తాయి లెండి!!!

వేణు: తరువాత?

కనక: ముగ్గుర వయో కూర్చుని రెండు నిమిషాలు

మాట్లాడి సరికి ... మొపిన్ని శోపంచేసుకొని

రివ్వ మని తారాజువ్వలాగా లేచి, వెళ్లిపోయింది.

ఇద్దరమే వుండిపోయాము. పాడుమని

ప్రతిమాలాడు, పాడుతూ ఉంటే గభాటన

చెయ్యి పట్టుకున్నాడు. పెచ్చివాడు ... నిజంగా

అంత మజిషాయి ప్రవర్తిస్తాడనుకోలేదు.

ఇంతలో మారువచ్చారు, ద్రౌపదీ మానసం

క్షణశోసం వేణుగోపాలమూర్తివలె.

వేణు: తల తీరిగిపోతూ వుంది ... రాత్రికే తప్పక

వెళ్లి పో వాలి ...

లోపలికి వెళతాడు.

కనక: (ఒండరిగా వుంది, మానిరాగం తోస్తూ. ప్రవేశం మెల్లమెల్లగా నిర్మల.)

కనక: రావ్వా! రా. ఎవరమ్మాయివి?

నిర్మ: పంతులుగారి అమ్మాయిని.

కనక: అమ్మగారు ఏమి చేస్తున్నారు?

నిర్మ: (పలకడు.)

కనక: నాతో మాట్లాడవద్దన్నారు?

నిర్మ: (విడుస్తూ) మా అమ్మ లేదు. బబ్బి పోయింది.

కనక: (కరిగిపోయి) నాతల్లి వికదూ. ఏడవ వద్దు. రా. (అని మెల్లగా తన ప్రక్కన కూర్చో పెట్టుకుంది)

నిర్మ: పిన్ని మాస్తే తీడుతుంది.

కనక: నేనున్నానుగా, భయం లేదు. చదువుకుంటున్నావా?

నిర్మ: బి... మాబళ్ళా పాడకూడా నేర్చుతారు. నాకు పాటంటే బిట్టం...

కనక: నే పాడునా?

నిర్మ: (సంతోషంతో తల ఊపుతుంది.)

కనక: ("చక్కని రాజమార్గము" అనే కోర్తన పాడుతూ వుంటుంది. ప్రవేశం వెనకనుంచి సోమ సుందరం గారు పాట రూచిని అనుభవిస్తూ)

సోమ: (పాట ఆగగానే) చాలా బాగా పాడుతావు. అందులో కోర్తన, బంగారం లాంటి కోర్తన (నిర్మల జారిపోతుంది.)

కనక: (లేచి శౌరవంగా) కూర్చోండి. మామగారికి
పెధవ వేండు స్థాన మిట్లకన్నా మన పూర్వపు
కోర్తనలపైనే అభిమానంలావుంది.

సోమ: ఆ (బాగా చెప్పావు. పెధవ వేండు స్థాన మిట్ల...

కనక: నాకసలు మన సంగతం అంతేనే ఇట్టం.
చిన్నప్పుడు కొంసెం నేర్చుకున్నాను వృతులు,
పదాలు, జావిలాలు.

సోమ: జావిలాలు కూడా వచ్చినా?

కనక: ఏమో కొన్ని — పాడనా?

సోమ: మెల్లగా పాడు, మెల్లగా, వ్రుదువుగా పాడితే
జావిలాలు సుఖంగా ఉంటవి.

కనక: అబ్బో! మామగారు రసకులు. (జావిలా
పాడుతుంది.)

సోమ: వహ్! చిన్నప్పుడు చదువుకున్న మనుచరిత్ర
జ్ఞాపకం వచ్చింది నేకంథం వింటే. (కొంసెం
రాగంతో పాడును.)

కనక: (చప్పట్లు తట్టితూ) సంగతం, సాహిత్యం
అన్నిటినీ ప్రవేశం వుంది మామగారికి!

సోమ: (ఒళ్ళు తెలియదు లేదు కుర్చీ కనకాంగి
దగ్గరకు లాతుకుంటాడు.) ఏబో! ఇంకో పదం
ఒకటి పాడు

(కనకాంగి పాడు తూవుంటుంది.)

సోమ: (కనకాంగి పాడు తూవుంటే తాళం వేస్తుంటాడు.)

తప్పిపోయో; బుద్ధి పూర్వకంగానో చినదనువు
కనకాంగి తోడమీద వేస్తాడు.)

కనక: (చప్పుమని పాడు ఆపి లేచి నిలబడుతుంది)
శ్రుతి మీరిపోతుంది.

సోమ: (కంగారు తో లేచి, నిలబడుతూ వుంటే
బొధి తలుపు తట్టిన చప్పురు వినబడుతుంది)
వస్తున్నా; వస్తున్నా; (అని త్వరగా వెళ్లి
శంకరశాస్త్రి తో ప్రవేశిస్తాడు. శంకరశాస్త్రి
సోమ సుందరంగారి స్నేహితుడు.

వికవయస్కు లే ఇద్దరు, రసికుడు)

శంకరశాస్త్రి: ఎవరది? కనకమా? కనకమే!

కనక: శాస్త్రిగారు!

సోమ: (ఇకనికొడ వుండ కూడదనుకొని)
కూజ్జి, కూర్బ్, ఇప్పుడే వస్తా. (వెళ్తాడు)

శంక: నిజంగా ఇవి నాకళ్లైనా? ... నేను
మేలుకున్నానా? ఎన్నళ్ళకన్నాళ్ళకు.

కనక: అంత అభిమానం!

శంక: (కూర్చుని) నేనేమి చెప్పును? అందరాని
పండుపై పోయావు... అన్నట్లు ఇకొడికెల్లా
వచ్చివు, ఆత్మర్థంగా వుంది.

కనక: ఇంకా ఆత్మర్థం ... నేనెవ్వరిననుకున్నాను?
..... సోమ సుందరంగారి కోడల్ని.

శంక: (పక పక నవ్వుచు) తరువాత?

కనక: మీరు నమ్మడం లేదు.

శంక: అంతే, వేరొ పెళ్ళాడాడా నిన్ను?

కనక: డో (

శంక: ఎలాగ? చెల్లుతుందా?

కనక: బీ, చట్టం వుందట.

శంక: బీస్, ఎంత పని చేశావు! నోమసుందరంగారి వంశం అంటే అంత భాందసులని ప్రతీతి... దిగివి బయ మేనేది... ముసిలివాడు పెప్పు కున్నాడా?

కనక: వివాహం అయ్యారే తెలిసింది వారికి. నన్ను చూచింది నేడు.

శంక: మంది పడ్డాడా?

కనక: లేదు. వచ్చి నప్పుడు చల్లగా పైకి పేల్లిపోయారు. మల్ల వచ్చారే ఎవ్వరూ లేకపోతే నాస్రక్కన పట్టి కూర్చున్నారు; పాడమన్నారు. పాడు మెప్పుకొన్నారు. ఆలోగా మోకాస్తారు.

శంక: ఆ (ఆ (...

కనక: (నవ్వి తూ) పాడు పురవశుడై కాబోలు పొర పాటున తాళం నాటాడైన పెయ్యడం మొదలుపెట్టారు.

శంక: (మకమక నవ్వి తూ) బీరి ముసిలిసర్కా.

కనక: (నవ్వి తూ) పాపం! కంగారు పడిపోయారు - నేను అరిచేప్పటికి.)

శంక: ఎంత అవస్థ!

(బిడ్డరు కలిసి నవ్వి తుంటే, ప్రవేశం చేయగోపాల్.)

వేణు: (కఠినంగా) కనకం! ఏమిటిది? ...

శాస్త్రులుగారూ ! నమస్కారం !

శంక: చాలాకాలమైంది కదూ, వేణు! విన్నాను కనకం చెప్పింది. అద్భుతమంటున్నది, కనకం మంచిపిల్ల.

వేణు: (ఈ సంభాషణ నవ్వుడు లేదు.)

కనక: శాస్త్రులుగారు నన్ను చిన్నప్పుడేనుంచో ఎరుగుదురండే.

వేణు: బీహా!

శోమ: (ప్రవేశించి) శంకరం! రావోయి! ...

(అని వొద్దిలోకి దారి తీస్తాడు.)

శంక: కనకం! సెలవు. కొన్ని రోజులుంటారా?

వేణు: లేదు. రాత్రికే ప్రయాణం.

శంక: అయితే సెలవు. (శోమ, శంకర. నిష్క్రమణం)

కనక: ఎందుకండీ అంత కోపంగా ఉన్నారు?

వేణు: నీ పైశ్చరి బాగావుంది. వచ్చి రోజన్నా కాలేదు, కృష్ణమూర్తితో సరసం, ఎవడో కోసంకి సో శాస్త్రులతో నవ్వులు, పిన్నితో దెబ్బలాట...

కనక: అవును. అన్నా నా తప్పేదా? ముసలివాళ్ళే కట్టుకొని మరిచిపోయి మిమ్మని మనసుపట్టుకోవడం నా తప్పే. పిల్లలు బ్రష్టాచారి అందమైన పిల్ల కనబడగానే అవకతవకగా ప్రవర్తించడం నా తప్పే. మరిచి నామీద కన్న వేశాడని అవిడ ఉరికి పడితే నాదే తప్పు... 50 ఏండ్లు ముసలివాడు ధర్మశాస్త్రాలు తలక్రిందుగా చదివే మీ బాబయ్య పిండరిగా మాని దగ్గర చేరి, విమాత్రంనీతి లేకుండా, నాతోడ మీద చెయ్యి వేస్తే నాదే తప్పు. ఎప్పుడో కారినాడలో

మాయింటి ప్రక్కనున్న శాస్త్రులతో ఆగడవ
చెప్పుకొని నవ్వి తే అదో నా తప్పే...

వేణు: ఆ! ఆ! ... అంత పని చేశాడా బాబయ్య...
తనంత... నావు ప్రాతాహం చెయ్యకుండా...
శృష్టిమూర్తి మాత్రం... నావే వాళ్ళని బుట్టలో
వేయడానికి ప్రయత్నించి ఉంటావు.

కనక: రామ రామ!

వేణు: చాల్చాలు. అసవ్యం. వెనుకటి బుద్ధి
ఎక్కడ పోతుంది.

కనక: (లేచి దైన్యంగా) అలా అనకండి. నన్ను
చంపేస్తున్నారు.

వేణు: నిన్ను పదినిమిషాలు పదిల వెళ్లడానికి
సంకోసంగా వుంది. ఏమైనా చేస్తావు...
అవును. నీలాంటి దాన్ని వెళ్ళ చేసుకోవడమే
పెద్ద పాపం.

కనక: ఆ!

వేణు: అప్పుడే ఇద్దరినీ బెడగొట్టినావు.

కనక: నీనా? పెరిక్కుక్కల్లాగ వాళ్ళ మైన బడితే...

వేణు: భవ, నోరు ముయ్యి.

కనక: (దుశ్శం కోపం ఆపుకుంటూ) ఎందుకంత
మాట?

వేణు: వెళ్లిపోవావి ఈ రాత్రికే

కనక: సరే.

వేణు: (లోపలికి వెళ్ళిపోవును)

కనక: (కండ్లు నొళ్ళ తుడుచుకొని, నిరాశతో)

పదివి విరిచి, మంగళ సూత్రం చేతితో తొంగి పారవేసి
భాభో ! ఏమి మగవాళ్ళ !

(పొదిగుమ్మం మైపు వెళ్ళుతుంది.)

ప డ వ ప్ర యాణం

శ్రీ పాలగుమ్మి పద్మరాజు.

Palagummi Padmaraju (1915 --) was a college science teacher until 1952, when his short-story 'Cyclone' won a prize in an international competition of short-stories conducted by the New York Herald Tribune. Since then he has written a good many short-stories of literary merit, though he writes mainly for Telugu films. He is adept in delineating the psychological aspects of different human types, from a beggar-woman to a business magnate.

The following story by Padmaraju is included primarily to expose American students to a lower-class dialect of coastal Andhra.

పడవ ప్రయాణం

ప్రాణ్ణు పోయిన తరువాత లోకమంతా
దిగులుగా ఉంది. పడవ మెల్లిగా నీటిమీద జారుతోంది.
చీకట్లో ప్రపంచం అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది.
దగ్గరగా ఉన్న చెట్లు చీకట్లో పెద్ద దెయ్యాలైతే
వెనక్కి నడుస్తున్నట్లున్నాయి. ఆకాశంలో నక్షత్రాలు
మెల్లిగా అలలమీద మత్తుగా కదులుతూ కన్ను
తెరిచి నిద్ర పోతున్నట్లున్నాయి.

గాలిలేదు. అప్పుడప్పుడు పడవ లాగే
తాడు బగువుగా, పెదులుగా అవుతోంది. పడవ
వెనుక భాగంలో పాయింట్ నిప్పుమండు తోంది.
అప్పుడప్పుడు గప్పుమంటోంది. అప్పుడప్పుడు
తగ్గి పోతోంది. లోపలికి వచ్చిన నీళ్లు ఒక కుర్రవాడు
కాలవలోకి పారబోస్తున్నాడు. పడవ లోపల
వివేచ బస్త్రాలున్నాయి. ధాన్యం, బెల్లం, వుప్పు,
చింత పండు వగైరా. పడవ టాపు మీద నేను
పెల్లకిల పడుకున్నాను. పడవ లోపలనించి
చుట్ట పొగలు, విదో సంభాషణ కలిసి మెల్లిగా
తాపోగా అన్ని దిక్కులకీ వ్యాపిస్తున్నాయి.

గుమాస్తా కూచున్న గదిలో గుడ్డిచోపం మినుకు మినుకు మంటుంది. పడువ సాగు తొంది.

"ఎయ్ పడువా? ఈ గట్టుకు రానా! ఈ గట్టుకి, అని ఎవరో పిలిచారు.

పడువ గట్టుకి చేరడం తోనే ఇద్దరు ఎక్కారు. పడువ ఆ పక్కకి కొంచెం వాటింది.

"టాప్ మింద కూతుంటాలే!" అంది ఆడగొంతుక.

"ఇన్నాళ్ళూ ఎడ పోయాలావే? కనమట్టం లేదు" అన్నాడు చుక్కాని కాస్తున్న మనిషి.

"ఇజానగరం, ఇశార పట్టణం, మామోదూ, నేనూ కలిసి తేరిగి యాం. అప్పున్న కొండ కెల్లాం."

"ఎడ బోతున్నా?"

"మండ పాక పోతున్నాం మరిబో! కులాస గున్నావా? గుమా త్రాగారు పాతొరేనా?"

"ఆ!"

మగ వాడు టాప్ మింద అడ్డదడ్డంగా పడు తొని ఉన్నాడు. అతని నోట్లో చుట్ట పక్కకు పడితే ఆడమనిషి తొసి ఆర్పిసింది.

"ఒరేయి! నెగిసి కూకొరా!"

"నోరు ముయ్యి నెంజా! నేను తాగాన నుకుంటున్నావా? ఎముక రిరగ చంతాను." ఒక పక్క నుంచి ఇంకొక పక్కకి తేరిగి పడుతున్నాడు. ఆడది అతని పొంటి మీద గుడ్డ కప్పింది. తను ఒక చుట్టబోసి అంటించింది. తిగ్గిపుల్లి పెలుగు లో అమె ముఖం చూశాను. నల్లగా వున్న ముఖం ఎర్రగా

వెలిగింది.

అమె గొంతుకలో మగ జోర వుంది. అమె మాట్లాడుతున్నప్పుడు చనువుగా మాటాడినట్టు వుంటుంది. ముఖం అందమయినదికాదు. జుట్టు పెదిరిపోయినా ముఖంలో ఏదో పెద్దమనిషి తనలా వుంది. నల్లటి రవిక వున్నట్టు తెలియదుంటేదు. చొకట్లో కూడా అమె కళ్ళ మేలుకున్నట్టు మెరుస్తున్నాయి. అగ్ని పుల్ల వెలుగులో పక్కని పడుకున్న నన్ను చూసింది.

"ఈ పక్క సెకలో పడుకున్నావ్రా!" అంది.

మగవాణ్ణి తట్టి లేపింది.

"తొంగాయే సెంజా. గొడవెడితే లేచితంతాను."

మగవాడు అతే ప్రయత్నం మీద కొంసెం దూరంగా జరిగాడు.

ఇంతలో దీపం మైకెత్తి గుమాస్తా పడవ పక్కని నిలబడి చూచాడు. "ఏమే రంగీ, ఈడెవడు? అని అడిగాడు.

"మూ పోడండి, హిబ్బాబు, రిమూరుక రాయిన కండి" అంది రంగీ.

"పడ్డాలే! దింపెయ్యి! బాంగ తొత్తుకొడుకుని. నీకు బుద్ధి లేదా! మళ్ళీ ఆళ్ళ పడవ కొంటా? తాగు బా తాళ్ళే

"నే తాగందే. ఎవరు నే తాగానంటం?" అన్నాడు పడ్డాలు.

ఒకే దింపెయ్యండ్రా! ఎందుకెక్కనిబ్బారోళ్ళే! బత్తుగా తాగున్నాడు."

"చిత్తుగా నేను, కొంచెం దాగాను."

"ఊరుకోరా! గుమాత్రా గారా! బాబ్బాయి,
మండపాకాడ దిగిపోతాం."

"గుమాత్రాగారూ! దండాలంజీ! తమ
దయంది. నేను తాగనేదు బాబూ!"

"ఎమన్నా లిల్లరి చేస్తే కాలవలోకి తోయిం
చేస్తాను, జాగ్రత్త!" గుమాస్తా గదిలోకి వెళ్ళి
పోయాడు. పద్దాలు లేచి కూర్చున్నాడు. నిజానికి
చిత్తుగా తాగినట్టు లేదు.

"కాలవలోకి తోయిం చేస్తాడంట! నాకొడుకు
అన్నాడు మెల్లగా.

"ఊరుకోరా! ఇనమడద్ది."

"రేపొద్దున్న పడవ సూసుకోమను. యాసా
లేస్తాడు, నాకొడుకు."

"ఉస్సు! ఆపక్కసెవరో పడుకున్నారు."

"ఎవరు? ... నిద్రిపోతన్నారు," పద్దాలు
చుట్ట అంటించాడు.

పద్దాలుకి మొద్దు మీసాలు, క్రోలముగం,
వెన్నెముక విల్లులాగ వంగి నిలబడుతుంది.
మొత్తం మోద మనిషి కొంచెం సన్నగా నిర్లక్ష్యంగా
ఉంటాడు.

పడవ మళ్ళి నిశ్చబ్ధంగా సాగుతోంది. పడవ
వెనక భాగంలో నిప్పు మండదం లేదు. గురంగులు
తేంది. తీన్న గిన్నెలు తావిగా మాట్టాడు కుంటూ
కడుకుంటున్నాడు.

గాలి చలిగా లేదు. అయినా నేను కండువా కప్పుకున్నాను. అంతులేని ఆ చీకటికి నా శరణాన్ని అప్పు గించడానికి నాకు భయంవేసింది. గాలి మాత్రం చురుకుగా ఉంది - మెత్తని స్త్రీ స్పర్శలాగ. పడవ నోటి మీద ఎంత మృదువుగా జారిపోతోంది. చెప్పలేనంత మృదుత్వం. విశాలమయిన ప్రకృతి ఆరాత్రీలో నిండుగా ఆవరింసుతోని ఉంది. ఆ కౌగిలిలో నాకు చిరకాలం నాటి విషాద గాధలు మెల్లగా జొర్ర పక ముస్తున్నాయి. అనాది నుంచీ మగవాళ్ళో లాలించి పోషించిన స్త్రీత్వపు గాధలు.

నాకు తొంపెం దూరంలో రెండు చుట్టలా ఎర్రగా కాలుతున్నాయి. జీవితం బరువుగా అక్కడ కూర్చుని ఆలోచించుకుంటూ చుట్ట కాలుస్తున్నట్టు నాకు అనిపించింది.

"వొట్ట దేవుడు?" అన్నాడు పద్మాలు.

"కాల్దారి" అంది రంగి.

"ఇంకా శానా దూరముంది

"ఇయ్యాల జాగత్తుండ్రా. వొడ్డు వొడ్డు, ఈ సూసుకుని తరవాత? ఏరా నామాటినవూ?" రంగి జాలిగా బతీమూలుతూ అడిగింది.

"బేదురు, నెంజకి" అన్నాడు పద్మాలు.

అంటూ అమె పక్కలో వేరెట్టి పొదిబాడు.

"అమ్మా!" అంది రంగి. అని పరవశంతో ఆకాశంలోకి ముఖమెత్తి చీకట్లోకి చూసింది.

ఆ స్పర్శ శాశ్వతంగా ఉండిపోవాలని కోరుతున్నట్లుగా
అమె ముగ్ధురమైంది.

నాకు ప్రేమంగా నిద్రపట్టింది, పడవంతా
కూడా నిద్రపోతూ, నిద్రవాలుకీ మెల్లగా
జారిపోయింది. నాకు కొంచెం దూరంలో ఆ ఇద్దరు
వ్యక్తులూ కొంతసేపు గుసగుసలాడుకున్నారు. నాకు
నిద్రపట్టినా, పూర్తిగా పట్టలేదు. పడవ నడుస్తూనే ఉన్నట్లు,
వారు జారుతున్నట్లు, సెట్లు వెనక్కి పోతున్నట్లు
తెలుసును. పడవ నెవరూ లాగడం లేదు. పడవ
లోపల అంతా మనుమతున్నారు. రంగి నాపక్కానించి
నడిచి చుక్కాని దగ్గరకు వెళ్ళి కూచుంది.

"మరిచో! ఎల్లాగున్నా?" అంది.

"నువ్వెల్లాగున్నా?" అన్నాడు చుక్కాని
కాసేవాడు.

"ఎన్నెన్ని సత్తరాలు సూపిం నాడనుకున్నావు
మామోడు! బనిమాకెళ్లం! బిడల్లి సూశాం! బిడంబే
బిడకాడు మరిచో! మామూరంతుంది, మరి సుక్కా
నెక్కడుండోగాని!" రంగి అల్లావిజో నాలాసేపు
కబుర్లు చెప్పతో కూర్చుంది. ఆ కబుర్లు వన్ను
జోకాడుతున్నట్లు న్నాయి.

"పిల్లా! నాకు నిద్రపోతోందో!" అన్నాడు
చుక్కాని కాసే మరిచి.

"సుక్కాని నే సూత్రాలే. నువ్వెల్లా తొంగి
మరిచో! అంది రంగి.

పడవ మళ్ళి మెల్లగా జారిపోతోంది - నిశ్చలంగా.

రంగి ఆనిశ్చయ్ దాన్ని కదపకుండా తన గొంతుకొత్తి
పల్లగా పాడి పాడింది !

" యాదు న్నా జో - నా న్నా దు - యాదు న్నా జో !
కూడు గిన్నెలోరెట్టి - కూతుని సూక్తుంటే
నడల్నే మాపెల్లి నివరేకం టకిరాదు - యాదు న్నా జో!!
తేలల్నే కొండెత్తి - తెగతుట్టే సలిగాలికే
నాలోపలంతా బిగిసి నా న్నా మరబో
యెండ్లని నా న్నా న్నా న్నా న్నా గాని
సబ్బి జాతానే ము ! యాదు న్నా జో!! "

రంగి గొంతుకలోని మగజోలలో సంగీతమంది.

ఆ పాటలో పడుతుని ఉన్న అన్ని ప్రాణులూ ఒక్కసారి
కునికాయి. గడిచిన యుగాల ప్రేమగాధలు వింతగా,
మెల్లగా, విషాదంగా ఆ పాటలో రంపింపాయి. ఆ
పాట నాటి వెల్లువై పొంగి తేలింది అందులో అంకం
చున్న పదవ లాగా తేలిపోయింది. మానవ జీవితం
ఈ ప్రాణులంతా మాయంగా, వింతగా, బరువుగా
తోచింది.

నాకు కొంచెం దూరంలో పద్మాలు నెత్తిన
మలుసుగు మూసుకుని కూర్చున్నాడు. కాని అతనికో
రంగికో మధ్య కొన్ని యుగాల అంతరమేదో ఉన్నట్టు
తోచింది. అతను హాస్యవిగి పదవలోకి పోయినాడు.
నేను ఒండరిగా వెల్లుకిల పరుకుని మాస్తూన్నాను.
రంగి అల్లగి పాడుతోంది.

" గుండెయొనక సందులో గుంటున్నా నాని
సది సెయ్యక నువవి చగ్గర వేరితే

గుడి యెనక గుంటె వరు ? బావా?

నది పరుసు లో నేను కానా !"

నాకు నిద్ర పడుతోంది. రంగిపాట అల్లా
అంకాలు తీరిగి వచ్చి మళ్ళా మెల్లగా నాగుండె అల్లి
తొక్కింది. నాకు నిద్ర పట్టేసింది. నిద్రలో
ప్రాప్తచీరముయిన ప్రళయం నాముందు గంతులు
వేసింది. పల్లెటూళ్ళలో కాపు పడుచులు తమ
ప్రియులతో బాగుడు మూతలందుకొంటూ పాటలో
కలిసి పోయారు. నేనెరగని ఒకానొక స్వప్నలోకం
నాకళ్ళ ముందు నిద్రలో తెరుచుకుంది. అందులో
రంగి పద్మాలు అనేక రూపాలతో తీరుగుతున్నారు.
పాట శ్రమంగా నాకు దూరమైంది. నిద్ర నామనస్సు
తలుపులు మూసింది

పడవలో కొంచెం గాడవయింది. నేను కళ్ళ
నులుపుకుంటూ లేచాను. పడవ గట్టుకి చేర్చి ఉంది.
రెండు లాంతర్లు పట్టుకొని సరంగులు కంగారుగా
పడవ యెక్కి దిగుతున్నారు. గట్టుమీద రంగిని
బిద్దరు గట్టిగా పట్టుకున్నారు. అందులో ఒకడు
గుమాస్తా, అతని పోతీలో ఒక తొడుంది, రంగికి
అప్పుడే పెళ్ళులు తగిలుంటాయి. నేను పట్టుకుని
పడవ దిగి గట్టు మీదికి గంతాను. ఏం జరిగిందని
అడిగాను.

"ఆ యోగ నాకొడుకు పారిపోయాడు. సరుకు
ఎత్తుకుపోయాడు. ఈ లంజ ఎక్కడో గట్టుకి
చేర్చింది పడవని. సుకాని పట్టుకుంది లంజ!"

గుమాస్తా కోపంగా, సరికుగా, నిశ్చుహతో అన్నాడు.

"వోం పోయా యి ?" అని అడిగాను.

"రెండు బెల్లం బుట్టలు, మూడు సంతపండు బుట్టలు. నేనందుకే వాళ్ళి ఎక్క నివ్వొద్దన్నాను. యజమాని నాక్కడ తాడు సప్తమంతాను. ఎక్కడ దొంపుకు పోయాడే?"

"కాల్వారి కాదండి! బాబయ్య!"

"భా లంజా! కాల్వారికాదు మేలుకు నుంటేనే?"

"అయితే నిడద పోలు కాదే నండీ!"

"ఇదిప్పుడు నెప్పుడు. రేపు అత్తీల్లో పోలా నోళ్ళ కప్పు గిద్దాం! ఎక్క, పడువెక్కు."

"నేని క్కడ విరి పోతాను" బొబ్బాబు?"

"అత్తే యేసారెంపుకు. ఎక్కెక్క!" గుమాస్తా అమెను పడవోపు తోనాడు. ఇద్దరు సరంగులు అమెను పడవెక్కిం నారు." నిద్దర మొకాలు! డేరారు! సూసుకోవద్దా! వాని చేతిలో సుకాని ఎవరెట్టమన్నారో? బుద్ధిలేదూ!" గుమాస్తా అందరి మొద విసుక్కుని గదిలోకి పోయాడు. రంగిని టాపు మొదికి ఎక్కిం నారు. ఒక సరంగు అమె పారి పోకుండా కాపలా వున్నాడు. నేను కూడా టాపు మొదికి ఎక్కాను. పడవ మళ్ళా కదిలింది. నేను గుట్ట ముట్టెంగాను.

"అయ్యోగోగో సుట్ట ఇప్పింపరూ!" రంగి వనువుగా అడిగింది. నేనో గుట్ట అగ్నిపెట్టె ఇచ్చాను. అమె గుట్ట ముట్టెంగుంది. "మరిదో! నన్ను

పోలినోళ్ళ కప్పుగిరించి వెం లాబుం?"

"గుమాస్తా వాదలడు!" అన్నాడు సరంగు.

"ఉద్దా లు నోమొగుదా?" అని అడిగాడు.

"మామోడు" అంది రంగి.

"బానిస లేవ జాసుకు పోయూడండి! పెళ్ళాడ లేదు. ఆడికి ఇంకొకతే వుంది. ఇప్పుడుది ఎక్కడుందే?" అన్నాడు సరంగు.

"కొత్తూరు లో వుంది. రంగూ, పాడుగూ బాగుంది ప్లూడు. నేను తీస్తానని తీస్తులు తీంటే అదే నాలాగే అవుద్ది, గుడిసె టి నెంజ."

"మరి నొకింకా వాడితో ఎందుకు!" అన్నాను నేను.

"ఆడు నావోడండి!" అంది. అంతా అందులో వున్నట్టుగా.

"మరి ఇంకొకత్తి తో పోతున్నాడున్నావుగా?"

"నాదగ్గరికి రాకుండా ఎక్కడు పోతాడు?"

హయగోడి కెంతమందయితే మాత్రమేం? అడండ్ల అయ్యగోరూ! మారాడంబో. అల్లాంటి మనిషి లేడండి మల్లినా."

"బాబో! ఆడి సంగతే మారింకా ఎరగరు. ఇదంతా రంగుగా ఉండేదనుకున్నాడు? బీతూరండి, బానిస గుడిసెలో పెట్టి గుడిసె అంటింపేశాడు. మగ్గి పోయిందనుకొండి! ఇంకా బానిసికి భూమిద మూకలున్నాయిగాని" అన్నాడు సరంగు.

"అయ్యగోరు! అప్పుడు ఆడు కనమడితే గొంతు కోసే య్దా మమందేది. కాలిన గజ్జటి ఈపు

మీద పడిందండి." అమె వెనక్కి తిరిగి రవిక
కొంచెం పైకెత్తింది. తెల్లటి మచ్చ ఆచాకటిలో
కూడా స్పష్టంగా కనబడింది.

"మరి నిన్నిల్లా సోస్తుంటే శంకా వాళ్ళో పట్టుకు
తీరుగుతున్నావేం?" అని అడిగాను.

"ఏం చెయ్యను? ఆడు కంటబడితో అన్నా మరి
సపోయి కరిగిపోతాను. ఎంత జూలిగా మాట్లాడ
తాడని! ఈ సందేల కొవ్వూరులో బయలుదేరాం.
దాల్లో నన్ను ఎంతో జూలిగా బతేమలాడాడు.
ఈ పడవ లో ఎక్కో చోటికి చేకిన సరుకు
దింసి పారెయ్యాలని. నేనుంటాగాని సాగదు.
అడ్డుదోవని నడిచి పడవ జేరుకున్నాం..."

"ఎక్కడ దింపేశాడు సరుకు?"

"ఎక్కడో నాకు గుర్తునేదండో!"

"దొంగసెంజ!" అన్నాడు నవ్వుతూ సరంగు.

రంగి మొగం మాడాలని నాకు ఎంతో
కుతూహలం వేసింది. కాని ఆకటికే చోకటిలో
అమె మాయమనిషిలాగ అస్పష్టంగానే ఉండి
పోయింది.

పడవ మెల్లగా సాగుతోంది. నదిరాత్రి గడిచిన
కొద్దిగాలి కాస్త సలిగా తగులుతోంది. సెట్ల
ఆకులు కొద్దిగా కదులుతున్నాయి. మళ్ళీ పడవని
సరంగులు లాగుతున్నారు. నాకింకా నిద్ర
పట్టలేదు. కొంత సేపటికి కాపలా ఉన్న మనిషి
కునికే హఠాత్తుగా నిద్రపోయాడు. రంగి

మాత్రం ఇంక పారి పోయే ప్రయత్నం మానుకుంది.
తావోగా నుట్ట గొలుస్తూ కూర్చుంది.

"నీ కసలు పెళ్లి అవలేదా?" అని అడిగాను నేను.

"లేదు. నన్ను తనంలానే పద్దాలు నన్ను
లేవ బొసు కొన్నాడు."

"మీ దేవుడు?"

"ఈండ్రు పాలెం... అప్పుడు తాగు తాచని
నాకు తెలిచు... ఇప్పుడు నేనూ తాగు తానను
కొంది. తాగి తే తప్పులేదు. తాగి సావగాడతాడు."

"మరి వాళ్ళో వానిలి పెళ్లి క పోయూవా?"

"తన్నులు తీన్నప్పుడు దల్లు గని పిత్తుది,
అయినా అంతటి మనిసి లేదండి. మొరెరగరు.
మిగతాప్పుడు, యెన్నలా కరిగి పోతాడు, పొందమందితో
పోయినా సరే ఆడు నాకాడి కొట్టి తొర తాడు. నేను
లేక పోతే గుండె ఆగి సబ్బు పోడూ?"

నాకు వింతగా అనిపించింది ఈమె స్వభావం.

వాళ్ళ ద్వారా మధ్య నున్న అనుబంధం ఎల్లాంటిదో
నాకు అర్థం కాలేదు. రంగి మళ్ళా చెప్పుడం మొదలు
పెట్టింది.

"మూకి ద్వారా ఏ పని సరిపడింది కాదు,
సిగురికి ఇలా పొంగ తనాల్సికి దిగాం. మా
యమ్ముండేది, పెయ్నో సబ్బు పోలింది. నన్ను
తేడు తుండేది. జీనాడంబి. నాగుడిసికి ఆనెంజని
తాసు కొన్నాడు."

"ఎవరిని?"

ఇ ప్పూడున్న గుంటని, నా యెదురు గుండా,
 నాయంట్లో దాంతో తొంగునాడు, నా కళ్ళ దర!
 సత్తుగా తాగొస్తాడు, అబ్బి తొగించి, నా సయితే!
 దాని మోద పది పికాను, ఆడు నన్ను సొవదన్నాడు,
 అద్దరే త్తీరికాద దాన్నెక్కడికో తొసుకు పోయాడు,
 మళ్ళా పొస్తాడు, నేను తీట్టును, ఇంతలోకి రావద్దన్నాను,
 గుమ్మం కాద కూతుని పిల్లడి కన్నా జాలిగా
 విడిచాడు, నా గుండె కరిగి పోయింది, నేను
 దగ్గరగా జేరితే నన్ను పొళ్ళాకి తొసుకొని నా
 నాను పేట ఇమ్మనాడు, ఎందుకన్నాను, ఆ గుండె
 తెమ్మందన్నాడు, నాకు పిళ్ళ తేలేదు, నానా తీట్లు
 తీట్టును, విడిచాడు, ఆ గుండె తొక పోతే బతక
 లేన న్నాడు, నాకోక పం ఎక్కు పై పోయింది, గుమ్మం
 లోంచి గంట తలుపు కున్నాను, తలుపు లాగి
 లాగి సివరికి ఎల్లి పోయాడు, నాకు శానా సేపు
 నిద్దర రాలేదు, కొంచెం కునుకు పట్టే సరికి ఇల్లుంటు
 కొంది, తలుపుకు గొళ్ళ మేసి యింటికి నిప్పంటం
 చాడు, ఎవరూ రాలేదు, నది రాత్తీరి, నా పొళ్ళంతా
 మగ్గి పోయింది, తలుపు లాగి లాగి సివరికి నాకు
 తెలివి తప్పింది, ఇంతలో అవతల్లింన తలుపు
 తెరిచారు, మర్రాడు ఆళ్ళో పోల సోళ్ళ పట్టు
 కున్నాడు, ఎవరి మోద అను మాన ముంజో
 నన్ను చెప్ప మన్నాడు, ఆడు మాత్రం కాదని
 సజ్జతంగా చెప్పే శాను, సందేల నాకాదకొట్టి,
 ఎంతో జాలిగా విడిచాడు, తొగి నష్టు దల్లా

విడుస్తాడు. మిగతాప్పుడు సలు విడుపేరాదు. నవ్వుతుంటాడు. సుక్కడితే సాలు, విడుపే. పిల్లడిలా ఎక్కువగా విడుస్తాడు. నానానుపేట చిచ్చేశాను.

"నువ్వింకా వాడితో ఎందుకు దిగుతావు ఈ జాంగ తనాల్లోకి?"

"ఎం జేయ్య మంటారు? అజ్ఞానాగోతెడితే?"

"మరి నిన్ను విజయనగరం అక్కడికి తోసుకొని వెళ్ళాడన్నావు"

"వాట్టిది. ఊరికే అలాసెప్పాను. నేనంటే కొంచెం సరంగులికి నమ్మకం. ఇదిగాక రెండు తూర్పు ఈ పడవలో జాంగ తనం జరిగింది."

"నిన్ను పోలీసులు పట్టుకుంటే ఎం జేస్తావు?"

"ఎవలా చెయ్యను. నన్ను పట్టుకునేం జేస్తారు? నాకాడు జాంగ సొమ్ము లేదు. ఏమో ఎవరెత్తుకు పోయారో, బోబోబుకొడతారు. మన్నా జదిలేతారు."

"పద్దాలుని పట్టుకుంటే? ఆ జాంగ సొమ్ముతో దొరికిపోతే?"

"ఆడు దొరకడు. ఈ పాటికంతా అయిపోయింది. ఆడు దొరకుండానో నేను పడవలో ఉండిపోతా"

అమె నిట్టూర్పు విడిచి "మళ్ళీ ఆగుండ్రే అంతాను. దాని మీద మోజు తగ్గేదాకా దానినిదలడు. నాకు ఈ కట్టాల్సొని. దొంగసంజ! నా ఉసుకోసుకుంటుంది."

ఆ మాటల్లో నిజంగా ఉద్రిక్తమేమో లేదు. అమె. అతన్ని ఉన్న వాళ్ళో ఉన్నట్టుగా అంగీకరించింది.

పద్మాలు కోసం అమె ఎలాంటి పన్నెనా చెయ్యడానికి
సిద్ధంగా ఉంది. అది ఒక ఆదర్శ మూకాదు, భక్తి
కాదు, ప్రేమాకాదు. ఎన్నో చిత్ర ముయిన భావాలతో
ఆశలతో, అనురాగాలతో కలిసిన ప్రేమదయం!
అయినా ఆమెదయం అన్నిటికీ ఫలితంగా
ఒకే చోట లగ్నమయి ఉంది. తన మగవాడికోసం
అమె నిరంతరం తపిస్తుంది, కాని అతడు
పెద్దమనిషిగా, నోటిగా నడుచుకోవాలని ఆమె
కి పట్టింపులేదు. అతని సుగుణాలతో,
దుర్గుణాలతో అతన్ని అమె అంగీకరించింది.
నాకామె బ్రతుకు బరువని పించింది. నిజానికి
నా బ్రతుకే బరువేమో అంతకంటే.

గాలి అంతకంతకీ బాగా వస్తోంది.

పడవ కొంచెం వేగంగా పోతోంది. అలసట తొర్పు
కున్న లోకం నిద్ర మేలుతో పోతోంది. అక్కడక్కడ
రైతులు పొలంగట్లని నడుస్తూ కనబడుతున్నారు.
వేగుచుక్క ఇంకా పాడవలేదు. రంగి మోకాళ్ళ
ముడుచుకొని ఎటో నిర్లక్ష్యంగా చూస్తోంది.

"ఆడు నావోడు! ఎన్ని తిరుగుళ్ళు తిరిగినా
నావోడు నాదగ్గరకే పొత్తాడు." అని తనలో
తను అనుకుంది. అందులో ఒక ఆశ, ఒక ధైర్యం,
ఒక విశావసం వుంది. ఆమూడూ ఆమె జీవితం
నిరంతరం కేంద్రంలాగా కనిపించింది. నేను
భయంతో, భక్తితో, జాలితో ఆమూడూ నిని
ఊరుకున్నాను. అలాగే తెల్లవారి వాకా మేమిద్దరం

కూర్చు న్నాం.

నేను పడవ దిగి పోయే ముందు షేబులోంచి
ఒక రూపాయి తీసి చతుక్కుని అమె చేతిలో
పెట్టి తొందరగా డిక్లోరి పోయాను. అమె జవాబు
చెప్పి దాకా నేను నిలబడ లేదు. అమె సంగతి
తరువాత ఏం జరిగిందో నాకు తెలియదు.